

STRATEGIJA RAZVOJA OPŠTINE NOVI GRAD 2017. – 2026.

28.mart 2017.godina, Novi Grad

I SADRŽAJ

II Uvod	4
III Metodologija kreiranja strategije lokalnog razvoja	4
IV Strateška platforma	5
IV.1. Socio-ekonomска анализа	5
IV.1.1. Географски положај и природне карактеристике	5
IV.1.2. Демографске карактеристике	6
IV.1.3. Прослед стања и кретања у локалној економији	9
IV.1.4. Прослед стања и кретања на тржишту рада	22
IV.1.6. Јавна инфраструктура и јавне услуге	35
IV.1.7. Станје животне средине	39
IV.1.8. Станје просторно-планске документације	46
IV.1.9. Буџет општине	47
IV.2. Стратешко фокусирање	52
IV.2.1. SWOT анализа	52
IV.2.2. Стратешки фокуси	54
IV.3. Визија и стратешки циљеви развоја	54
V Секторски развојни планови	56
V.1. Усклађеност, комплементарност и међусобни утицај секторских планова	56
V.2. План локалног економског развоја	58
V.2.1. Прослед секторских циљева са очекиваним исходима и индикаторима	58
V.2.2. Усклађеност са стратешким документима виших нивоа	59
V.2.3. Иницијативе међуопштинске сарадње	60
V.2.4. Програми, пројекти и мјере	60
V.3. План друштвеног развоја	61
V.3.1. Прослед секторских циљева са очекиваним исходима и индикаторима	62
V.3.2. Усклађеност са стратешким документима виших нивоа	62
V.3.3. Иницијативе међуопштинске сарадње	63
V.3.4. Програми, пројекти и мјере	63
V.4. План заштите животне средине	64
V.4.1. Прослед секторских циљева са очекиваним исходима и индикаторима	65
V.4.2. Усклађеност са стратешким документима виших нивоа	66
V.4.3. Иницијативе међуопштинске сарадње	66
V.3.4. Програми, пројекти и мјере	66

VI. Operativni dio	68
VI.1. Plan implementacije strateških projekata i mjera za 3 godine (1+2)	68
IV.2. Plan organizacionih i ljudskih kapaciteta za implementaciju, praćenje i vrednovanje strategije ..	96

II Uvod

Strategija razvoja opštine Novi Grad od 2017. do 2026. godine predstavlja ključni strateško-planski dokument kojim se usmjerava razvoj lokalne zajednice u tri najvažnija aspekta: ekonomskom, društvenom i aspektu životne sredine. Ona je sistemski instrument za proaktivno i odgovorno upravljanje lokalnim razvojem i predstavlja objedinjeni, finalni rezultat faze planiranja, s jedne strane, i glavno polazište za fazu implementacije, s druge strane. U njoj se definišu strateški fokusi i ciljevi razvoja za narednih 10 godina, te određuju ciljevi i planiraju projekti i mјere za njihovo ostvarivanje u tri ključna sektora: ekonomskom razvoju, društvenom razvoju i zaštiti životne sredine.

Strategija razvoja od 2017. do 2026. godine se radi u okviru Projekta „Lokalni integrисани razvoј“ (LIR), koji primarno finansira Evropska unija (EU), a sufinansira i provodi Razvojnog programa Ujedinjenih nacija u BiH (UNDP BiH). U izradi dokumenta vodeću ulogu ima Opštinski razvojni tim, koji uključuje predstavnike više sektora (ekonomski, društveni i životna sredina) i više različitih društvenih aktera (lokalna uprava i javne institucije, nevladin i privatni sektor).

III Metodologija kreiranja strategije lokalnog razvoja

Pri izradi Strategije razvoja opštine Novi Grad koristi se metodologija za planiranje integrisanog lokalnog razvoja (MiPRO), koja je preporučena opštinama i gradovima od strane Vlade Republike Sрpske i Saveza opština i gradova RS.

Ova metodologija se zasniva na dva osnovna principa: održivosti i socijalne uključenosti, promovišući model razvoja koji kombinuje ekonomski prosperitet sa socijalnom uključenošću bez prekomjernog iskorištavanja prirodnih resursa. Održivost kao princip integriše ekonomski i aspekt životne sredine, dok princip socijalne uključenosti podrazumijeva jednakе šanse za sve i pravičnost u smislu identifikovanja potreba i interesa marginalizovanih i socijalno osjetljivih grupa stanovništva.

Glavne karakteristike metodologije su integrirani pristup i obezbjeđivanje učešća zajednice u kreiranju i reviziji strategije. Integrirani pristup se ostvaruje horizontalno, usklađivanjem ciljeva i intervencija u sektorima ekonomskog razvoja, društvenog razvoja i životne sredine, ali i vertikalno, usklađivanjem sa strateškim dokumentima viših nivoa. Osim kroz rad opštinskog razvojnog tima, učešće zajednice se obezbjeđuje kroz rad sektorskih grupa, koje imaju ključnu ulogu u reviziji sektorskih razvojnih planova, i šire lokalno razvojno partnerstvo, koje razmatra stratešku orientaciju opštine i nacrt strategije razvoja, kada se dokument kompletira.

Proces izrade strategije razvoja odvija se u periodu maj-oktobar 2016. godine i obuhvata niz sastanaka, uglavnom radioničkog tipa, opštinskog razvojnog tima i sektorskih grupa, uz šire konsultacije u okviru lokalnog razvojnog partnerstva.

Strategiju razvoja su pripremili opštinski razvojni tim (ORT) i sektorske grupe, kojima je stručnu pomoć i podršku u izradi pružala Eda – Agencija za razvoj preduzeća iz Banjaluke. Nacrt strategije razvoja je usvojen od strane Partnerstva za razvoj opštine.

IV Strateška platforma

IV.1. Socio-ekonomska analiza

IV.1.1. Geografski položaj i prirodne karakteristike

IV.1.1.1. Ključne istorijske činjenice

Tragovi praistorijske epohe na novskom području su vidljivi na područjima arheoloških iskopavanja nekropole Mekota u Gornjim Rakanima. Polovinom prvog milenija stare ere došlo je do stvaranja sveza ilirskih i panonskih plemena. Međutim, oko 230. godine stare ere Rimljani su posegli za ovim krajevima i savez indigenih plemena je morao priznati rimsku supremaciju.

U Novskom Pounju su Rimljani ostavili mnogobrojne tragove svojih vojnih logora, ostatke vodovoda, hramova, crkava i nekropola, te stambenih aglomeracija. Uočivši saobraćajnu važnost riječnih tokova, Rimljani su vrlo rano razvili transport raznih roba na rijekama Uni i Sani, koji se održao do izgradnje željezničkih pruga krajem prošlog vijeka.

Ilijarska plemena nisu se mirila sa rimskom vlasti. Između 12. i 9. godina stare ere, rimski vojskovođa Germanik uz velike žrtve razara mezejske utvrde u dolini Sane i Japre. Rimski pisci svjedoče herojskom otporu cijelokupnog stanovništva, uključujući i žene. Podjelom Rimskog carstva 395. godine, Novsko Pounje pripalo je Zapadnom Rimskom carstvu.

Poslije propasti Rimskog carstva, dolazi do velike konfuzije i čestih izmjena vladajućih režima. U takvoj situaciji u 7. vijeku dolazi do naseljavanja slovenskih plemena na ovaj prostor i njihovog odolijevanja Avarima, Vizantijcima, Francima i Ugrama. Naposljetku, ovaj kraj pada pod vlast Ugara.

1512. Turci osvajaju Blagaj-grad i počinje period turske vladavine. Nakon osvajanja Novigrada i Kostajnice, Turci uspostavljaju mostobran na Uni i ulazu velike napore da ponovo osposobe novsku tvrđavu. 1561. u nju stavljaju brojnu posadu, koja je imala funkciju u omogućavanju dalnjih turskih napredovanja ka zapadu. Naredni period obilježava blizina granice između Turske i Ugarske, što je uzrokovalo ciklično smjenjivanje ratova i primirja, za vrijeme kojih bi dolazilo do beskrajnih pograničnih incidenta i četovanja samovoljnih lokalnih komandanata. Krajem 18. vijeka dolazi do pogoršanja stabilnosti i slabljenja uloge Porte i dizanja seljačkih buna 1836, 1858 i 1875. Zadnji ustank je iskoristila i Austro-Ugarska da zaposjedne Novi Grad i BiH.

1878. austro-ugarske trupe ulaze u Novi Grad. Pruga Dobrljin-Banjaluka se spaja sa Siskom u funkciji eksploatacije drvnih i rudnih bogatstava. Uz trasu pruge se 1892. gradi najveća pilana na Balkanu, a nešto kasnije rudnik mrkog uglja u Lješljanima. Austro-ugarske vlasti do temelja ruše novsku tvrđavu.

1918. Novi Grad ulazi u sastav Kraljevine SHS, potom Kraljevine Jugoslavije. Završava se pruga Novi Grad – Bihać, gradi tvornica gipsa u Blagaju, termoelektrana 1930. godine, a gradska obaloutvrda - Kej 1937.

U Drugom svjetskom ratu je Novi Grad bio pod kontrolom NDH. Stanovništvo, posebno srpsko, doživljava velike gubitke. Novi Grad je oslobođen 1. maja 1945.

IV.1.1.2. Geografsko – komunikacijske karakteristike, prirodne odlike i resursi

Opština Novi Grad je smještena na granici sa Republikom Hrvatskom (putnički prelaz), u sjeverozapadnom dijelu Bosne i Hercegovine, odnosno Republike Srpske. Okružuje je sa pet opština/gradova Republike Srpske: Prijedor, Kozarska Dubica, Oštra Luka, Krupa na Uni i Kostajnica, te

opština Bosanska Krupa – Federacija BiH. Opština zauzima površinu od 469,4 km² i u svom sastavu ima 48 naselja.

Prostor opštine je vezan za srednji i donji tok rijeke Une i donji tok rijeke Sane. Opština je, dolinom Une i Sane, željezničkim i drumskim saobraćajem povezana sa širim dijelom južnog balkanskog poluostrova.

Opština raspolaže značajnim nalazištima mrkog uglja u Lješljanskom ugljenosnom bazenu čije rezerve se procjenjuju na preko 22 miliona tona, ležištima bentonita (6,5 miliona tona), te gipsa u Dervišima i Petkovcu, kao i dolomita u Blatni. Ukupno proračunate rezerve gipsa u rudniku Petkovac i Derviši su 12,7 miliona tona. Potencijalne rezerve iznose 15 miliona tona. Ukupno proračunate rezerve dolomita na osnovu istraženog terena u rudniku dolomita u Blatni iznose 54,5 miliona tona. Potencijalne rezerve iznose 50 miliona tona. Dokazane rezerve kvarcnog pijeska nalaze se na potezu Svodna-Brežičani i iznose nekoliko miliona tona. Osim u staklarskoj industriji, kvarčni pijesak koristi se u cementnoj industriji, metalurgiji, livaonicama i slično. Na osnovu istraživanja procijenjene rezerve barita (stepen istraženosti rezervi 25%) iznose milion tona što zajedno sa kategorisanim rezervama čini količinu od 1,4 miliona tona. Ukrasni kamen je zastupljen na širem prostoru opštine, što je vidljivo iz nekoliko lokalnih majdانا. Uglavnom se radi o karbonskim krečnjacima sa različitim osobinama i organoleptičkim osobinama. Ukrasni kamen nije detaljnije istraživan, procijenjene količine se kreću oko 3 miliona tona. Na osnovu dugogodišnjeg praćenja utvrđen je godišnji prirast šljunka u koritu Une i Sane. Na osnovu ovih pokazatelja iz korita Une kod Novog Grada se može izvaditi oko 115 hiljada metara kubnih šljunka. Takođe je interesantna pojava olovno-cinkove rude. Prvobitno je rudnik Ljubija bio otvoren za vrijeme Austrougarske sa ciljem eksploatacije na olovno cinkovoj rudi. Ova sirovina nije detaljnije istraživana. Procjena je da se najperspektivnija ležišta nalaze u reonu Bulina glava-Stražbenica-Suhača i Donji Agići prema Miskoj glavi. Ispitivanja su pokazala da se radi o rudi sa sadržajem 4-7% olova i cinka i preko 100 grama po toni srebra. Registrovana je i pojava rijetkih mineralnih sirovina kao što su zeolit, prirodni pigmenti, fluorit, zlato.

Površina šuma i šumskog zemljišta obuhvataju 40,4% opštine, odnosno 18.959,08 ha¹. Opština spada u srednje razvijene opštine Republike Srpske².

IV.1.2. Demografske karakteristike

IV.1.2.1. Ukupan broj stanovnika

Prema preliminarnim podacima Popisa stanovništva u BiH 2013., u opštini je ukupno popisano 28.799 stanovnika i 8.852 domaćinstava, što opštini Novi Grad stavlja na dvanaesto mjesto po broju stanovnika u Republici Srpskoj. Prosječna veličina domaćinstva je 3,3 člana po domaćinstvu (3,2 člana po domaćinstvu prosjek za Republiku Srpsku). Do potpisivanja Dejtonskog sporazuma 1995. godine Bosanska Kostajnica (Kostajnica) je bilo naselje u okviru opštine Bosanski Novi (Novi Grad), dok danas Kostajnica egzistira kao samostalna opština. Bez Kostajnice, 1991. godine je na području opštine Novi Grad živjelo 35.447 stanovnika, što znači da je na području opštine u odnosu na period prije 1992. godine došlo do smanjenja broja stanovnika za 19%.

IV.1.2.2. Struktura stanovništva

Na osnovu raspoloživih podataka o rođenim na području opštine³, možemo procijeniti da mlada populacija opštine (19 i manje godina) čini 14% stanovništva opštine.

¹ Izvor podataka: Šumsko privredna osnova za Šumsko privredno područje „Kozaračko“, prema Strategiji razvoja opštine 2011 – 2015. godina

² „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 80/15

Podaci o rođenim koji se prate od 1996. godine nam pokazuju veći procenat rođene muške djece u odnosu na žensku, odnosno u posljednjih 19 godina rođeno je 52% muške u odnosu na 48% ženske djece. Ovaj omjer u određenoj mjeri utiče na ujednačavanje polne strukture stanovništva za koju se procjenjuje da je, iako ne postoje zvanični podaci, zbog posljedica ratnih dejstava pomjerena u korist ženske populacije.

IV.1.2.3. Prostorni raspored stanovništva

Novi Grad ima 48 naseljenih mjesta koja su teritorijalno organizovana u 14 mjesnih zajednica. Jedna mjesna zajednica (Novi Grad) je klasifikovana kao urbana, četiri su mješovite, dok je devet mjesnih zajednica ruralnog tipa.

Gustina naseljenosti opštine iznosi 61 stanovnik po km² (prosječna gustina naseljenost u RS je 54 stanovnika po km²). U urbanom dijelu opštine živi 11.063 ili 38,4% stanovnika. U urbanom dijelu opštine prosječno živi 3,2 člana po domaćinstvu, što je manje u odnosu na prosječnu veličinu domaćinstva cijele opštine koja iznosi 3,3 člana po domaćinstvu.

U mješovitim mjesnim zajednicama živi 7.488 ili 26,0% stanovništva, dok u ruralnim mjesnim zajednicama živi 10.248 ili 35,4% stanovništva.

Najveća gustina naseljenosti je u urbanom dijelu opštine, 418 stanovnika po km². Zatim slijedi ruralna mjesna zajednica Poljavice sa 113 stanovnika po km². Preko 50 stanovnika po km² živi u ruralnim mjesnim zajednicama Ravnice i Donji Agići i u mješovitoj mjesnoj zajednici Rudice. U ostalim mjesnim zajednicama živi manje od 50 stanovnika po km². Najmanji broj stanovnika po km² živi u ruralnim mjesnim zajednicama Devetaci (13 stanovnika po km²) i Žuljevica (20 stanovnika po km²).

Tabela 1: Prostorni raspored stanovništva

Mjesna zajednica	Tip mjesne zajednice (procjena)	Broj popisanih lica	Površina km ²	Gustina naseljenosti (stan. po km ²)
Novi Grad	Urbana	11063	26.5	418
Blatna	Mješovita	1070	29.5	36
Svodna	Mješovita	2358	89.7	26
Dobrljin	Mješovita	1990	41.3	48
Rudice	Mješovita	2070	39.7	52
Poljavnice	Ruralna	1443	12.8	113
Ravnice	Ruralna	764	12.2	63
Radomirovac	Ruralna	884	33.6	26
Žuljevica	Ruralna	322	16.1	20
Blagaj	Ruralna	2249	45.5	49
Donji Agići	Ruralna	2860	51.3	56
Mala Novska Rujiška	Ruralna	1092	40.5	27
Velika Rujiška	Ruralna	511	21.5	24
Devetaci	Ruralna	123	9.5	13
UKUPNO		28799	469.7	61

Izvor za klasifikaciju na ruralne-mješovite-urbane: Lokalni akcioni plan za unapređenje položaja readmisiranih povratnika u opštini Novi Grad za period 2015.-2018. godina

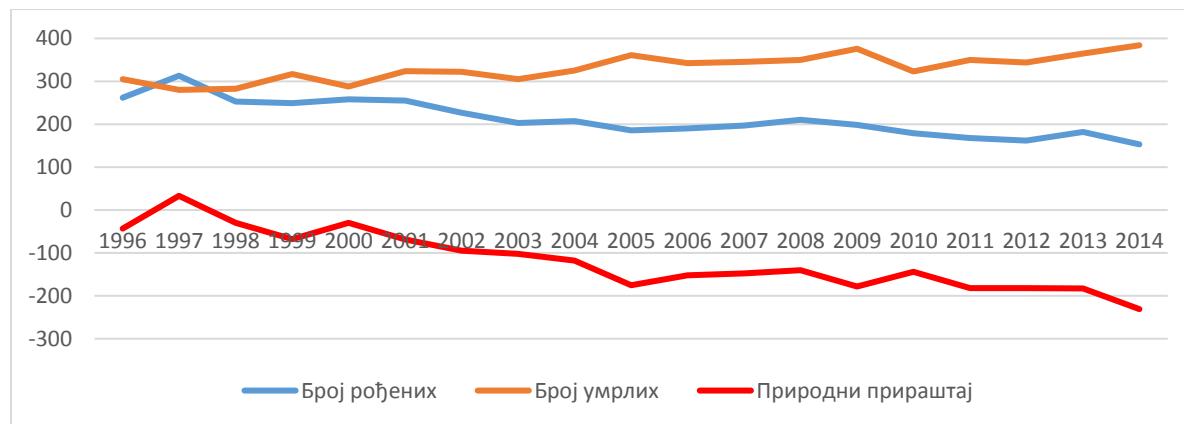
Izvor podataka: Preliminarni rezultati - Popis 2013

³ Izvor podataka: statistički godišnjaci, Republički zavod za statistiku RS

IV.1.2.4. Prirodni priraštaj stanovništva

Podaci o prirodnom priraštaju stanovništva pokazuju negativan prirodni priraštaj na području opštine od 1996. godine (od kada se prate podaci) i kontinuirano povećanje negativnog prirodnog priraštaja, odnosno smanjenje broja rođenih u posljednje dvije dekade (samo je u 1997. godini zabilježen pozitivan prirodni priraštaj). Prema ovim podacima, opština je samo na osnovu negativnog prirodnog priraštaja izgubila 2.237 stanovnika od 1996. godine, što je gotovo 8% od broja popisanih stanovnika u 2013. godini. Zabrinjavajuća je činjenica da je negativni prirodni priraštaj sve veći i da je u 2014. godini dostigao -231. Podaci o sklopljenim brakovima u prethodnom periodu takođe pokazuju smanjenje, odnosno sa 126 u 2010. broj sklopljenih brakova u 2014. godini je smanjen na 107.

Graf. 1. Prirodno kretanje stanovništva

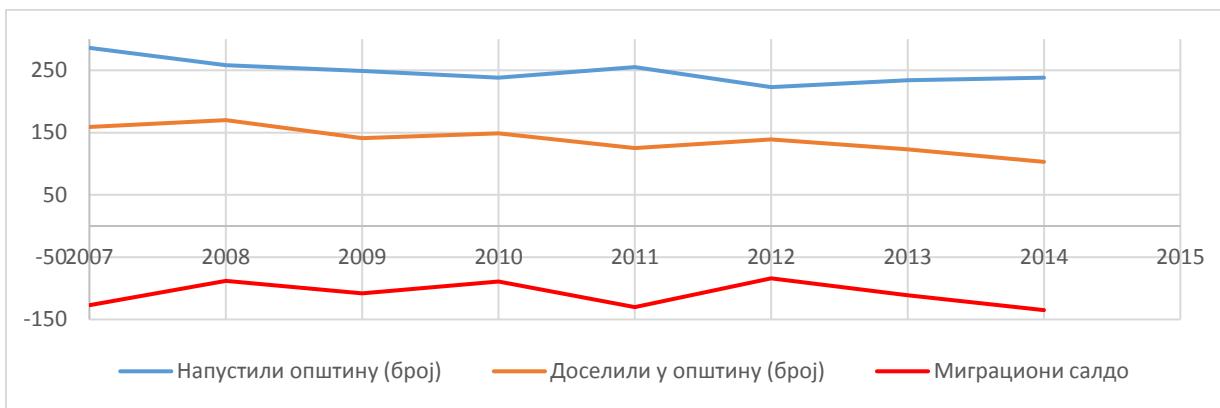
Izvor podataka: statistički godišnjaci, Republički zavod za statistiku RS

IV.1.2.5. Migracije stanovništva

Najznačajnije migracije na području opštine su se odnosile na migracije uzrokovane ratnim dejstvima, kada je većina muslimanskog i hrvatskog stanovništva, koji su prema popisu iz 1991. godine činili 35,54% stanovništva opštine, napustilo opštinu.

Podaci o unutrašnjim migracijama pokazuju negativan migracioni saldo u periodu 2007 – 2014 godina. Broj stanovnika opštine je, na osnovu negativnog unutrašnjeg migracionog salda u navedenom periodu, smanjen za 872 stanovnika. Međutim, i pored toga može se primjetiti blagi trend smanjenja unutrašnjih migracija, odnosno smanjenje broja stanovnika koji napuštaju ili doseljavaju u opštinu.

Graf. 2. Unutrašnja migraciona kretanja

Izvor podataka: statistički godišnjaci, Republički zavod za statistiku RS

IV.1.3. Pregled stanja i kretanja u lokalnoj ekonomiji

IV.1.3.1. Broj i struktura preduzeća

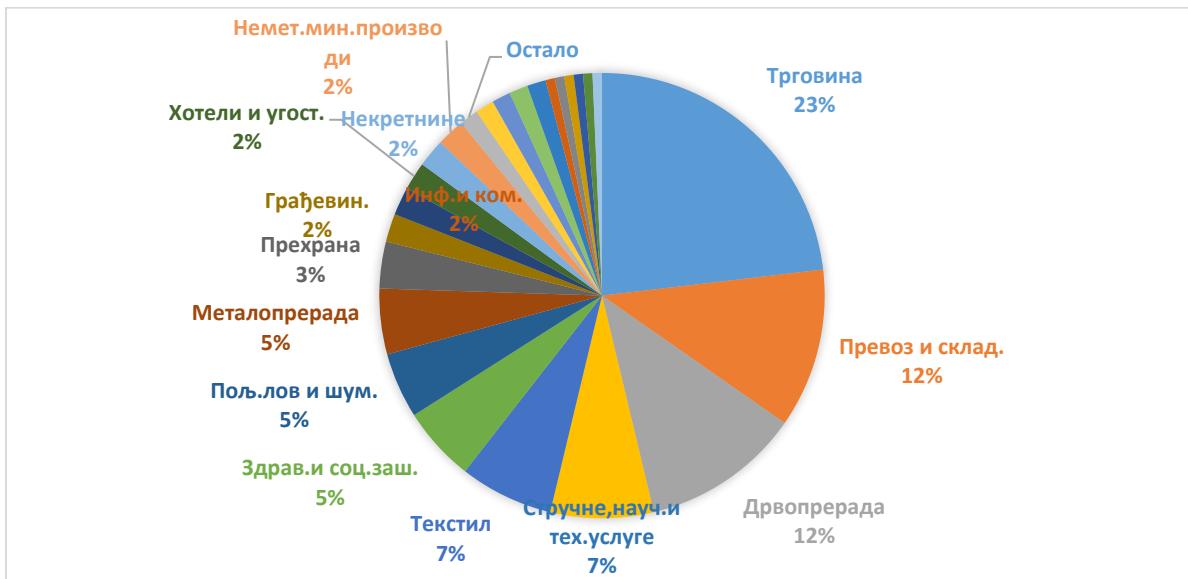
Na području opštine je, prema podacima APIF-a, završne račune za 2015. godinu predalo 147 preduzeća⁴ što je za 14% preduzeća više u odnosu na 2014. godinu. U sektoru trgovine je registrovano 23% preduzeća (34 preduzeća), zatim slijede drvoprerađivačka preduzeća i preduzeća iz sektora prevoza i skladištenja (po 12% ili po 17 preduzeća).

U raznim sektorima uslužnih djelatnosti posluje 64% pravnih lica, dok proizvodne djelatnosti obavlja 36% preduzeća. Dominaciju preduzećima iz uslužnih djelatnosti obezbeđuje broj preduzeća iz sektora trgovine.

Najveća preduzeća na području opštine prema broju zaposlenih radnika su iz sektora tekstilne industrije (AD „Sana-Elvis“, preko 100 zaposlenih, Doo „Jelena- S“ oko 80 zaposlenih) i trgovine (ZU „APOTEKE B PHARM“, oko 100 zaposlenih, Doo „Interpromet“ oko 80 zaposlenih i Doo „EURO FANY“ oko 70 zaposlenih).

⁴ Prema Zakonu o privrednim društvima RS termin preduzeća je zamijenjen terminom "privredna društva" ali ćeemo zbog jednostavnije formulacije rečenica u analizi koristiti termin „preduzeća“

Graf. 3. Struktura pravnih lica prema djelatnosti (pravna lica koja su predala završne račune za 2015. godinu)

Izvor podataka: Tron, prema podacima APIF-a

Ukoliko posmatramo veličinu preduzeća prema ostvarenom prihodu (preko 8 miliona u 2015. godini)⁵, na području opštine posluje pet velikih preduzeća, od čega četiri iz sektora trgovine i jedno preduzeće iz sektora prehrambene industrije.

Kada su u pitanju mala i srednja preduzeća, u 2015. godini 5% preduzeća su srednje veličine (50-249 zaposlenih), 17% su mala preduzeća (10-49 zaposlenih), dok 78% preduzeća čine mikro preduzeća sa manje od 10 zaposlenih radnika.

Od deset najvećih preduzeća prema broju zaposlenih, pored Doma zdravlja koji zapošljava najveći broj radnika, najveća preduzeća pripadaju sektorima trgovine (3), tekstilne industrije (2), opskrbom vode i upravljanje otpadom (2) i po jedno preduzeće iz sektora drvoprerade i stručnih, naučnih i tehničkih djelatnosti.

IV.1.3.2. Broj i struktura preuzetničkih radnji⁶

U okviru preuzetničke djelatnosti prema tipu organizovanja, u 2015. godini u registru samostalnih preuzetnika registrovano je 455 samostalnih preuzetnika ili 1% više u odnosu na 2014. godinu (447 samostalnih preuzetnika). Najveći procenat je registrovanih trgovачkih radnji (176 samostalnih preuzetnika ili 39%), zatim ugostiteljskih radnji (109 samostalnih preuzetnika ili 24%) i preuzetničkih radnji iz oblasti prerađivačke industrije, uključujući poljoprivredu i građevinarstvo (83 samostalnih preuzetnika ili 18%), dok su ostale radnje iz oblasti ostalih usluga (87 samostalnih preuzetnika ili 19%).

⁵ Prema Zakonu o razvoju malih i srednjih preduzeća RS (SL. gl. RS br. 50/13 privredna društva da bi imala status malih i srednjih preduzeća moraju ispunjavati sljedeće uslove (kumulativno): manje od 250 radnika, nezavisnost u poslovanju i ukupan godišnji prihod manji od 8 mil. KM ili da imaju vrijednost poslovne imovine do 4 mil. KM.

⁶ Izvor podataka: Analiza stanja privrede Opštine Novi Grad sa prijedlogom mjera za unapređenje poslovanja za 2015. godinu, Opština Novi Grad, Odjeljenje za privrednu i poljoprivrednu

Tabela 2: Registrani samostalni preduzetnici

Opis	Zanatsko-pred. djelatnost 31.12.2014.	Zanatsko-pred. djelatnost 31.12.2015.	Indeh 2015/2014	% učešća u 2015. godini
Prerađivačka industrija (poljoprivreda+ građevinarstvo)	82	83	101%	18%
Trgovina na veliko i malo; popravka motornih vozila, i sl.	176	176	100%	39%
Djelatnosti pružanja smještaja, pr.i posl. hrane.,i ugostiteljstvo	104	109	104%	24%
Usluge	85	87	102%	19%
Ukupno registrani samostalni preduzetnici	447	455	101%	100%

Izvor podataka: Analiza stanja privrede Opštine Novi Grad sa prijedlogom mjera za unapređenje poslovanja za 2015. godinu, Opština Novi Grad, Odjeljenje za privedu i poljoprivrodu

Podaci o promjenama kod samostalnih preduzetnika pokazuju smanjenje broja zatvorenih radnji, posebno u odnosu na 2013. godinu kada je bilans promjena kod samostalnih preduzetnika iznosio 22 radnje manje (98 zatvorenih i 76 otvorenih radnji). U 2014. i 2015. godini broj radnji je povećan, odnosno bilans promjena je pozitivan. U 2014. i 2015. godini je otvoreno ukupno 16 radnji više (po 8 godišnje) u odnosu na broj zatvorenih radnji.

Tabela 3: Pregled promjena kod samostalnih preduzetnika

Opis	Promjene u 2013.	Promjene u 2014.	Promjene u 2015.
Otvorene radnje	76	74	70
Zatvorene radnje	98	66	62
Promjena sjedišta, Doplatnosti, Promjena vrste poslovanja, Privremena odjava	21	26	36
Licenca prevoznika, Prevoz za vlastite potrebe	7+24	15+28	17+19

Izvor podataka: Analiza stanja privrede Opštine Novi Grad sa prijedlogom mjera za unapređenje poslovanja za 2015. godinu, Opština Novi Grad, Odjeljenje za privedu i poljoprivrodu

Izmjenama i dopunama Zakona o zanatsko-preduzetničkoj djelatnosti („Službeni glasnik RS“, broj 117/11, 121/12 i 67/13), Zakona o ugostiteljstvu, Zakona o trgovini i Zakona o turizmu, smanjen je broj dokumenata koji se prilaže uz zahtjev za registraciju samostalnih preduzetnika. Takođe je skraćen rok registracionom organu da donese rješenje i to sa 5 dana na 2 dana od dana dostavljanja urednog zahtjeva. Izmjenama i dopunama Zakona o administrativnim taksama, takođe došlo je i do smanjenja iznosa takse za spise i radnje u postupku registracije osnivanja, promjene podataka i prestanka obavljanja djelatnosti preduzetnika (30 KM za sve radnje u postupku).

U pripremi je registracija preduzetnika putem elektronske pošte i aktivnosti na uspostavljanju Centralnog registra. Odjeljenje za privedu i poljoprivrodu je učestvovalo u testnoj fazi uspostavljanja Centralnog registra, nakon čega je počeo unos postojećih podataka već registrovanih preduzetnika.

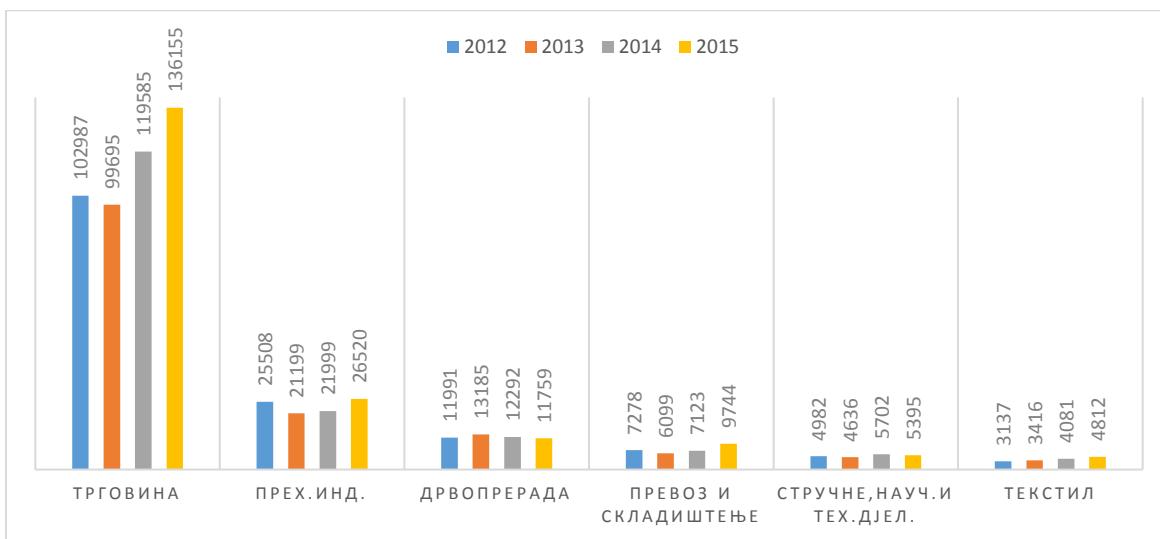
Opština nema uspostavljen servis za objedinjeno pružanje usluga i informacija za preduzeća (*One Stop Shop*). Odsjek za privedu pruža informacije koje su potrebne preduzećima ali one nisu dostupne na službenoj veb stranici Opštine.

IV.1.3.3. Kretanje ukupnih prihoda i prosječne plate po sektorima

Kretanje ukupnih prihoda preduzeća opštine pokazuje rast u periodu 2013 - 2015. godina. Ukupni prihodi preduzeća na području opštine u 2015. godini su iznosili 208,2 miliona KM i za 14% su veći u odnosu na 2014. (182,8 KM) i čak 31% u odnosu na 2013. godinu (153,4 KM). Povećanje prihoda se uglavnom odnosi na povećanje ukupnih prihoda preduzeća iz dva sektora koja ostvaruju najveći procenat prihoda, odnosno preduzeća iz sektora trgovine i prehrambene industrije.

Kao i u većini drugih opština u BiH, trgovina dominira u ukupnim ostvarenim prihodima opštine i u 2015. godini je ostvarila 65% ukupnih prihoda. Međutim pored trgovine, dva industrijska sektora ostvaruju veći dio prihoda opštine: prehrambena industrija koja je u 2015. godini ostvarila 13% prihoda (5 preduzeća, gdje dominira preduzeće koje se bavi proizvodnjom stočne hrane) i drvoprerada (17 preduzeća) koja je u 2015. godini ostvarila oko 6% prihoda. U sektoru trgovine, prehrambene industrije i prevoza i skladištenja je zabilježen trend rasta prihoda u periodu 2013 – 2015. godina, dok je u sektoru drvoprerade zabilježen blagi trend smanjenja ukupnih prihoda.

Graf. 4. Prihodi preduzeća prema djelatnosti 2012 – 2015, u 000 KM

Izvor podataka: Tron, prema podacima APIF-a

Od deset preduzeća koja ostvaruju najveće prihode opštine (ukoliko isključimo prihode J.Z.U. Dom zdravlja Novi Grad), šest je iz sektora trgovine, dva drvoprerađivača, i po jedno preduzeće iz proizvodnje stočne hrane i stručnih, naučnih i tehničkih djelatnosti. Svih deset preduzeća koja ostvaruju najveće prihode bilježe rast prihoda u protekle tri godine.

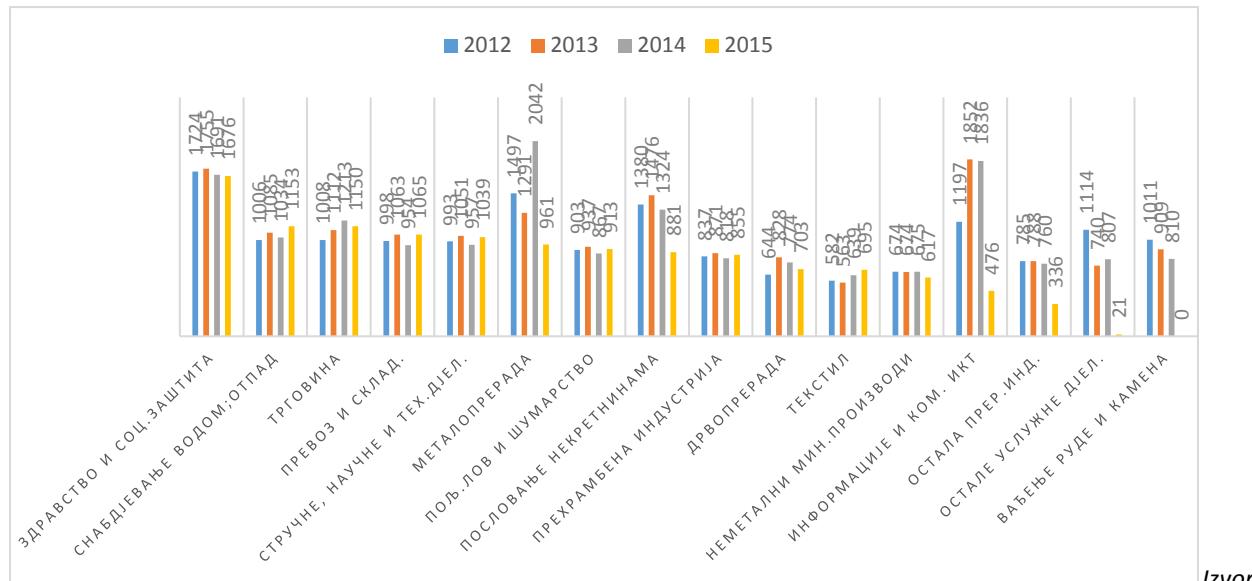
Ukupna dobit preduzeća opštine u 2015. godini je iznosila 7,6 miliona KM i viša je za čak 62% u odnosu na prethodnu godinu. Povećanje dobiti je velikim dijelom rezultat povećanja dobiti u sektoru trgovine i jednim dijelom preduzeća iz sektora prehrambene industrije i drvoprerade. Dobit preduzeća iz sektora drvoprerade je u 2014. godini (292.355 KM) bila prepovoljena u odnosu na 2013. godinu (610.941 KM), ali su u 2015. godini drvoprerađivači ostvarili 817.912 KM dobiti, što je gotovo tri puta veća dobit u odnosu na 2014. godinu.

Najveću dobit, kao i najveći prihod, ostvaruju preduzeća iz sektora trgovine, drvoprerade i prehrambene industrije.

Prosječna neto plata opštine Novi Grad je u 2014. godini⁷ iznosila 726 KM. Zabilježene su varijacije prosječne neto plate u posljednjih pet godina, najviša u 2011. godini kada je iznosila 730 KM i najniža u 2010. godini u iznosu od 691 KM neto prosječno.

Pregled po sektorima pokazuje rastuću ali i dalje nisku prosječnu brutu platu u sektoru tekstilne industrije (695 KM u 2015. godini) koja zapošljava 19% radnika i relativno visoku prosječnu bruto platu (u odnosu na druge sektore) u sektoru trgovine (1.150 KM u 2015. godini) koji zapošljava 27% radnika. Drvoprerada takođe ima niske prosječne bruto plate (703 KM u 2015. godini).

Graf. 5. Prosječne bruto plate po sektorima, 2012-2015. godina

Izvor

podataka: Tron, prema podacima Apif-a

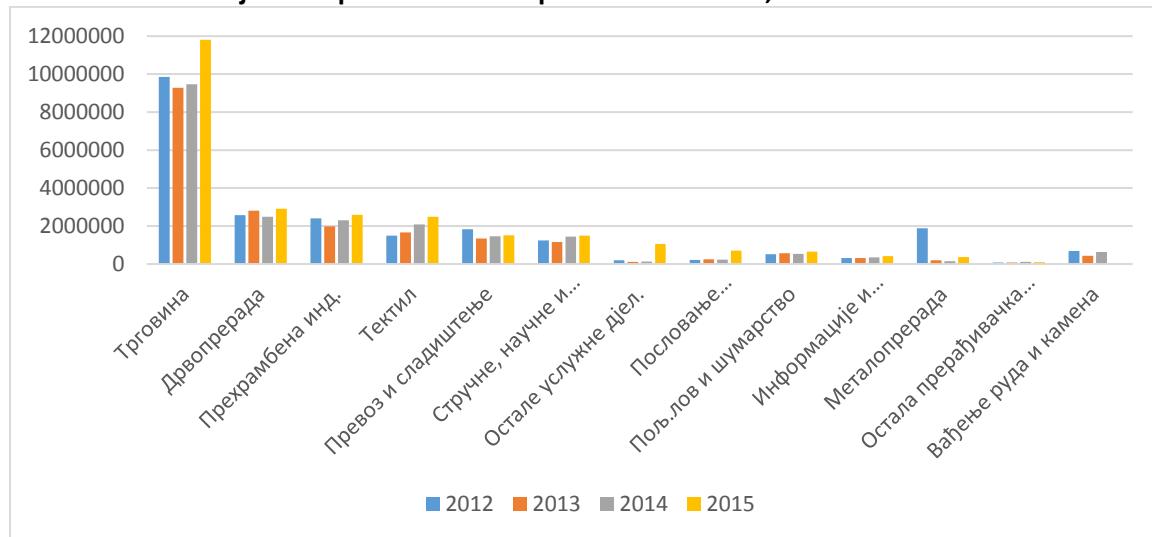
Pregled dodane vrijednosti (suma isplaćenih bruto plata+dobitak+amortizacija) pokazuje dominaciju trgovine u ostvarenoj dodanoj vrijednosti opštine. Preduzeća iz sektora trgovine su u 2015. godini ostvarila 24,7% veću dodanu vrijednost u odnosu na 2014. godinu (9,5 miliona KM u 2014. godini).

Drvoprerađivači i preduzeća iz sektora prehrambene industrije su, i pored nestabilnosti u prethodnom periodu, u 2015. godini takođe ostvarili povećanje dodane vrijednosti, drvoprerađivači za 17,3% (iznos dodane vrijednosti u 2014. godini 2,5 miliona KM) i prehrambena industrija za 12,1% (2,3 miliona KM u 2014. godini).

Tekstilna preduzeća bilježe kontinuiran rast dodane vrijednosti u periodu 2012 – 2015. godina.

⁷ Izvor podataka: Statistički godišnjak RS 2015

Graf. 6. Dodana vrijednost po sektorima za period 2012 - 2015, u KM

Izvor: Tron, prema podacima APIF-a

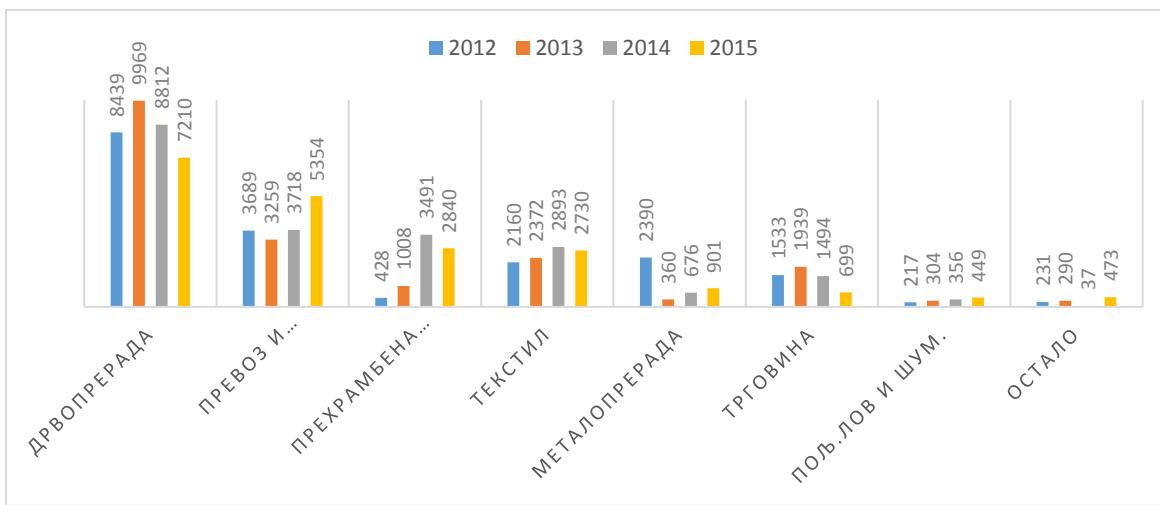
IV.1.3.4. Spoljnotrgovinska razmjena i najznačajnija izvozna preduzeća

Prema podacima APIF-a, ukupan izvoz preduzeća sa područja opštine je u periodu 2012-2014. godina bilježio trend rasta, i u 2015. godini (ukupan izvoz u 2015. godini je 20,7 miliona KM) je za 3,8% manji u odnosu na 2014. godinu (ukupan izvoz u 2014. godini 21,5 miliona KM)⁸. Najveći izvoznici opštine su preduzeća iz sektora drvoprerade, tekstila i preduzeće iz sektora proizvodnje stočne hrane. Preduzeća iz sektora drvoprerade, i pored godišnjih varijacija i pada trenda pada vrijednost izvoza u periodu 2013-2015. godina, i dalje ostvaruju najveći procenat prihoda od izvoza opštine, i u 2015. godini su ostvarili 35% ukupnog izvoza (u 2014. godini drvoprerađivači su ostvarili 41% od ukupne vrijednosti izvoza opštine).

Preduzeća iz sektora prevoza i skladištenja bilježe trend pada prihoda od izvoza u periodu 2013-2015. godina. Za razliku od 2013. godine kada je drvoprerada ostvarivala 51% ukupnog izvoza opštine, a preduzeća iz sektora prevoza i skladištenja 17%, u 2015. godini drvoprerađivači ostvaruju 35% a preduzeća iz sektora prevoza i skladištenja 26% ukupne vrijednosti izvoza.

⁸ Izvor podataka: Tron, prema podacima APIFa

Graf. 7. Izvoz preduzeća prema djelatnosti 2012 – 2015, u 000 KM

Izvor podataka: Tron, prema podacima APIF-a

Posmatrano po grupama proizvoda u 2015. godini (prema podacima Spoljnotrgovinske komore, ukupan izvoz u 2015. godini je 18,5 miliona KM)⁹, najveći izvoz ostvaren je kod tekstila i proizvoda od tekstila 42,9%, drvo i proizvodi od drveta 35,8%, i kod prostih metala i proizvoda od metala 9,8%. (ove tri grupe proizvoda čine 88,5% ukupnog izvoza).

Najveći uvoz je ostvaren u oblasti proizvoda hemijske industrije ili srodnih industrija 50,5%, proizvoda prehrambene industrije, pića, alkohola 14,6% i mašine, aparati i transportni uređaji 13,5% (ove tri grupe proizvoda čine 78,6% ukupnog uvoza). U pogledu spoljnotrgovinskih partnera u 2015. godini, sa područja opštine se najviše izvozilo na tržište Evropske Unije: Italija, Njemačka, Austrija (68% ukupne vrijednosti izvoza), dok se najviše uvozilo iz Slovenije, Srbije, Hrvatska (70% ukupne vrijednosti uvoza)¹⁰.

Prema podacima Spoljnotrgovinske komore BiH ukupan izvoz preduzeća sa područja opštine u 2015. godini¹¹ iznosi više od 18,5 miliona KM, što predstavlja 1,17% izvoza banjalučke regije i 0,68% izvoza Republike Srpske (na 21 mjestu prema visini ostvarenog izvoza u opštinama/gradovima u RS i 13 mjestu prema visini ostvarenog izvoza po glavi stanovnika u opštinama/gradovima u RS).

Opština Novi Grad je imala izrazito negativan spoljnotrgovinski saldo u 2015. godini u iznosu od -57,1 miliona KM. Pored Laktaša, samo regionalni centri u RS (Banja Luka, Dobojski Breg, Bijeljina i Istočno Sarajevo) imaju negativniji spoljnotrgovinski saldo u 2015. godini od opštine Novi Grad.

⁹ Izvor podataka: Analiza stanja privrede Opštine Novi Grad sa prijedlogom mjera za unapređenje poslovanja za 2015. godinu, Opština Novi Grad, Odjeljenje za privrednu i poljoprivrednu

¹⁰ Izvor podataka: Analiza stanja privrede opštine Novi Grad sa prijedlogom mjera za unapređenje poslovanja Odjeljenja za privrednu i poljoprivrednu za 2015. godinu

¹¹ Izvor podataka: Izvještaj o vanjskotrgovinskoj razmjeni BiH po opštinama RS 2015. g, Vanjskotrgovinska komora BiH

IV.1.3.5. Veće investicije u privredi

Neiskorišćenost poslovnih infrastrukturnih resursa u vlasništvu privatnih subjekata (*brownfield* investicija)¹², predstavlja problem i direktno ima za posljedicu otežavanje daljih privrednih aktivnosti.

Infrastrukturni resursi nisu u funkciji zbog raznih razloga a neki od njih su: imovina firmi nije u funkciji (npr. pogon Nove forme sa 7.500 m² površine, HS invest 1.200 m², hotel Una, privatno vlasništvo oko 1.600 m², građevinsko zemljište je 3.420 m²), firme su neaktivne (npr. privredni subjekti Simrolit i Simpromah sa 2.000 m² površine), objekti su pod hipotekom banke (npr. upravna zgrada, „Sana“ Novi Grad, hipoteka Hypo Alpe Adria Bank sa 1.500 m², pogon Neimara, motel Ada sa površinom oko 1.160 m²., motel „La liberta“, i dr.), firma se nalazi u statusnim promjenama (npr. Unametal sa 4.000 m², u toku su statusne promjene, a vlasnik akcija je državljanin Njemačke sa 54,82% učešća).

Industrijska zona Poljavnice je udaljena 3 km od centra grada¹³. Zauzima površinu od 75 hektara. Urađena je Predinvesticiona studija izvodljivosti Industrijske zone „Poljavnice“ koja obuhvata stari dio od 19,8 hektara u novi dio od 17,05 hektara. Treći dio industrijske zone, koji obuhvata oko 39 hektara, nije obuhvaćen studijom, ali se planira otkupiti i urediti u narednom periodu. Izrađen je i usvojen Regulacioni plan Industrijske zone Poljavnice za period 2011-2021. godina. Novi i stari dio industrijske zone je popunjeno i nema slobodnih parcela, dok je u trećem dijelu zone ostala jedna parcela za koju nisu rješeni imovinsko-pravni odnosi. Ostatak trećeg dijela zone je u vlasništvu fizičkih lica i ZZ Strižna.

Trenutno se u industrijskoj zoni nalazi 26 subjekta¹⁴ (poslovne kapacitete su izgradili i 6 vlasnika iz drugih država: Austrija, Švajcarska, Srbija, Njemačka, Italija), sa blizu 300 zaposlenih radnika.

U 2015. godini kompanija Depal doo je izgradila pogon i pokrenula proizvodnju paleta. Važna je i investicija preduzeća New Sanatron za proizvodnju novog proizvoda peleta (Fabrika peleta). Kompanija Sani-global iz Bihaća je investirala u kupovinu pogona za proizvodnju šperpploče Drvokomerca iz Teslića.

Potrebno je riješiti imovinsko – pravne odnose i unaprijediti infrastrukturu u industrijskoj zoni, a koja se odnosi na komunalnu, saobraćajnu, energetsku infrastrukturu. Sva infrastruktura je dovedena do prostora Industrijske zone ali nije potpuno riješena u samoj zoni (nekvalitetno snabdjevanje električnom energijom, neasfaltirani dio puta, uspostavljanje novih komunikacijskih puteva, izgradnja sekundarne vodovodne mreže i rješavanje problema otpadnih voda i kanalizacije).

IV.1.3.6. Samoprocjena poslovnog okruženja prema LocalAct zasnovanom na evropskom Aktu o malom biznisu

LocalAct je metodologija¹⁵ usklađenog lokalnog djelovanja na razvoju malih i srednjih preduzeća i preduzetnika (u daljem tekstu MSPiP) prema principima i standardima koji važe u zemljama Evropske unije. Njome se omogućuje brzo fokusiranje i koncentracija lokalnih resursa na poboljšanja poslovnog okruženja i instrumenata podrške za MSPiP, koje firme smatraju važnim za njihovo poslovanje i razvoj, a lokalna vlast izvodivim, sa aspekta njenih mogućnosti i resursa.

¹² Izvor podataka: Analiza stanja privrede Opštine Novi Grad sa prijedlogom mjera za unapređenje poslovanja za 2015. godinu, Opština Novi Grad, Odjeljenje za privredu i poljoprivredu

¹³ Odluka o osnivanju „Industrijske zone Poljavnice“, Odluka broj 02-022-154/09 iz 2009. godine

¹⁴ Izvor podataka: Analiza stanja privrede Opštine Novi Grad sa prijedlogom mjera za unapređenje poslovanja za 2015. godinu, Opština Novi Grad, Odjeljenje za privredu i poljoprivredu

¹⁵ Metodologija lokalizacije Akta o malom biznisu: <http://www.edabl.org/Uploads/admin/LocalAct%20-%20Metodologija%20lokalizacije%20Akta%20o%20malom%20biznisu.pdf>

Stepen ostvarenja indikatora za MSPiP na lokalnom nivou, kako ih definiše LocalAct zasnovan na evropskom Aktu o malom biznisu, prema ocjeni članova opštinskog razvojnog tima Opštine Novi Grad je sljedeći:

- Još uvjek nedostaju politike, odnosno instrumenti podrške za MSPiP, u sljedećim područjima:
  - preduzetničko učenje i srednje obrazovanje, koje je u srednjem obrazovanju ograničeno na pojedinačne školske inicijative kao što su sajam učeničkih preduzeća u Mješovitoj školi i učešće na takmičenju na republičkom nivou gdje se ostvaruju dobri rezultati;
  - saradnja visokog obrazovanja sa poslovnom zajednicom, gdje su otpočele inicijative koje su ostvarile pomak sa stanja u kojem nema dijaloga o unapređenju saradnje visokog obrazovanja sa poslovnom zajednicom do inicijative o uspostavljanju i regulisanju saradnje visokog obrazovanja sa poslovnom zajednicom, gdje je ostvarena saradnja sa Poljoprivrednim fakultetom u oblasti edukacije i izvođenja praktične nastave;
  - trenutno nema važećeg strateškog razvojnog dokumenta (koji uključuje lokalni ekonomski razvoj i MSPiP), jer je ranije pripremljena Strategija istekla 2015. godine, ali je u toku izrada novog dokumenta;
  - sistemske mjere za borbu protiv neformalne ekonomije i rada „na crno“;
  - uticaj MSPiP na određivanje infrastrukturnih prioriteta od značaja za MSPiP u programu kapitalnih investicija (PKI) je nedovoljan, pošto se određivanje infrastrukturnih prioriteta za PKI vrši kroz uobičajene javne rasprave, bez posebnih prilika za direktni uticaj MSPiP-a na određivanje infrastrukturnih prioriteta;
  - nije objedinjeno pružanje usluga i informacija za preduzeća na jednom mjestu, gdje Kancelarija odsjeka za privredu pruža informacije, ali nisu dostupne na internetu;
  - nije pripremljen pregled niti su preduzete aktivnosti za pojednostavljenje uslova i dozvola za gradnju (poslovnih) objekata;
  - visina komunalnih taksi i naknada nije planski usmjerena prema pojeftinjenju komunalnih taksi i naknada, u skladu sa konsultacijama urađenim sa MSPiP, ali je izvršena izmjena odluke;
  - nema pregleda raspoloživih poslovnih usluga na području jedinice lokalne samouprave (i bližoj okolini), ni pregleda potreba MSPiP za poslovnim uslugama;
  - nema poslovnih obuka za nove preduzetnike ni informaciono-savjetodavne podrške za firme u nastajanju;
  - nema inkubatora niti studije izvodivosti za uspostavljanje inkubatora;
  - nema finansijske podrške za firme u nastajanju i nema plana da se uspostavi;
  - poslovna saradnja sa već postojećim firmama je trenutno ograničena na ispitivanje njihovih potreba u vezi sa podugovaranjem i spin-off aktivnostima, koje se vrši kroz Privredni savjet, kao i kroz sastanke sa privrednicima iz određenih oblasti;
  - mali broj firmi ima uvedene standarde kvaliteta/tehničke standarde EU, a Opština (poljoprivreda) pruža isključivo savjetodavnu podršku;
  - ponuda i potražnja obrazovnih profila nije usklađena, iako je urađena Analiza stanja;
  - podrška poslovnom i stručnom obučavanju je ograničena na to da se preduzećima putem mejla, telefonski, lično proslijeđuju informacije o raspoloživim poslovnim i stručnim obukama, uz povremeno i djelimično praćenje njihovog učešća;
  - nema informacija o inovativnoj orientaciji i potrebama preduzeća;
  - MSP ne učestvuju u unapređivanju životne sredine/energetske efikasnosti, iako su izrađeni plan upravljanja čvrstim otpadom i plan zaštite voda, a u toku je i izrada Akcionog plana energetske efikasnosti;
  - nema promocije upotrebe sistema i standarda upravljanja životnom sredinom;

- ranije je pružana podrška sajamskim nastupima MSPiP, ali nije bilo konkretnih efekata;
  - promocija MSPiP-a na lokalnom/regionalnom nivou je trenutno ograničena na tradicionalne dane pčelarstva, voćarstva i sela i sajam zadrugarstva, iako postoji plan događaja i JLS napreduje i razmatra poboljšanje uslova na lokalnim manifestacijama.
- Trenutno se radi na oblikovanju i planiranju uvođenja politika/instrumenata u sljedećim područjima:
  - promocija ženskog preduzetništva i podrška preduzetnicama su predviđene strateškim dokumentom gdje su definisani projekti ženskog preduzetništva, ali u primjeni još nema konkretnе finansijske i nefinansijske podrške, iako su implementirane određene edukacije i savjetovanje, a pripremljen je i Akcioni plan za ravnopravnost polova;
  - uređena je baza podataka o privrednim subjektima, kao analitička osnova za praćenje MSPiP, koja se dopunjava i ažurira prvenstveno podacima koji se dobijaju od Poreske uprave, ali ne postoji detaljna analiza, izuzev izvještaja o stanju u privredi;
  - Odsjek za privredu i Odsjek za lokalni ekonomski razvoj koordiniraju aktivnostima u izradi razvojnih dokumenata;
  - Akcioni plan sa konkretnim mjerama za pojednostavljenje propisa i akata u nadležnosti JLS, koji su od značaja za MSPiP, je usvojila Skupština opštine.
- Specifične politike i instrumenti se već sprovode u sljedećim područjima:
  - konsultacije sa privatnim sektorom provode se kroz rad Privrednog savjeta koji se sastaje 3-4 puta godišnje, što je rezultiralo Iniciativom privrednika o neoporezivom dijelu dohotka i Iniciativom o pravilnicima;
  - u konsultacije sa privatnim sektorom se uključuje veći broj preduzeća i njihovih udruženja, uzimajući u obzir strukturu lokalne privrede, a rezultati su dostupni javnosti kroz aktivnosti Kabineta načelnika Opštine, ali nisu dostupni putem web stranice;
  - rješenje o registraciji zanatske djelatnosti se izdaje za najviše tri dana, a moguće ga je dobiti za jedan dan (ukoliko nema previše zahtjeva);
  - ukupan trošak za dobijanje rješenja o registraciji zanatske djelatnosti je 32 KM;
  - pruža se finansijska podrška MSPiP, sa transparentnim procedurama i praćenjem efekata, koja uključuje saradnju sa Garantnim fondom RS (potpisani sporazum i održana prezentacija za privrednike, te su uspostavljeni kontakti), a obuhvata i opštinske podsticaje za MSPiP i poljoprivredne proizvođače;
  - na području opštine djeluju četiri mikrokreditne organizacije koje pružaju podršku za sve kategorije stanovništva.

IV.1.3.7. Turistički potencijali, infrastruktura i usluge

U prirodne potencijale opštine spadaju: termomineralni izvor Lješljani, rijeke Una i Sana, koje u Bosni i Hercegovini prednjače po ljepoti, sa pritokama na kojima se organizuju sportsko – rekreativne aktivnosti na vodi i razne manifestacije (najznačajnija je „Internacionalna Una regata lađom niz Unu“, prekogranični projekat BiH i Hrvatske, koja se održava od 2012. godine).

Izvor termomineralne vode Lješljani se nalazi na 211 metara nadmorske visine u potkozarskom dijelu opštine Novi Grad. Na području Lješljana se nalazi otvoreni bazen sa termo – mineralnom vodom i sedam objekata (restoran i šest bungalova). Izrađena je izvedbeno – projektna dokumentacija centralnog lječilišno – smještajnog objekat koja podrazumjeva ulaganja u zdravstveno terapijske sadržaje, smještajne kapacitete i dodatne objekte. 1990. godine je izvršeno istražno bušenje na dubini od 672 m² i tom prilikom je pronađena visoko-alkalna termomineralna voda izdašnosti 10l/sec.

temperature 31-33 C. Sve fizičko-hemijske analize ove vode su pokazale da se radi o veoma rijetkom tipu vode. Odlikuje je visoka alkalnost i visoka mineralizacija što je svrstava u jedinstvenu vodu u Evropi.

Korišćenje kapaciteta termomineralne vode u Lješljanim, i pored višegodišnjeg traženja rješenja, razgovora sa potencijalnim domaćim i stranim investitorima, prezentacija na forumima i sajmovima, je u početnoj fazi, gdje su dosadašnji efekti korišćenja ovog resursa veoma skromni.

U kulturno – istorijske potencijale opštine spadaju: Vijećnica (u čijem sastavu je i Zavičajni muzej), Narodna biblioteka, Spomenik Majci Partizanci, spomenik Cvijet Slobode i Gradski kej.

Tradionalna likovna kolonija „Rakani“ se održava u Novom Gradu od 1985. godine. U fundusu zbirke Likovne kolonije se nalazi više od 400 djela, i jedna je od najvrijednijih u BiH. Posebno mjesto u galerijskoj zbirci zauzima legat Stojana Ćelića, a koji je 2005.godine proglašen nacionalnim kulturnim spomenikom.

U etno – socijalne potencijale opštine spadaju narodne igre, pjesme, običaji, nošnja, rukotvorine, domaći gastroproizvodi, stare autohtone kuće Potkozarja i Podgrmeča, PZ „Agrojapra“.

Na području opštine ima sedam objekata sa smještajnim kapacitetima sa ukupno 124 ležaja: dva motela, dva prenoćišta i tri kuće za odmor.

U toku je implementacija projekta u oblasti turizma pod nazivom „Etno park Svodna“ finansiranog iz sredstava Ministarstva trgovine i turizma Vlade RS¹⁶. Izgradnja Etno parka u naselju Svodna je prva faza dugoročnog projekta „Putevi tradicije Potkozarje- Podgrmeč“. Ruta „Putevi tradicije Kozara- Grmeč“ obuhvata prostor od Svodne- Blagaj Rijeka-Blagaj Japra-Suhača-Donji Agići-Budimlić Japra- Johovica-Mali Dubovik- Hašani (45 km). Vizija ove buduće tematske rute jeste da funkcija rute bude u prvom redu obrazovnog i informativnog karaktera, a potom i zabavnog i rekreativnog karaktera. Ruta će biti namijenjena u prvom redu učenicima osnovnih i srednjih škola, kao i studentima, ali i svim ostalim ljubiteljima prirode, zdrave hrane, tipične gastronomije i tradicionalnog načina života, tradicionalnih tehnoloških procesa, te tranzitnim turistima. Trenutno se sprovodi prva faza projekta- izgradnja Etno parka u Svodni, koja podrazumijeva da se na površini od 16.300 m² prikaže tradicionalno dvorište/domaćinstvo, kao i način života i kulturne baštine ovog kraja (Potkozarja). Ovo podrazumijeva zemljane radove i radove na uređenju terena, kao i uređenje rekreativnih sadržaja na samoj lokaciji. U kasnijim fazama, zavisno od raspoloživosti finansijskih sredstava, planirani su i ugostiteljsko-turistički sadržaji.

Podaci o dolascima i noćenjima turista na području opštine pokazuju smanjenje broja dolazaka i noćenja turista u periodu 2010 – 2014. godina. Broj dolazaka turista je u 2014. godini manji za 30% u odnosu na 2010. godinu (broj dolazaka turista u 2010. godini je 1.600), dok je broj noćenja smanjen za 49% (broj noćenja turista u 2010. godini je 3.047). Prosječan broj noćenja po turistu od 1,9 u 2010. je smanjen na 1,4 u 2014. godini¹⁷.

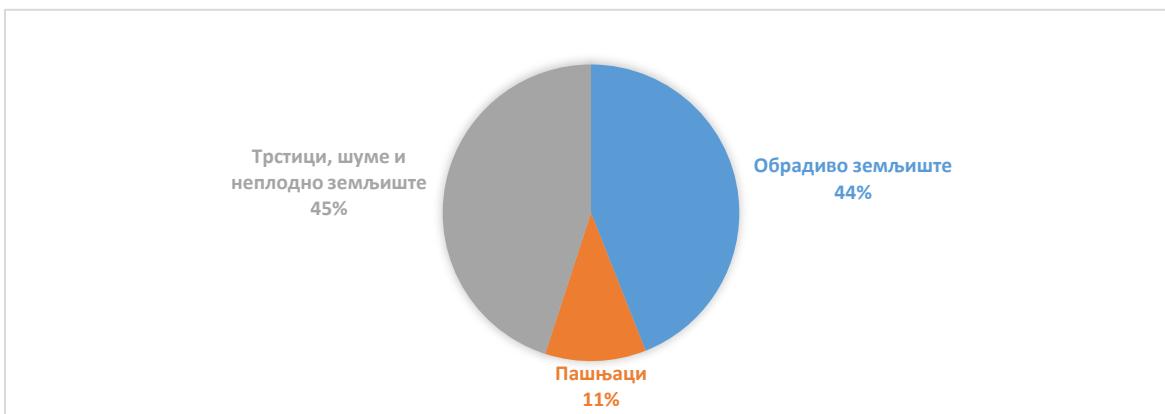
IV.1.3.8. Poljoprivredni potencijali i poljoprivredna domaćinstva (gazdinstva)

Opština Novi Grad ima povoljne agroekološke uslove i agrarne resurse za razvoj primarne poljoprivredne proizvodnje. Obradivo zemljište čini 44%, pašnjaci 11%, a trstici šume i neplodno zemljište oko 45%. Privatna svojina je dominantna. Oranice predstavljaju po površini (84% od ukupne obradive površine) dominantnu i najkvalitetniju kategoriju poljoprivrednog zemljišta.

¹⁶ Izvor podataka: Prijava Opštine za LID projekt

¹⁷ Izvor podataka: Statistički godišnjak 2015, RZSRS

Graf. 8. Poljoprivredno zemljište

Izvor podataka: Odjeljenje za privedu i poljoprivredu

Prosječna površina obradivog zemljišta registrovanog gazdinstva (17.04.2015. godine registrirano je 541 poljoprivredna gazdinstva) je 3,35 ha i 80% gazdinstava obrađuje do 5 ha obradivog zemljišta. Poljoprivredne parcele ostalih 20% poljoprivrednih proizvođača su usitnjene i u prosjeku iznose 300 m².

Plodnost zemljišta je jedan od ograničavajućih faktora postizanja dobrih prinosa u poljoprivredi. Iako je moguće ostvariti pravo na podsticajna sredstva za finansiranje kontrole plodnosti zemljišta, poljoprivrednici nemaju praksu vršenja hemijske kontrole, tako da je korištenje mineralnih đubriva neracionalno što dovodi do smanjenja produktivnosti¹⁸.

Od ratarskih kultura najzastupljeniji je kukuruz (12,9% poljoprivrednog zemljišta), zatim slijede pšenica, ječam, tritikale, djetelina i djetelinsko travne smjese, i u novije vrijeme stočni grašak i grahorice. S obzirom da ratarska proizvodnja predstavlja osnov za razvoj stočarstva, od izuzetnog je značaja razvoj ove oblasti poljoprivrede.

Za poljoprivrednike se svake godine, u saradnji sa stručnim organizacijama i institucijama, organizuju predavanja i manifestacije koje obuhvataju različite teme iz oblasti unapređenja poljoprivredne proizvodnje. Obezbeđeni su i podsticaji poljoprivrednicima iz opštinskog budžeta i budžeta resornog ministarstva.

Tabela 4: Podsticaji za poljoprivredu iz budžeta opštine

Godina	Iznos podsticaja, u KM
2012	140.000,00
2013	134.971,20
2014	145.842,89
2015	131.288,53
2016 plan	140.000,00

Izvor podataka: Odjeljenje za privedu i poljoprivrednu

Za investicije u mehanizaciju poljoprivrednici pored vlastitih sredstava koriste i kreditnu podršku posredstvom Investiciono-razvojne banke. Takođe je na raspolaganju „Fond Partner“ i „Garantno-kreditna linija za poljoprivredna gazdinstva i poljoprivredu“. Poljoprivrednici uglavnom kupuju polovnu mehanizaciju, ali svake godine nabavi se nekoliko novih traktora i desetina priključnih mašina.

¹⁸ Izvještaj o „Ispitivanju plodnosti poljoprivrednog zemljišta porodičnih komercijalnih gazdinstava u RS u 2014. godini“

U cilju unapređenja efikasnosti i širenja sistema protivgradne zaštite najavljeno je postavljanje automatskih protivgradnih i meteoroloških stanica na području opštine Novi Grad u sklopu projekta „Uspostavljanje tehničko meteorološkog servisa i modernizacija sistema protivgradne zaštite Republike Srpske“. Do sada područje opštine nije bilo pokriveno sistemom protivgradne zaštite, a pojave grada su prisutne skoro svake godine.

Značajno je izdvojiti i investiciju u regulaciju korita, odnosno ušća rijeke Japre u Sanu i izgradnju mosta u 2016. godini, čime je spriječeno izlijevanje rijeke i poplave u ovom dijelu opštine. Vrijednost radova je 679.000 KM, a finansira ih Evropska investiciona banka. U narednom periodu će se morati više ulagati u sisteme za melioraciju, odnosno navodnjavanje i zaštitu od poplava. Najznačajnije poljoprivredne površine su vezane za tokove rijeka Une i Sane, te njihovih pritoka, Japre, Vojskove. Takođe postoji puno izvora, potoka ali i odsustvo bilo kakvog značajnog oblika sistema za melioraciju. Značajnim investicijama u prethodnom periodu u izgradnju sistema vodosnabdjevanja u seoskom području omogućen je i razvoj svih grana poljoprivrede.

Područje opštine ima pretežno stočarski karakter, odgajanjem i držanjem stoke se bavi skoro svako registrovano poljoprivredno gazdinstvo, a gajenjem domaćih životinja se ostvaruje značajan dohodak i angažovanje radne snage. Zastupljeno je svinjarstvo i živinarstvo, ovčarstvo i govedarstvo. Imajući u vidu da ne postoji razvijena industrija mesa i organizovan tov, kako goveda tako i drugih vrsta životinja, povezivanje proizvodnje i prometa animalnih proizvoda postoji kao jedan od bitnih problema u stočarstvu. Ako polazimo od naših potencijalnih mogućnosti proizvodnje mesa sa našeg područja, rezultatima ne možemo biti zadovoljni. Uz povoljne uslove i zasnovane kooperantske odnose veći broj poljoprivrednika bavio bi se uzgojem životinja za proizvodnju mesa.

Tabela 5: Brojno stanje stoke

Prema podacima APIF-a o vrsti i brojnom stanju stoke na dan 17.04.2015. godine, 541 registrovano gazdinstvo je u registar upisalo:

	Vrsta stoke	Brojno stanje
1.	goveda	2.089 (od toga 1.322 muznih krava)
2.	ovce (sve kategorije)	4.887
3.	konji	72
4.	koze	21
5.	svinje (sve kategorije)	2.424
6.	živila	11.063 (od toga 2.520 brojlera u više turnusa)

Izvor podataka: Odjeljenje za privedu i poljoprivredu opštine Novi Grad, prema podacima APIF-a

Govedarstvo je osnova stočarstva opštine, a mljekarstvo predstavlja najznačajniji izvor prihoda poljoprivrednih gazdinstava. Prema izvještaju Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske na području opštine u toku 2014. godine proizvedeno je i predano mljekarama 5.192.756 litara sirovog mlijeka sa 71 otkupnog mjesta, a broj dobavljača na kraju godine je bio 240. U toku 2015. godine ukupna količina otkupljenog mlijeka je iznosila 4.451.727 litara od strane četiri otkupljivača od čega je 85% količina preuzeo Mlijekoprodukt iz Kozarske Dubice. Zbog odnosa na tržištu, mljekare nisu mogle otkupiti svu količinu proizvedenog mlijeka tako da je otkup dijelom bio redukovani. S obzirom na to da je još uvijek mala proizvodnja mlijeka po grlu (prema procjeni ona iznosi prosječno oko 4.000 litara po laktaciji), povećanje proizvodnje mlijeka ne treba zasnivati samo na povećanom broju krava, već i na povećanju proizvodnje mlijeka po kravi. Izmjenom rasne strukture, uz poboljšanje uslova smještaj i njegi, te pravilnom i kvalitetnom ishranom moguće je uticati na unapređenje proizvodnje.

Na evidenciji pčelara i pčelinjaka izvršeno, u 2016. godini nalazi se 3.036 pčelinjih društava u pčelinjacima kod 48 pčelara na 57 lokacija. Osnovni proizvod većine pčelara je med, dok manji broj iskusnijih pčelara proizvodi polen, matičnu mlječ i propolis.

Razvoj voćarstva usmjeren je na zasnivanju intenzivnih plantažnih voćnjaka, a ovaj vid proizvodnje je pogodan za gazdinstva koja uz odgovarajuće uslove posjeduju i manje zemljишne površine u odnosu na ratarstvo. Dominira uzgoj jabuke (407 tona u 2014. godini), zatim slijedi šljiva (293 tone) i kruška (63 tone)¹⁹. Pored povećanja površina treba težiti i povećanju kako prinosa i kvaliteta plodova. Zemljoradnička zadruga u Blagaju je 2013. godine pokrenula je kooperativnu proizvodnju maline i pod zasadima je imala 36 dunuma. Zasad maline je oštećen u polavama 2014. godine, te je tokom perioda do 2016. godine prinos maline bio oko 3 tone godišnje. Zadruga posjeduje hladnjaču kapaciteta 50-60 tona.

Na području opštine povrće je u 2016. godini zasijano na oko 1.700 ha. Po proizvodnim površinama najzastupljenije povrtarske kulture koje se proizvode na otvorenom su krompir, paprika, grah, kupusnjače, luk, lubenice, dinje i krastavac – kornišon. Povrće se uglavnom prodaje na pijacama u Novom Gradu i okruženju, izuzev kornišona čija proizvodnja je organizovana u kooperaciji sa preduzećem Kune iz Njemačke. Saradnja je započela prošle godine sa 19 kooperanata, a proizvodnja je bila zasnovana na 2 ha. Zahvaljujući profesionalnom odnosu preduzeća Kune, gdje su ispoštovane sve stavke iz ugovora, saradnja je nastavljena i ove godine sa 66 kooperanata, a proizvodnja je zasnovana na oko 6 ha.

Pored uzgoja povrća na otvorenom na području naše opštine imamo i proizvodnju u plastenicima u kojima se najviše uzgaja paradajz, paprika, salata i luk dok su ostale vrste nešto manje zastupljene. Proizvodnja u plastenicima, koja se nalaze u sistemu opštinskih podsticaja, zastupljena je na površini od 15.253 m² kod 44 proizvođača, što predstavlja povećanje od 4,5% u odnosu na prošlu godinu. Kako na području opštine ne postoji otkupljivač prodaja se uglavnom obavlja na pijacama.

IV.1.4. Pregled stanja i kretanja na tržištu rada

IV.1.4.1. Zaposlenost

Prema podacima Poreske uprave RS, a koji se odnose na ukupnu zaposlenost po svim sektorima /privredna društva, samostalni preduzetnici, državne ustanove, fondovi, banke i sl. trend zaposlenosti pokazuje povećanje broja zaposlenih radnika koji žive na području opštine. Broj zaposlenih radnika u 2015. godini je bio 3931, što je za 2,3% više u odnosu na broj zaposlenih radnika u 2014. godini.

Tabela 6: Broj zaposlenih 2013 – 2015. godina

Stanje na dan	31.12.2013.	31.12.2014.	31.12.2015.	Indeh 2015/2013	Indeh 2015/2014
Broj zaposlenih	3.754	3.842	3.931	104,7	102,3

Izvor podataka: Analiza stanja privrede Opštine Novi Grad sa prijedlogom mjera za unapređenje poslovanja za 2015. godinu, Opština Novi Grad, Odjeljenje za privrodu i poljoprivrodu

Ukoliko posmatramo kvalifikacionu strukturu zaposlenih²⁰, SSS i KV čine 67%, PK, NK i NSS čine 11%, dok VSS, VŠS i VKV čine 22% ukupnog broja zaposlenih.

¹⁹ Statistički godišnjak 2015, Republički zavod za statistiku RS

²⁰ Izvor podataka: Analiza stanja privrede Opštine Novi Grad sa prijedlogom mjera za unapređenje poslovanja za 2015. godinu, Opština Novi Grad, Odjeljenje za privrodu i poljoprivrodu

Razlika između broja zaposlenih radnika prema podacima Poreske uprave (broj zaposlenih sa boravištem na području opštine) i Zavoda za statistiku RS (broj zaposlenih koji rade u preduzećima koja posluju na području opštine) nam pokazuje neto broj zaposlenih radnika koji rade u drugim opštinama. Raspoloživi podaci za 2014. godinu pokazuju neto 141 radnika koji žive u Novom Gradu, a rade u drugim opštinama. Rast broja zaposlenih koji žive na području opštine i pad broja zaposlenih u preduzećima (za raspoložive podatke iz oba izvora za period 2013-2014) nam govori o povećanju broj radnika koji žive u Novom Gradu a rade u drugim opštinama (sa 96 u 2013. na 141 zaposlenih u 2014.godini).

Ukoliko posmatramo odnos zaposlenih žena i muškaraca možemo primjetiti da se procenat zaposlenih žena smanjivao do momenta izbijanja ekonomске krize (41% zaposlenih žena u 2008. godini), te da je od 2008. godine u stalnom porastu (44% zaposlenih žena u 2014 godini). Povećanje procenta zaposlenih žena možemo pripisati povećanju broja zaposlenih u tekstilnoj industriji i smanjenju ukupnog broja zaposlenih na području opštine.

Graf. 9. Struktura zaposlenosti prema polu 2010 – 2014. godina

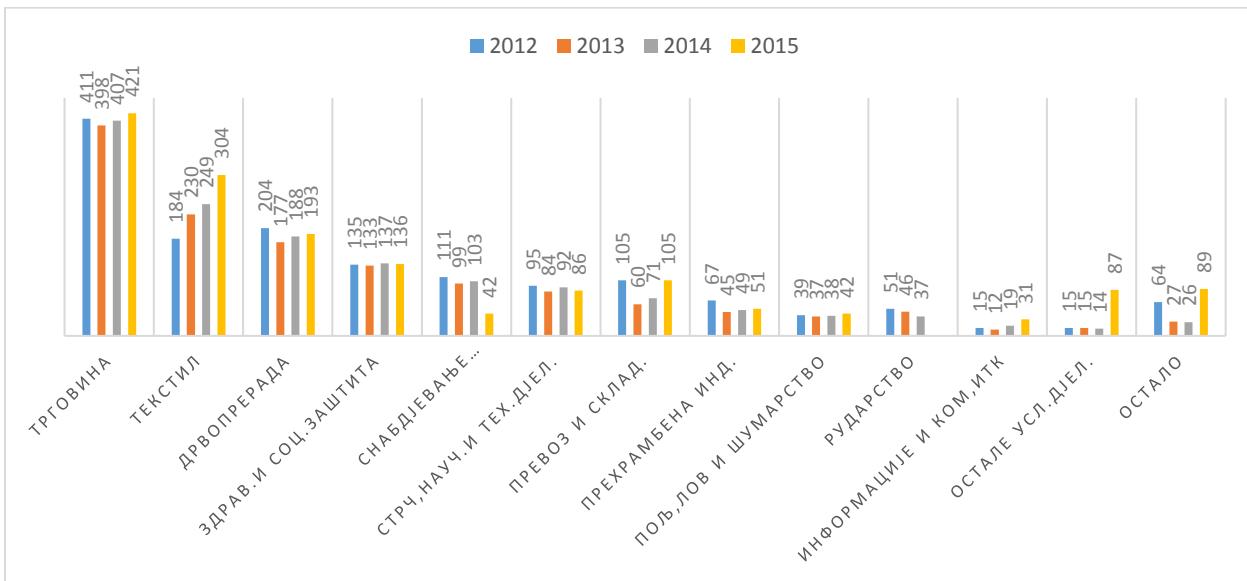

Izvor: *Statistički godišnjaci, Republički zavod za statistiku RS*

Preduzeća iz sektora trgovine imaju stabilan broj radnika i zapošljavaju najveći procenat zaposlenih²¹, odnosno u 2015. godini su zapošljavali 27% zaposlenih radnika (421 zaposlenih u trgovinu u 2015. godini). Zatim slijede preduzeća iz tekstilne industrije koja imaju trend povećanja broja zaposlenih radnika u posljednje tri godine da bi dostigla 65% više zaposlenih radnika u 2015. u odnosu na 2012. godinu (184 zaposlena u tekstilnoj industriji u 2012. godini). Tekstilna industrija je u 2015. godini zapošljavala 19% radnika. Drvoprerađivači imaju nešto nestabilniji broj zaposlenih (pad broja zaposlenih u 2013. za 13% u odnosu na 2012. godinu i povećanje u 2015. godini koje i dalje nije dostiglo broj zaposlenih iz 2012. godine – 204 zaposlena u drvopreradi u 2012. godini), ali i danje zapošljavaju 12% zaposlenih radnika. Pored intenzivnih izvoznih aktivnosti u sektoru prevoza i skladištenja i prehrambenoj industriji, broj zaposlenih u oba sektora je povećan, odnosno u sektoru prevoza u skladištenja 48% više zaposlenih radnika u 2015. u odnosu na 2014. godinu (istи broј zaposlenih kao u 2012. godini – 105 zaposlenih), dok je u sektoru prehrambene industrije zabilježen blagi porast broja zaposlenih koji još nije dostigao broj iz 2012. godine (67 zaposlenih u 2012. godini).

²¹ Zbog mogućnosti obrade strukture zaposlenosti u prerađivačkoj industriji posmatraju se preduzeća koja se vode u APIF-u (podaci isključuju javne institucije i organizacije), izvor podataka: Tron, prema podacima APIF-a.

Graf. 10. Struktura zaposlenih u pravnim licima registrovanim na području opštine prema pretežnoj djelatnosti za period 2012-2015

Izvor podataka: Tron, prema podacima APIF-a

Od deset preduzeća koja zapošljavaju najveći broj radnika, bez komunalnih i javnih preduzeća, tri su iz sektora trgovine, četiri iz sektora tekstilne industrije, i po jedno iz prehrambene industrije, drvoprerade i preduzeće registrovano za stručne, naučne i tehničke djelatnosti.

IV.1.4.2. Nezaposlenost

Ukupan broj registrovanih aktivnih tražilaca posla na području opštine²² u 2015. godini je iznosio 2.971 nezaposlenih što je za 7,1% manje u odnosu na 2014. godinu.

Kod analize obrazovne strukture, odnosno učešće pojedinih stepena stručne spreme u ukupnom broju aktivno nezaposlenih u 2015. godini, KV radnici čine najbrojniju grupu u ukupnom broju aktivno nezaposlenih lica i njihovo učešće iznosi 39,6 %, i u odnosu na 2014. godinu, njihov broj je manji za 6,7%. Drugu grupu u ukupnom broju aktivno nezaposlenih čine lica sa srednjom stručnom spremom čije učešće u ukupnom broju aktivno nezaposlenih lica iznosi 30,2 %, i u odnosu na 2014. godinu njihov broj je manji za 6,7%, nekvalifikovani radnici čine 20,6 % ukupnog broja aktivno nezaposlenih lica i u odnosu na 2014. godinu njihov broj je manji za 9,7%, Učešće ostalih stepena stručne spreme u ukupnom broju aktivno nezaposlenih radnika iznosi 9,6 %.

Najveći procenat aktivne nezaposlene radne snage imamo kod zanimanja mašinske struke (14,8%), zatim administrativne struke (6,2%), trgovinske struke (7,9%), elektro struke (9,7%), ugostiteljske struke (5,3%) i sl. Radnici bez zanimanja, od ukupnog broja aktivno nezaposlenih radnika čine 20,6%.

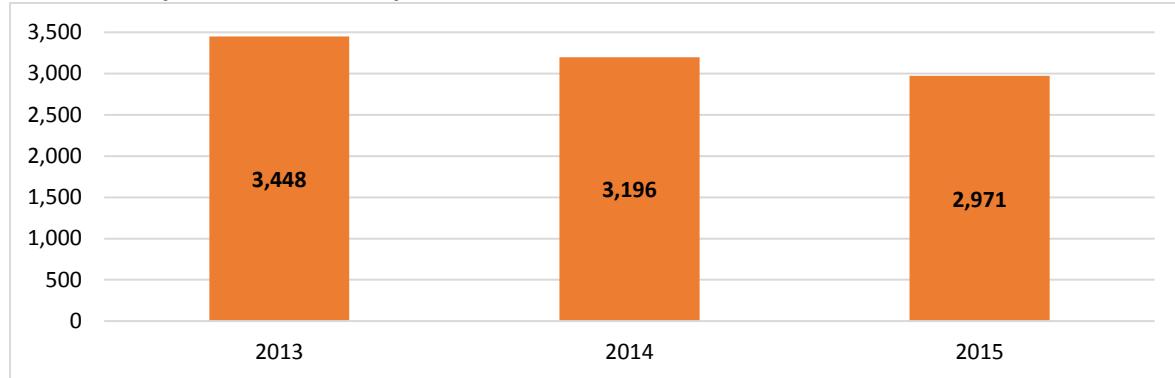
²² Izvor podataka: Analiza stanja privrede Opštine Novi Grad sa prijedlogom mjera za unapređenje poslovanja za 2015. godinu, Opština Novi Grad, Odjeljenje za privrednu i poljoprivrednu, prema evidenciji Zavoda za zapošljavanje RS - Novi Grad.

Evidentno je povećanje broja nezaposlenih mladih osoba (do 30 godina) i u 2015. godini je na Birou za zapošljavanje registrovano 1.415 nezaposlenih mladih ili gotovo četvrtina nezaposlenih osoba (23,7%). Broj nezaposlenih u 2015. godini je za 21,6% viši u odnosu na 2005. godini.

Podaci pokazuju povećanje dužine čekanja na posao, odnosno smanjenje grupe nezaposlenih koji na zaposlenje čekaju manje od 24 mjeseca i povećanje grupe teže zapošljivih kategorija, odnosno nezaposlenih koji na zaposlenje čekaju duže od 24 mjeseca.

Prema starosnoj strukturi najveći broj nezaposlenih se nalazi u dobnom razdoblju od 31-50 godina, ukupno 1.389 lica ili 46,8%. Starosna struktura nezaposlenih radnika²³ pokazuje veliki procenat teže zapošljivih grupa, odnosno 44% nezaposlenih u 2015. godini je starije od 45 godina (25% nezaposlenih nalazi se u starosnoj grupi od 50 do 60 godina starosti). Ukoliko uporedimo nezaposlene koji aktivno traže posao i ukupno prijavljene nezaposlene, možemo primjetiti smanjenje procenta aktivnih tražilaca posla sa povećanjem starosti nezaposlenih (66% aktivnih tražilaca posla u starosnoj grupi 18-24 i 13% u starosnoj grupi +60 godina). Procenat nezaposlenih starijih od 45 godina se povećao za više od 10% u posljednjih deset godina (sa 33% u 2005. na 44% u 2015. godini).

Graf. 11. Broj aktivnih tražilaca posla, 2013 - 2015

Izvor podataka: Analiza stanja privrede Opštine Novi Grad sa prijedlogom mjera za unapređenje poslovanja za 2015. godinu, Opština Novi Grad, Odjeljenje za privrednu i poljoprivrednu, prema evidenciji Zavoda za zapošljavanje RS - Novi Grad

U julu 2014. godine sprovedeno je istraživanje o potrebama preduzeća za nedostajućim zanimanjima i raspoloživim kapacitetima obrazovnih ustanova da te potrebe osiguraju (anketirano je 30 privrednih subjekata). Od ukupnog broja anketiranih 60% privrednih subjekata je zainteresovano za zapošljavanje 72 nova radnika u periodu 2016. – 2018.

Pored izrade dokumenta Istraživanja, nisu preuzete dalje aktivnosti na usklađivanju ponude i tražnje radne snage.

IV.1.4.3. Penzioneri (broj, polna struktura i struktura po vrsti penzije)

Stare osobe se suočavaju sa teškim materijalnim položajem uslijed niskih prihoda (penzije) ili nedostatka istih. Na području opštine Novi Grad je u augustu 2016. godine registrovano 4.741²⁴ penzionera, od čega skoro polovina prima minimalnu penziju (iznos najniže penzije za minimalan staž od 15 godina u augustu 2016. godine je 174,44 KM). Broj penzionera se ne mijenja značajnije na godišnjem nivou. Prosječno

²³ Izvor podataka: Zavod za zapošljavanje RS, Filijala Prijedor, BIRO Novi Grad

²⁴ Izvor podataka: Udruženje penzionera Opštine Novi Grad

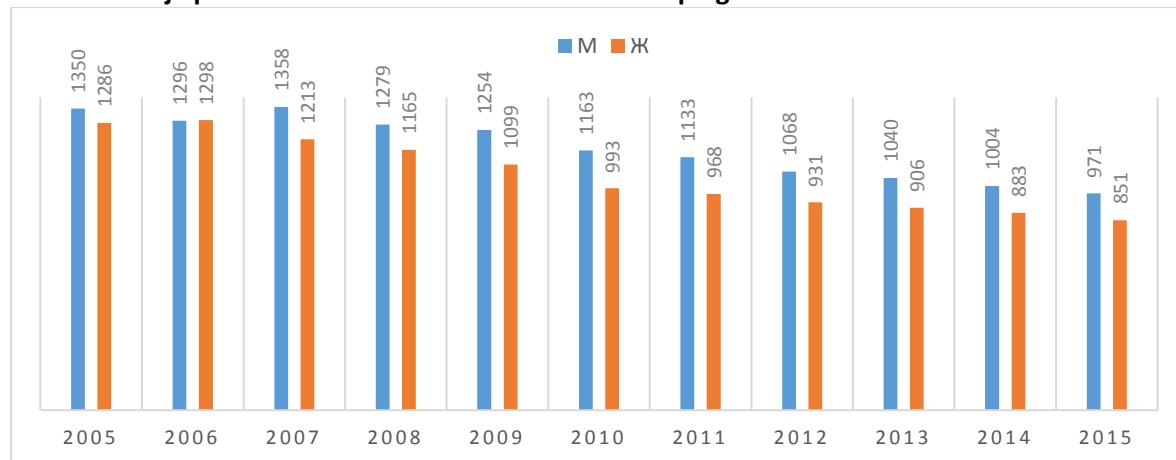
mjesečno umre oko 20, dok se registruje u prosjeku 17 novih penzionera. Najugroženija su stara lica bez ikakvog staranja od strane porodice. Ova lica ostvaruju i primanja po osnovu tuđe njege i zaštite i jednokratnih socijalnih pomoći.

IV.1.5. Pregled stanja i kretanja u oblasti društvenog razvoja

IV.1.5.1. Obrazovanje

Na području Opštine se nalaze 4 centralne osnovne škole (dvije u urbanom dijelu i dvije i ruralnim sredinama – Svodna i Donji Agići), koje u svom sastavu u 2015. godini, imaju 19 područnih škola²⁵. Kao u cijeloj Republici Srpskoj, i u Novom Gradu je u skladu sa podacima o negativnom prirodnom priraštaju, evidentno smanjenje broja učenika u osnovnim školama, a samim tim i smanjenje broja područnih škola. Ukupan broj učenika u osnovnim školama je u 2015. godini (1.822 učenika) manji za 29% u odnosu na 2005. godinu (2.636 učenika). Broj područnih škola je u 2009. godini bio 21, a u 2014. godini 20. Povećan je broj nastavnog osoblja u osnovnim školama (sa 196 u 2014. na 215 u 2015. godini), što stvara pretpostavke za kvalitetnije izvođenje nastavnog procesa. S druge strane, trend smanjenja broja učenika vodi i zatvaranju područnih škola zbog nedovoljnog broja djece za održavanje redovne nastave.

Graf. 12. Broj i polna struktura učenika osnovnih škola po godinama

Izvor podataka: Odjeljenje za društvene djelatnosti

Ukupan broj učenika sa posebnim potrebama (intelektualno oštećenje, psihički poremećaji i oboljenja, autizam) u 2015. godini je 80 (u 2014. godini 31 i u 2013. godini 110). OŠ Sveti Sava ima specijalno odjeljenje za djecu sa posebnim potrebama koje je u 2015. godini pohađalo devetero djece, dok je ostalih 32 učenika pohađalo redovna odjeljenja u ovoj školi. Ostale tri škole nemaju specijalna odjeljenja te učenici sa posebnim potrebama pohađaju redovna odjeljenja u ostalim školama.

Na području Opštine su dvije srednje škole - Gimnazija „Petar Kočić“ i Srednja škola „Đuro Radmanović“. Ukupan broj učenika u srednjim školama u 2015. godini je 875 i za 18% je manji u odnosu na broj učenika u 2010. godini.

²⁵ Izvor podataka: Odjeljenje za privredu i društvene djelatnosti

Graf. 13. Broj i polna struktura učenika u srednjim školama

Izvor podataka: Odjeljenje za društvene djelatnosti

Najveći broj srednjoškolaca u 2015. godini pohađa gimnaziju - opšti smjer i to 24% (210 učenika), zatim smjer Mašinstvo i obrada metala 21% i 17% smjer Ekonomija, pravo, trgovina.

I pored smanjenja ukupnog broja učenika u srednjim školama, primjećujemo da je broj učenika koji upisuju smjer Mašinstvo i obrada metala prilično stabilan (3,6% manje učenika u 2015. u odnosu na 2010. godinu), dok je primjetno smanjenje broja učenika koji upisuju gimnaziju – opšti smjer (32% manje učenika u 2015. u odnosu na 2010. godinu).

Na području Opštine trenutno postoje dvije predškolske ustanove. Dječiji vrtić „Pčelica Maja“ i podružnica vrtića u Svodni (smješten u OŠ Dragan Vujanović) koji je otvoren krajem 2016. godine i gdje je upisano 17 djece. Predškolsko obrazovanje u 2015. godini je pohađalo 74 djece. Broj djece u predškolskom obrazovanju se povećava i u 2015. godini je 18% veći u odnosu na 2010. godinu.

Sve osnovne i srednje škole imaju biblioteku. Centralne osnovne škole imaju sportsku dvoranu dok srednje škole nemaju sportske dvorane. Dvije osnovne (OŠ Sveti Sava i OŠ Vuk Karadžić) i gimnazija Petar Kočić škole imaju omogućen fizički pristup osobama sa posebnim potrebama.

U opštini djeluje istureno odeljenje Panevropskog univerziteta „Apeiron“, sa 5 fakulteta: Fakultet pravnih nauka, Fakultet poslovne ekonomije, Fakultet informacionih tehnologija, Fakultet zdravstvenih nauka i Fakultet sportskih nauka. Na ovom Univerzitetu u opštini Novi Grad trenutno studira preko 200 studenata.

Ukupan broj studenata u školskoj 2014/15 godini je 593. U posljednjih šest godina su prisutne varijacije broja upisanih studenata (najveći broj upisanih studenata je bio u školskoj 2011/12 godini, dok je prosječan broj upisanih studenata za period 2008/09 – 2013/14 644 studenata).

Tabela 7: Upisani i diplomirani studenti

	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Upisani studenti	617	515	715	727	657	632	593
Diplomirani studenti	126	88	82	103	93	82	85

Izvor podataka: Statistički godišnjak Republike Srpske 2015

IV.1.5.2. Kultura i sport

Ustanova „Kulturno - obrazovni centar“ Novi Grad (KOC), je osnovana 1997. godine sjedinjavanjem Zavičajnog muzeja, Doma kulture i Radničkog univerziteta. KOC u svom sastavu ima tri organizacione jedinice - Kino, Galerija i Gradska Vijećnica, kao i Kulturno – umjetničko društvo „Una“, koje u svom sastavu ima folklorne sekcije, Mješoviti hor „Una“, orkestre, etno – radionice za potrebe društva. Kulturno umjetničko društvo „Una“ broji oko 500 članova.

Pri Vatrogasnom društvu djeluje i Duvački orkestar, koji ima izuzetno dugu tradiciju.

Odjeljenje Osnovne muzičke škole iz Prijedora, uz prekid u ratu, ima tradiciju bizu 40 godina postojanja. Trenutno pruža mogućnost školovanja djece na 5 instrumenata. Podršku ovoj školi daje OŠ „Sveti Sava“ i JU KOC.

S obzirom da se u posljenjih 15 godina dosta radilo na unapređenju sporta, opština Novi Grad ima prilično razvijenu sportsku infrastrukturu. Pored sportsko – rekreativnog centra, aktivan je i Sportsko – rekreativni centar „Mlakve“ i JU Gradski sportski centar „Sportska dvorana“.

JU Narodna biblioteka Novi Grad pored svakodnevnog rada sa čitaocima organizuje i književne večeri, promocije knjiga, izložbe posvećene znamenitim ličnostima, te aktivno učestvuje na promovisanju svih kulturnih dešavanja u opštini Novi Grad, koja je i njen osnivač.

Na području opštine djeluju 24 sportska kluba i to 11 fudbalskih, 2 košarkaška, a ostale sportske discipline imaju po jedan klub (rukometni, karate, teniski, kajak, klub borilačkih sportova, šahovski, odbojkaški, DSV i atletski klub). Od ukupnog broja sportskih klubova, 9 se nalazi u ruralnim sredinama. Od ukupnog broja sportskih klubova, samo su tri isključivo ženska, tri mještovita i 17 isključivo muška.

Procjena je da sportski klubovi imaju oko 800 članova, dok kulturne organizacije (uključujući i muzičku školu) imaju oko 440 članova.

Svakog mjeseca u godini se organizuje po nekoliko kulturno – sportskih i drugih manifestacija (40 manifestacija u 2016. godini). Manifestacije, pored Opštine Novi Grad, organizuju sportske i kulturne organizacije i ustanove i nevladine organizacije. Svake godine Opština Novi Grad priprema Kalendar kulturno – sportskih manifestacija. Opština je u budžetu za 2016. godinu planirala 49.400,00 KM za (su)finansiranje manifestacija.

IV.1.5.3. Zdravstvena i socijalna zaštita²⁶

Zdravstvena ustanova „Dom zdravlja“ Novi Grad, kao referentna bolnička ustanova Opšte bolnice Prijedor, pruža usluge primarnog nivoa zdravstvene zaštite po modelu porodične medicine putem timova porodične medicine, a koje pored stanovnika opštine Novi Grad, dijelom koriste i stanovnici Kostajnice i Krupe na Uni.

Rad timova porodične medicine je takođe organizovan i u terenskim ambulantama u ruralnim naseljima Svodna, Donji Agići, Rujiška i Dobrljin. Pored timova porodične medicine, u sklopu Doma zdravlja se još nalaze i Centar za zaštitu mentalnog zdravlja, Centar za fizikalnu rehabilitaciju u zajednici, tri stomatološke ambulante, služba laboratorijske dijagnostike, radiološke i ultrazvučne dijagnostike, ATD služba, pedijatrija, higijensko – epidemiološka služba, služba hitne medicinske pomoći i hitnog sanitetskog prevoza. U cilju obezbjeđivanja dostupnosti konsultativno-specijalističkih usluga pacijentima

²⁶ Izvor podataka o zdravstvenoj zaštiti je Opština Novi Grad prema podacima Doma zdravlje Novi Grad. Izvor podataka o socijalnoj zaštiti je Centar za socijalni rad.

i smanjenja vremena čekanja na pregledе, Dom zdravlja takođe organizuje i posjete konsultanata-specijalista u oblasti ortopedije, opšte hirurgije, urologije i neurologije.²⁷ Laboratorijska dijagnostika se nalazi na trećem spratu, ali su laboratorijske usluge, za osobe kojima treći sprat predstavlja problem, organizovane u prizemlju.

Broj zdravstvenih radnika u Domu zdravlje Novi Grad u 2015. godini zapošljava 117 radnika (u 2014. godini 120 zaposlenih), od čega je 85 medicinskih i 32 nemedicinskih radnika. Smanjenje broj zaposlenih radnika u 2015. u odnosu na 2014. godinu se odnosi na smanjenje broja specijalista sa 13 u 2014. na 11 u 2015. godini, jedan manje medicinski tehničar i dva člana ostalog osoblja. U isto vrijeme povećan je broj stomatologa sa 4 u 2014. na 6 u 2015. godini.

U maju 2014. godine Dom zdravlja Novi Grad je od strane Agencije za sertifikaciju, akreditaciju i unapređenje kvaliteta zdravstvene zaštite Republike Srpske (ASKVA) sertifikovana kao zdravstvena ustanova koja zadovoljava unaprijed definisane i objavljene standarde sigurnosti u procesu pružanja zdravstvene zaštite.

U toku 2014. i 2015. godine, na području opštine Novi Grad, prisutna je tendencija porasta broja pacijenata oboljelih od kardiovaskularnih bolesti, malignih oboljenja, šećerne bolesti i mentalnih bolesti. U 2015. godini od posljedica bolesti krvotoka umrlo je 23% od ukupnog broja umrlih osoba, zatim slijede bolesti organa za disanje (18%) i bolesti organa za varenje (12%).

Broj osiguranika zdravstvenog osiguranja, kojima je JZU Dom zdravlja Novi Grad referenta zdravstvena ustanova primarnog nivoa zdravstvene zaštite, u 2015. godini je 13.082 osiguranika, što čini 45,4% od ukupnog broja stanovnika. Starosna struktura osiguranika, je slijedeća:

• 0-6:	1 118
• 7-15:	1 911
• 16-30:	3 951
• 31-64:	1 022
• 65 i više:	5 180

U narednom periodu potrebno je unaprijediti zastarjelu medicinsku opremu kako bi iskorištenost raspoloživih kapaciteta bila na zadovoljavajućem nivou. Također, velika razlučnost Opštine Novi Grad otežava rad Službe hitne medicinske pomoći. Ograničeni resursi, ljudski i materijalni nisu dovoljni da bi područje od 470 km² bilo pokriveno adekvatnom zdravstvenom zaštitom²⁸. Potrebno je unaprijediti dostupnost zdravstvene zaštite u ruralnim dijelovima opštine. Prema zadnjem popisu stanovništva opština Novi Grad ima 28.799 stanovnika, od toga oko 60% stanovnika živi u ruralnom dijelu.

Na području opštine djeluje osam privatnih medicinskih ustanova, od čega tri stomatološke ambulante i po jedna specijalistička ginekološka ambulanta, specijalistička ambulanta medicine rada, specijalistička ambulanta interne medicine, ambulanta porodične medicine i laboratorija u oblasti hematologije. Privatna specijalistička ginekološka ambulanta i ambulanta interne medicine imaju potpisani ugovor sa Fondom za zdravstveno osiguranje Republike Srpske za obavljanje zdravstvenih usluga.

Socijalnu zaštitu provodi JU Centar za socijalni rad koji se finansira iz budžeta opštine, vlastitih prihoda i projekata. Centar u svom sastavu ima Prihvatište za stara lica (za zbrinjavanje starih samohranih lica) i

²⁷ Lokalni akcioni plan za unapređenje položaja readmisiranih povratnika u Opštini Novi Grad za period 2015.-2018. godina

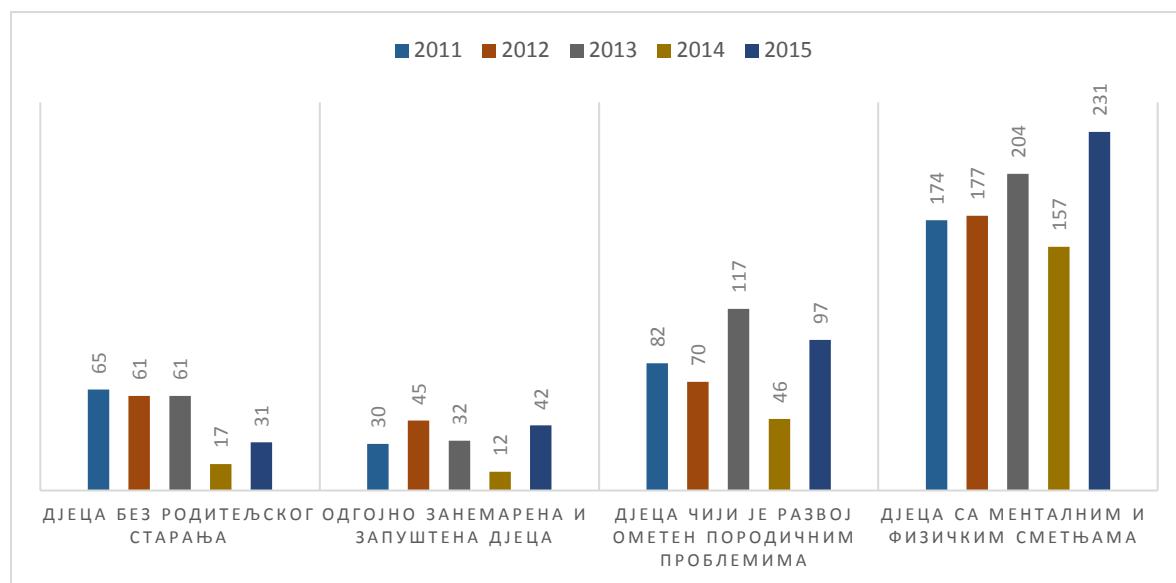
²⁸ Podaci JZU i JLS

Socijalno pedagoške životne zajednice (za brigu, odgoj i vaspitanje djece bez adekvatnog porodičnog staranja)²⁹.

U 2015. godini je 1.969 korisnika koristilo razne vidove pomoći Centra za socijalni rad, od čega su žene 60% korisnika. Broj korisnika pomoći je u periodu 2011 – 2014. godina opadao i u 2014. godini je bilo 1.507 korisnika socijalne pomoći za razliku od 2011. godine kada je broj korisnika bio 2152. U 2015. godini najveći je procenat korisnika dječijeg dodatka (44% korisnika) koji je u 2015. godini veći za 41% u odnosu na 2014. godinu, zatim korisnika novčane nadoknade za pomoć i njegu druge osobe 24% i 13% korisnika naknade za kućnu njegu i pomoć u kući.

Najveći broj maloljetnih korisnika socijalne pomoći su djeca sa mentalnim i fizičkim smetnjama, i ovaj broj se povećava (231 maloljetnik u 2015. godini).

Graf. 13. Maloljetni korisnici pomoći

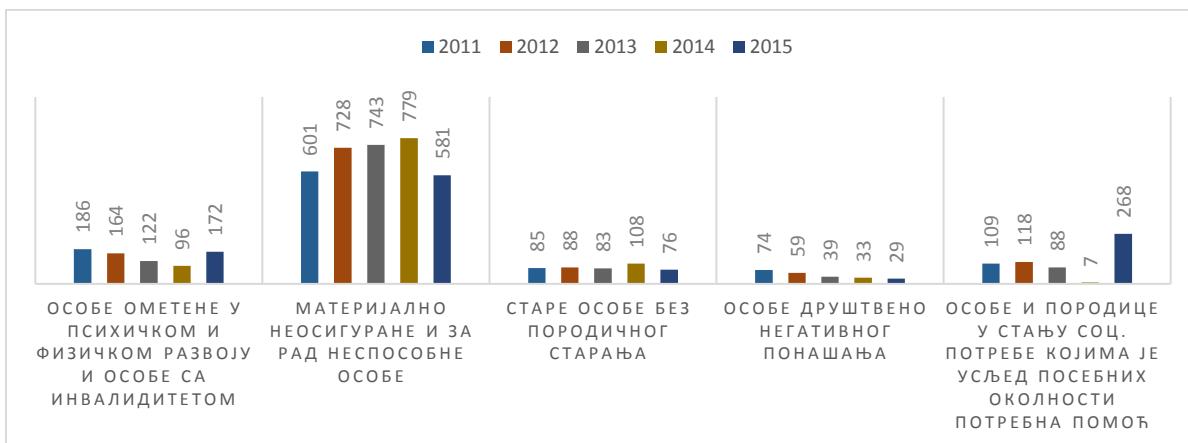

Izvor podataka: Centar za socijalni rad

Najveći broj punoljetnih korisnika socijalne pomoći su materijalno neosigurane i za rad nesposobne osobe. Iako je broj ovih korisnika u 2015. godini manji za 24% u odnosu na 2014. godinu (1.023 korisnika u 2014. godini), u prethodnom periodu 2011 – 2014. godina je zabilježen trend povećanja ove grupe korisnika.

²⁹ Lokalni akcioni plan za unapređenje položaja readmisiranih povratnika u Opštini Novi Grad za period 2015.-2018. godina

Graf. 14. Punoljetni korisnici pomoći

Izvor podataka: Centar za socijalni rad

IV.1.5.4 Stanovanje

Na području opštine je, prema Popisu 2013, popisano 11.913 stanova u kojima prosječno živi 2,4 stanovnika po stanu. U urbanom području nalazi se 36% stanova, u mješovitim mjesnim zajednicama 30% i u ruralnim 34% stanova. U ruralnom naselju Blagaj živi prosječno 3,5 stanovnika po stanu i u naselju Donji Agići 3,1 stanovnika po stanu. Najmanji broj stanovnika po stanu živi u mješovitom naselju Svodna (1,8) i Devetacima (0,9).

Tabela 8: Stanovništvo i stanovi po mjesnim zajednicama

Mjesna zajednica	Tip mjesne zajednice	Broj popisanih lica	Broj popisanih stanova	Broj stanovnika po stanu
Novi Grad	Urbana	11063	4333	2.6
Blatna	Mješovita	1070	525	2.0
Svodna	Mješovita	2358	1281	1.8
Dobrljin	Mješovita	1990	962	2.1
Rudice	Mješovita	2070	763	2.7
Poljavnice	Ruralna	1443	551	2.6
Ravnice	Ruralna	764	350	2.2
Radomirovac	Ruralna	884	445	2.0
Žuljevica	Ruralna	322	222	1.5
Blagaj	Ruralna	2249	642	3.5
Donji Agići	Ruralna	2860	914	3.1
Mala Novska Rujiška	Ruralna	1092	535	2.0
Velika Rujiška	Ruralna	511	250	2.0
Devetaci	Ruralna	123	140	0.9
UKUPNO		28799	11913	2.4

Izvor za klasifikaciju na ruralne-mješovite-urbane: Lokalni akcioni plan za unapređenje položaja readmisiranih povratnika u opštini Novi Grad za period 2015.-2018. Godina

IV.1.5.5 Civilna zaštita

Popunjeno ljudstvom operativnih struktura civilne zaštite trenutno je zadovoljavajuća, dok opremljenost opremom i materijalno-tehničkim sredstvima, osim u okviru jedinice CZ za zaštitu od požara, još uvijek nije na zadovoljavajućem nivou. Civilna zaštita je u 2015. godini imala 147 pripadnika, od čega 108 profesionalno zaposlenih i 39 raspoređenih pripadnika civilne zaštite.

U ruralnom plavnom području opštine je određen dovoljan broj povjerenika zaštite i spasavanja koji se po potrebi može angažovati zajedno sa mjesnim stanovništvom u skladu sa zatečenim stanjem na terenu. U 2015. godini civilna zaštita je imala 122 povjerenika mjesnih zajednica u ruralnim područjima. U toku 2015. godine izvršena je popuna sa 20 povjerenika zaštite i spasavanja na području opštine u odnosu na prethodni period. U cilju kvalitetne pokrivenosti cijelokupne teritorije opštine povjereničkom mrežom, u narednom periodu je neophodno izvršiti popunu manjeg broja povjerenika zaštite i spasavanja u pojedinim zaseocima, po prijedlogu savjeta mjesnih zajednica. U cilju poboljšanja potrebno je kadrovsко jačanje vršiti po mogućnosti mlađim i kvalifikovanim zaposlenim licima, te zaključivati ugovore sa preduzećima i javnim ustanovama o angažovanju ljudstva i sredstava na zaštiti i spasavanju od prirodnih i drugih nesreća.

Opštinsko odjeljenje civilne zaštite za zaštitu i spasavanje od nesreća na vodi i pod vodom koje je formirano pri Teritorijalnoj vatrogasnoj jedinici Novi Grad nije adekvatno opremljeno. Za potrebe rada ove jedinice do sada su stručnu obuku završila tri ronioca sa prvom zvijezdom i 4 rukovaoca čamcima.

Evidentiran je određen broj čamaca (na području novogradske opštine ime registrovao 180 lađa/čamaca) u vlasništvu građana koji se mogu staviti u funkciju u slučaju vanredne situacije.

Pored civilne zaštite, odlukom načelnika utvrđene su obaveze postupanja i drugih pravnih lica u vezi sa zaštitom i spasavanjem u vanrednim prilikama. Pored uspostavljenog sistema obavještavanja i uzbunjivanja, KP „Vodovod i kanalizacija“ ima formiran tim na rukovanje kolektorom. Šumska uprava Novi Grad ima formiranu ekipu u slučaju opasnosti od požara i OO Crveni krst Novi Grad ima formiranu višenamjensku terensku ekipu. Pored navedenih organizacija, još 24 preduzeća/pravnih lica imaju uspostavljen sistem obavještavanja i uzbunjivanja zaposlenih i stanovništva.

Unutar jedinice civilne zaštite utvrđene su potrebe za sljedećim materijalno-tehničkim sredstvima i opremi: spasilački čamac, dve ronilačke prateće opreme, pumpa kanalska (uranjajuća do 300 lit/sec), pedeset uniformi pripadnika civilne zaštite, jedna zglobna platforma za spasavanje sa visina, tri baterijske lampe-reflektora, sredstva i oprema za kolektivnu i ličnu RHB zaštitu, agregat od 40 KW, pet agregata do 20 KW, pet muljnih pumpi, šatori za kuhinju i sanitet, dve pokretne dizalice, dva geofona, tri megafona.

U toku 2015. godine urađena je Procjena ugroženosti od elementarnih nepogoda i drugih nesreća. Urađeni su Plan preventivnog djelovanja, Plan pripravnosti, Plan hitnog postupanja i Plan mobilizacije, te operativni planovi za provođenje mjera zaštite i spašavanja od požara, poplava i većih snježnih padavina.

Koordinacija i saradnja sa drugim organima i službama zaštite i spasavanja i službama civilne zaštite (Područno odjeljenje civilne zaštite Banja Luka, RUCZ RS, Policijska stanica Novi Grad, opštinske službe, ŠG „Pastirevo“, preduzeća i ustanove od značaja za poslove zaštite i spasavanja, Crveni krst i druge organizacije i udruženja) je kontinuirana i zadovoljavajuća. Uspostavljena je stalna koordinacija i saradnja sa susjednim jedinicama lokalne samouprave (grad Prijedor, opštine Krupa na Uni, Kozarska Dubica i Kostajnica).

Opština Novi Grad trenutno nema registrirano nijedno minsko polje. U toku je sistemsko izviđanje od strane MAC-a BiH područja uz rijeku Unu od Novog Grada do granice sa opštinom Kostajnica. Prikupljanje i uništavanje NUS-a po dojavama građana je u potpunosti relizovano. Zbog nemogućnosti

potpunog djelovanja pod vodom i dalje ostaje nerješen problem NUS-a u rijeci Sani ispod željezničkog mosta. Republička uprava CZ treba da inicira formiranje i obuku timova za intervencije pod vodom.

Za funkcionalniji i efikasniji sistem zaštite i spasavanja neophodno bi bilo da Opština u narednom periodu planira i izdvaja veća sredstva za preduzimanje preventivnih i operativnih aktivnosti zaštite i spasavanja, nakon što se steknu uslovi za izdvajanje većeg iznosa posebnih sredstava za ove namjene (preduslov za ovo je promjena člana 153. stava 2. Zakona o zaštiti i spasavanju u vanrednim situacijama („Službeni glasnik Republike Srpske“broj 121/12).

IV.1.5.6. Sigurnost građana

Regija Prijedor, kojoj pripada i Novi Grad, spada u relativno bezbjedne sredine. To pokazuju podaci Ministarstva unutrašnjih poslova, o kriminalitetu u području koje pokriva Centar javne bezbjednosti (CJB) Prijedor. Broj krivičnih djela na 100.000 stanovnika CJB Prijedor za 2015. godinu je 683,7, odnosno najmanji poslije Trebinja od svih šest oblasti CJB.

Tabela 9: Pregled kriminaliteta po CJB za period januar – decembar 2015. godine

Kriminalitet po CJB	Banja Luka	Prijedor	Bijeljina	Doboj	Istočno Sa	Trebinje
Broj krivičnih djela	3626	1097	2069	1732	919	340
Broj krivičnih djela na 100.000 stanovnika	829,6	683,7	721,2	728,0	696,7	467,2

Izvor podataka: Informacija o stanju bezbjednosti u Republici Srpskoj, Ministarstvo unutrašnjih poslova

Forum za bezbjednost opštine³⁰ je takođe zaključio da je opština Novi Grad, u odnosu na druge sredine iz okruženja, bezbjedna sredina, sa niskom stopom kriminaliteta. Forum za bezbjednost dalje smatra da odluka o odlaganja radioaktivnog otpada na području opštine Dvor u Republici Hrvatskoj, koja je u neposrednoj blizini opštine Novi Grad, može imati veoma negativan uticaj na zdravlje i životnu sredinu stanovnika opštine Novi Grad.

Bezbjednost građana dodatno ugrožava sve veći broj pasa latalica na ulicama opštine. U Opštini ne postoji Higijeničarska / šinterska služba, niti azil za životinje. Za rješavanje ovog pitanja trenutno nije zadužan niko u opštini.

IV.1.5.7. Osjetljive/ranjive grupe

Procjenjuje se³¹ da na području opštine ima oko 4000 povratnika, koji žive uglavnom u ruralnom dijelu opštine, i 459 interno raseljenih lica. Dio interno raseljenih lica se vratio u prijeratna mjesta življenja, dok su se ostali u većini slučajeva integrisali u lokalnu zajednicu. Povratnici i interno raseljena lica suočeni su sa problemima koji se ne razlikuju od problema domicilnog stanovništva. U proteklim godinama Opština Novi Grad, samostalno ili u partnerstvu sa različitim organizacijama i nivoima vlasti, je implementirala više desetina projekata koji se odnose na povratak i poboljšanje položaja izbjeglih i raseljenih lica kao i povratnika.

³⁰ Forum za bezbjednost osnovan je Odlukom Skupštine opštine Novi Grad na 33. redovnoj sjednici održanoj 14.03.2008. godine radi zajedničkog djelovanja predstavnika lokalne zajednice, državnih institucija, javnih ustanova i nevladinih organizacija, na prevenciji i suzbijanju kriminaliteta i drugih oblika asocijalnog ponašanja.

³¹ Procjene su urađene od strane relevantnih opštinskih odjeljenja

Procjenjuje se da na području opštine živi oko 160 ljudi romske nacionalnosti, koji žive uglavnom u urbanom dijelu opštine. Problemi roma se uglavnom odnose na socijalnu isključenost i neintegraciju u lokalnoj zajednici. Ovi problemi su svakako povezani sa problemima nezaposlenosti, obrazovanja i pristupa javnim uslugama.

Populacija RVI u Novom Gradu je 860 osoba čija su osnovna primanja invalidnine. Velika je nezaposlenost, a sama primanja po osnovu invalidnosti nisu dovoljna za pojedince iz IV, V i VI kategorije. Osobe sa invaliditetom imaju problem sa arhitektonskim barijerama i fizičkim pristupom pojedinim institucijama na lokalnom nivou (40% institucija nema pristup). Poseban problem je pristup Domu zdravlja (specijalističke usluge) i gradskoj pošti.³²

U ranjive grupe stanovništva spadaju i dugotrajno nezaposlene osobe (duže od dvije godine), kojih je na području opštine na dan 31.12.2015. godine bilo 2.971 (od čega žena 1307 i mlađih od 18 – 30 godina starosti 971).

Roditelji djece sa posebnim potrebama u velikoj mjeri zavise od socijalne pomoći u vidu izdvajanja za tuđu njegu i zaštitu i dječiji dodatak. Za porodice sa djecom sa posebnim potrebama je tipično da samo jedan roditelj radi imajući u vidu stalnu potrebu za 24-časovnom njegovom takve djece, što utiče na materijalni položaj ovih porodica. Istaknuta je potreba uspostavljanja dnevног centra za djecu sa posebnim potrebama.

Kada se posmatraju žene iz seoskih sredina, može se reći da je jedan dio žena prepoznao potrebu i mogućnost za sticanje prihoda kroz plasteničku poljoprivrednu proizvodnju, te prodaju svojih rukotvorina. Ova grupacija se značajno izdvaja po životnom standardu i kvalitetu života u odnosu na ostatak žena na selu. Međutim, većina ovih poslova nije registrovana već se radi više o „neformalnim“ vidovima sticanja prihoda.

Kada se posmatraju porodice pobjinulih i nestalih, može se reći da postoje 3 tipična obrasca sticanja prihoda: roditelji palih boraca primaju penzije i invalidnine, njihove supruge imaju penzije, dok djecu palih boraca izdržavaju roditelji. Posebno teška „grupacija“ u okviru ove populacije odnosi se na djecu palih boraca preko 26 godina, koja su bez zaposlenja. Jako je mali broj zaposlenih i kada su u pitanju žene palih boraca.

Višečlane porodice se suočavaju sa sličnim problemima kao i ostatak stanovništva na području opštine. U velikom broju slučajeva, radi se o nezaposlena oba roditelja, sa prihodima po osnovu socijalne zaštite, povremenih i sezonskih poslova, te solidarnoj pomoći od udruženja i pojedinaca.³³

U okviru Skupštine opštine Novi Grad djeluje nekoliko stalnih odbora koja tretiraju pitanja ranjivih grupa stanovništva i to Odbor za ravnopravnost polova, Odbor za pitanja mlađih i Odbor za socijalnu zaštitu. Također, aktivno djeluje i Opštinska komisija za socijalnu zaštitu i inkluziju djece. Ovo je mješovita, multisektoralna komisija koja okuplja predstavnike različitih javnih i obrazovnih institucija, uključujući policiju i medije.

IV.1.5.8. Civilno društvo (nevladine organizacije)

Pedeset i dvije nevladine organizacije, trenutno registrovane na području opštine, pokrivaju skoro sve segmente društvenog razvoja: od zastupanja dječijih i omladinskih interesa, izbjeglih i raseljenih lica, ratnih vojnih invalida, invalida rada, boračkih kategorija, žena, organizacija koja se bave kulturom, humanitarnim radom, poljoprivredom i sl. Iako je na području opštine Novi Grad od 2010. godine broj

³² Izvještaj sa održane 1. fokus grupe za osjetljive grupe (Opština Novi Grad), održana 01.07.2016. godine

³³ Izvještaj sa održane 1. fokus grupe za osjetljive grupe (Opština Novi Grad), održana 01.07.2016. godine

nevladinih organizacija porastao za čak 22, broj onih koje aktivno djeluju je mnogo manji, te ih pretežno karakterše nizak nivo međusobne povezanosti i nedovoljna koordinacija sa javnim institucijama. Velika zavisnost od budžetske podrške lokalnih izvora finansiranja dodatno utiče na njihovu funkcionalnost i slabe efekte zastupanja predmetnih kategorija.

Mladi su u posljednjih šest godina angažovani kroz rad Omladinske banke i Pro Budućnost. Kroz rad Omladinske banke u posljednjih šest godina je implementiran 121 projekat.

Ranjive grupe su preko organizacija civilnog društva koje zastupaju interese ovih kategorija uključene u procese donošenja odluka kroz njihovo aktivno učešće prilikom donošenja različitih strateških dokumenata i planova. Ovde podrazumjevamo udruženja koja okupljaju povratničku i izbjegličku populaciju, udruženja koja okupljaju djecu i mlađe uključujući djecu sa posebnim potrebama, različita udruženja osoba sa invaliditetom isl. Opština Novi Grad za neke od organizacija koje predstavljaju ranjive grupe stanovništva svake godine u budžetu opštine obezbjeđuje grantove za podršku njihovom radu.

IV.1.6. Javna infrastruktura i javne usluge

IV.1.6.1. Stanje saobraćajne infrastrukture

Ukupna kilometraža svih puteva na području opštine iznosi 509,62 km, od čega je 156,20 km nekategorisanih puteva, 258,42 km lokalnih puteva i 95 km magistralnih i regionalnih putevi.

Prema postojećoj kategorizaciji, asfaltirano je 118,67 km lokalnih puteva, 288,85 km je makadam i 7,10 km zemljanih puteva.³⁴ Na ukupnoj dužini nekategorisanih puteva od 156,20 km prostire se: asfaltni kolovoz 13,47 km, makadamski kolovoz 130,23 km i zemljani kolovoz 12,5 km. Na ukupnoj dužini gradske ulice su 44.883,65 m, asfaltni kolovoz čini 30.483,65 [m] dok makadamski kolovoz čini 14400,00 m.

Problem u seoskim područjima je neorganizovan javni prevoz, gdje monopol drži gradski prevoz.

Pokrivenost opštine javnim prevozom nije na zadovoljavajućem nivou. Po završetku školske godine, smanjuje se učestalost i gradskog i prigradskog javnog prevoza. Takođe evidentan je i problem prevoza učenika koji se ogleda u neusklađenom vremenu polaska autobusa, frekvenciji prevoza, nepostojecim ili neodgovarajućim autobuskim stajalištima.

Sa druge strane, raste broj registrovanih vozila na području opštine, kojih je 2014. godine bilo za 13,6% više nego pet godina ranije u 2010. godini i 19,3% više u odnosu na 2007. godinu³⁵.

Ukupna dužina željezničke mreže iznosi 57 km. Opština ima direktni pristup na željeznički čvor sa prvcima prema: Dobrljinu (granični prelaz - 15 km), Zagrebu (HR) i Ljubljani (SLO), Banjaluci i Sarajevu, Bihaću i Splitu.

IV.1.6.2. Stanje elektro – distributivne mreže

Elektro - distributivna mreža na području opštine u 2014. godini iznosi 1.452 km, od čega je na visokom naponu 416 km, a na niskom naponu 1036 km. Na mrežu je u 2014. godini priključeno 11.192

---

³⁴ Lokalni akcioni plan za unapređenje položaja readmisiranih povratnika u Opštini Novi Grad za period 2015.-2018. godina

³⁵ Izvor podataka: Agencija za bezbjednost saobraćaja Republike Srpske

potrošača, od čega 10.262 domaćinstva. Bez priključka električne energije je u 2014. godini bilo 20 domaćinstava čije priključenje je bilo u toku.

U periodu 2010 – 2014. godina ukupno je rekonstruisano je 115,4 km elektro mreže. U 2014. godini je rekonstruisano 35,8 km elektro mreže, od čega 33 km na niskom i 2,8 km na visokom naponu. U 2014. godini je izgrađeno 5,8 km elektro mreže, od čega 4,8 km na niskom i 1 km na visokom naponu.

Tabela 10: Dužina rekonstruisane i izgrađene elektro mreže u periodu 2010 – 2014. godina, km

	2010	2011	2012	2013	2014
1. Dužina rekonstruisane elektro mreže					
Na visokom naponu	7	4.7	7.2	3	2.8
Na niskom naponu	18	11.3	18.4	10	33
2. Dužina izgrađene elektro mreže					
Na visokom naponu	4	2	3.9	5	1
Na niskom naponu	35.4	14	19.4	12	4.8

Izvor podataka: RJ "Elektrodistribucija" Novi Grad

IV.1.6.3. Stanje komunalne infrastrukture i usluga

Broj stanovnika koji imaju pristup usluzi vodosnabdijevanja iz javnog vodovodnog sistema i usluzi odvodnje i prečišćavanja otpadnih voda je 13.500, a broj stanovnika koji imaju pristup samo usluzi vodosnabdijevanja iz javnog vodovodnog sistema je 14.700³⁶.

Prema podacima KP Vodovod i kanalizacija AD, na području opštine je 2014. godini ima 140 kilometara vodovodne mreže dok je u 2010. godini dužina vodovodne mreže bila 51 km.

Broj potrošača vode sa javnog vodovoda u 2014. godini je 4840, broj domaćinstava koja koriste vodu iz lokalnih sigurnih/kontrolisanih vodova je 239, bez priključka na vodovod je 670 domaćinstava i broj domaćinstava koja nemaju pristup vodovodu u 2014. godini je 3200 domaćinstava. Prema ovim podacima, može se reći da 57% domaćinstava u opštini ima kvalitetno regulisano vodosnabdijevanje pitkom vodom.

Veliki su gubici vode i u 2014. godini iznose 60%.

Tabela 11: Vodovodna mreža

Opis	2010	2011	2012	2013	2014
Broj kilometara vodovodne mreže na području opštine	51	84	88	122	140
Broj potrošača vode sa javnog vodovoda	4,235	4,538	4,700	5,005	4,840
% gubici vode	49	55	57	54	60
Broj domaćinstava u opštini bez priključka na vodovod				676	670
Broj domaćinstava u opštini koji koriste vodu iz lokalnih sigurnih/kontrolisanih vodovoda		125	163	233	239
% domaćinstava u opštini koji imaju kvalitetno regulisano vodosnabdijevanje pitkom vodom				56	57
Broj domaćinstava u opštini koji nemaju pristup vodovodu				3,171	3,200

Izvor: KP "Vodovod i kanalizacija" a.d.

³⁶ Podaci ORT-a za 2014. godinu

Opština Novi Grad implementira projekat „Rekonstrukcija i proširenje gradske kanalizacione i vodovodne mreže“ koji se finansira iz sredstava Evropske investicione banke i „Projekat hitnog oporavka od poplava“ koji se finansira kroz kreditna sredstva Svjetske banke.

Na području opštine je u 2014. godini bilo 17,2 kilometra kanalizacione mreže sa 3150 priključaka, od čega 2800 domaćinstava i 350 pravnih osoba. Procjenjuje se da 5200 domaćinstava nema priključak na kanalizacionu mrežu. Kanalizacija se odvodi direktno u rijeke (najviše u rijeku Sanu).

Tabela 12: Kanalizaciona mreža

	2010	2011	2012	2013	2014
Broj kilometara kanalizacione mreže na području opštine	17.9	17.9	17.9	18.4	17.2
Domaćinstva-priključci	2,728	2,770	2,790	2,800	2,800
Pravne osobe-priključci	346	347	348	350	350
Broj domaćinstava u opštini bez priključka na kanalizacionu mrežu - procjena				5,026	5,200

Izvor: KP "Vodovod i kanalizacija" a.d.

Usluge prikupljanja, odvoza, obrade i deponovanja komunalnog čvrstog otpada na području Opštine Novi Grad vrši KP „Komus“ A.D. Ukupan broj korisnika usluga na kraju 2015. godine³⁷ je iznosio 4799, od čega 1391 kućnih savjeta, 1106 kuća na selu, 1825 kuća u prigradskim naseljima i 477 privatnika. Na području opštine otpad se odvozi gotovo u cijelosti sa urbanog područja, dok je ukupna pokrivenost teritorije opštine uslugama odvoza otpada 77%.

Tabela 13: Odvoz smeća i otpada

	2010	2011	2012	2013	2014
Odvoz smeća- Domaćinstva	6,800	6,950	7,100	7,199	7,200
Odvoz smeća- Pravna lica	485	485	490	503	523
Broj korisnika usluga odvoza smeća i otpada	4,322	4,825	4,920	4,983	4,983
Količina otpada prikupljenog tokom godine - m3	3,500	3,508	3,551	4,140	3,950
Količina otpada prikupljenog tokom godine - koji je adekvatno pohranjen m3	3,500	3,508	3,551	4,140	3,950

Izvor: KP "Komus" a.d.

IV.1.6.4. Stanje administrativnih usluga lokalne samouprave

Opštinsku upravu sačinjava 5 odjeljenja i 2 samostalna odsjeka³⁸: Odjeljenje za opštu upravu, Odjeljenje za budžet i finansije, Odjeljenje za privredu i poljoprivredu, Odjeljenje za društvene djelatnosti, Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove, Odsjek za inspekcijske poslove i komunalnu policiju i Odsjek za javne nabavke, investicije i nadzor. U okviru pojedinih odjeljenja obrazuju se odsjeci.

Radi efikasnijeg izvršavanja aktivnosti Opštinske uprave i stvaranja uslova da se poslovi obavljaju racionalnije i bliže mjestu stanovanja i rada građana, u okviru Odjeljenja za opštu upravu obrazovane su

³⁷ Izvor podataka: Dinamika broj korisnika usluga KP Komus AD Novi Grad za 2015. godinu po mjesecima

³⁸ Službeni glasnik Opštine Novi Grad 01/2016

mjesne kancelarije i to: sa sjedištem u Novom Gradu, sa sjedištem u Donjim Agićima, sa sjedištem u Dobrljinu, sa sjedištem u Svodni, sa sjedištem u Rudicama i sa sjedištem u M. N. Rujiški.

Opština ima službenika za pitanja mjesnih zajednica ali ipak je potrebno provesti dodatne aktivnosti na poboljšanju funkcionalnosti mjesnih zajednica. Opština je u bužetu za 2015. i 2016. godinu imala izdvojena sredstva za mjesne zajednice (po 5.000 KM). Međutim, nije definisana namjena sredstava za mjesne zajednice, s obzirom da nisu formalno registrovane, nemaju kancelarije ni zaposlene.

Radi dobijanja statusa sredine sa povoljnim poslovnim okruženjem, opština planira da provede proceduru dobijanja Business Friendly Certificate (BFC).

U opštinskoj upravi je zaposleno 61% žena i 39% muškaraca. Polovina radnika opštinske uprave je starije od 50 godina, 30% zaposlenih pripada starosnoj grupi 30-39 godina, 11% do 29 godina i 8% u starosnoj grupi 40-49 godina.

Popunjenočnost sistematizacije radnih mesta u opštinskoj upravi je 82%, odnosno u opštinskoj upravi je zaposleno 107 radnika, od ukupno 131 koliko je planirano prema sistematizaciji. Odjeljenje za opštu upravu, Odjeljenje za društvene djelatnosti i Stručna služba Skupštine opštine su punjeni 100%. Najmanji broj zaposlenih, od broja radnika planiranih prema sistematizaciji, je u Odjeljenju za privredu i poljoprivredu (69%), Odsjeku za inspekcijske poslove i komunalnu policiju (69% što se odnosi na inspekcijske poslove, popunjenočnost radnih mesta u komunalnoj policiji je 100%) i Kabinet načelnika (67%).

Tabela 14: Zaposleni u opštinskoj upravi

Odjeljenje/Odsjek	Broj radnika		
	Broj radnih mesta prema sistematizaciji	Broj popunjeneh radnih mesta	Popunjenočnost sistematizacije
Odjeljenje za opštu upravu	32	26	81%
Odjeljenje za budžet i finansije	12	12	100%
Odjeljenje za privredu i poljoprivredu	16	11	69%
Odjeljenje za društvene djelatnosti	6	6	100%
Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno-komunalneposlove	11	9	82%
Odsjek za inspekcijske poslove i komunalnu policiju	16	11	69%
Odsjek za javne nabavke, investicije i nadzor	7	6	86%
Stručna služba Skupštine opštine	3	3	100%
Kabinet Načelnika	15	10	67%
Služba za zajedničke poslove	13	13	100%
UKUPNO	131	107	82%

Izvor podataka: Opština Novi Grad

Sa visokom stručnom spremom (240 ECTS) u Opštini je zaposleno 44% radnika, sa srednjom stručnom spremom 34% radnika, sa visokom stručnom spremom (180 ECTS) 14% radnika, sa višom stručnom spremom 5% i 4% nekvalifikovanih radnika.

Opština priprema jednogodišnje Planove stručnog usavršavanja i edukacije zaposlenih u opštini, u okviru kojeg se rade interne edukacije zaposlenih.

U funkciji poboljšanja kvaliteta pružanja usluga, Opština je u 2015. godini radila anketu korisnika opštinskih usluga, koja ukazuje da su korisnici usluga, u najvećem dijelu, zadovoljni kvalitetom pruženih usluga.

Tabela 15: Struktura odgovora anketiranih korisnika usluga (80 ispitanika)

Pitanje	DA	UGLA VNO M	NE
1. Da li ste zadovoljni uslugom Opštinske uprave Opštine?	58	20	2
2. Da li je službenici Opštinske uprave ljubazni?	55	23	2
3. Da li dobijate brzo i efikasno odgovarajuću uslugu, bez nepotrebnog čekanja?	58	20	2
4. Da li rukovodstva i službenici Vaše opštine odgovorno obavljaju svoj posao?	34	43	3
5. Da li u Opštini Novi Grad rade kvalifikovani kadrovi?	26	52	2
6. Da li ste zadovoljni radom Skupštine opštine i njenim planiranjem razvoja zajednice?	20	51	9
7. Da li građani učestvuju u procesu donošenja odluka? Da li se vodi računa o predlozima građana?	15	45	20
8. Da li je dobra komunikacija između lokalne vlasti i građana?	19	52	9
9. Da li ste učestvovali na javnim skupovima, raspravama ili tribinama?	25	h	55
10. Da li je Opštinska uprava dobro i efikasno organizovana?	35	42	3

Izvor: Anketa korisnika opštinskih usluga

Većina građana je zadovoljno pruženim uslugama, odnosno 97% korisnika usluga je zadovoljna ili uglavnom zadovoljna, a samo su dva ispitanika dala lošu ocjenu za usluge.

Građani su posebno zadovoljni radom šalter sale – info pulta i ljubaznošću osoblja. Zadovoljstvo korisnika usluga mjeri se i putem kutije za predstavke i pritužbe građana, gdje u 2015. godini nije zaprimljena niti jedna pisana pritužba ili predstavka.

Projektom IFC „Jačanje konkurenčnosti na lokalnom nivou“ smanjeni su rokovi i dokumentacija neophodna za obradu predmeta. Iz ovog projekta je proizašao „Servis građana“, gdje građani na veb sajtu opštine imaju raspoložive informacije o administrativnim postupcima, zahtjevima i neophodnoj dokumentaciji. Pored veb sajta, opština ima i aktivan Facebook nalog.

Ukupan broj predmeta za rješavanje po osnovu uaguga koje vrši Opštine u 2015. godini je 18.724, od čega 1.086 neriješenih predmeta (431 neriješenih predmeta kojima nije istekao rok i 655 neriješenih predmeta koji je istekao rok za rješavanje).

IV.1.7. Stanje životne sredine

Procjena stanja vazduha, vode i zemljišta urađena je na osnovu raspoloživih podataka u toku izrade Strateškog plana za vode i zaštitu okoline 2014-2018. godina, koji je usvojen u novembru 2013. godine. Dokument je izrađen u skladu sa smjernicama iz projekta GO-WADE, uz podršku Švajcarske agencije za razvoj i saradnju.

IV.1.7.1. Stanje vazduha

Na području opštine Novi Grad ne postoje industrijski kapaciteti koji bi uticali na zagađenje vazduha, te se kao glavni izvori zagađenja vazduha mogu navesti tek male kotlovnice i individualna ložišta u

domaćinstvima, automobilski izduvni gasovi, postrojenja za separaciju kamenih agregata i divlje deponije.

IV.1.7.2. Stanje vodotokova

Rijeke Una i Sana predstavljaju značajan voden potencijal kako opštine Novi Grad, tako i cijele regije. Ukupna dužina rijeke Une iznosi 207 km, dok dužinom od 35 km protiče kroz Novi Grad i jedim dijelom predstavlja prirodnu i granicu između Bosne i Hercegovine - Republike Srpske i Republike Hrvatske. Najveća pritoka Une na ovom prostoru je rijeka Sana, a zatim i rječica Vojskova, koja je druga po veličini rječica na novogradskoj opštini. Ukupna dužina rijeke Sane je 146 km, gdje dužinom od 16 km protiče kroz novogradsku opštinu. Njena najveća pritoka je rječica Japra.

Većina vodotoka na području opštine Novi Grad je izložena stalnom zagađenju od strane komunalnih otpadnih voda te uticaju nekontrolisanog odlaganja smeća. U toku je projekat izgradnje prečistač otpadnih voda u naselju Donje Mlakve za oko 200 stanovnika (prvi prečistač u prijedorskoj regiji). U narednom periodu je potrebno izraditi Studiju izvodivosti za izradnju dodatnih prečistača otpadnih voda na području opštine.

Preduzeće nadležno za odvodnju otpadnih voda iz domaćinstava, ustanova i preduzeća, kao i prikupljanje i odvođenje oborinskih voda sa gradskog područja opštine je KP "Vodovod i kanalizacija" a.d. Novi Grad. Kanalizacioni sistem u Novom Gradu je mješovitog tipa, pokriva površinu od 216,83 ha, odnosno 90% grada i za sada nema rješeno pročišćavanje otpadnih voda, te se voda bez prečišćavanja direktno ispušta u vodotoke rijeka Sane i Une.

Većina ruralnih naselja ne posjeduje sisteme za odvodnju otpadnih voda pa se one odlažu sistemima septičkih jama ili se direktno ispuštaju u vodotoke. Glavni izvori ugrožavanja izvorišta pitke vode su divlje deponije i nekontrolisana sječa šume. Iako postoje elementi koji utiču na ugrožavanje vodotoka i izvorišta pitke vode ipak se procjenjuje da lokalni vodni resursi nisu ugroženi u značajnoj mjeri i da je kvalitet vodnih resursa veoma dobar.

IV.1.7.3 Stanje zemljišta

Opština Novi Grad raspolaže i sa značajnim resursima poljoprivrednog zemljišta i zemljišta za druge vrste namjene kao što je građevinsko zemljište. Problem zagađivanja zemljišta korištenjem hemijskih sredstava (pesticidi, herbicidi) i ispuštanjem komunalnih i industrijskih otpadnih voda trenutno ne predstavlja značajnu prijetnju za kvalitet zemljišta i zdravlje ljudi.

Od ukupne površine Novog Grada, obradivo zemljište čini nešto više od 44%, pašnjaci oko 11%, a trstici, šume i neplodno zemljište oko 45%. Privatna svojina je dominantna oko 73% od ukupne površine, dok u državnoj svojini ima oko 27%. Oranice predstavljaju po površini (84% od ukupne obradive površine) dominantnu i najkvalitetniju kategoriju poljoprivrednog zemljišta.

Očuvanje šuma ima veliki značaj za zaštitu zemljišta od zagađenja i sprečavanje erozije. Opština Novi Grad raspolaže značajnim šumskim fondom. Uticaj čovjeka na šume se ogleda u neplanskoj sjeći, korištenju drveta za ogrijev, planskoj ali prekomjernoj sjeći. Stanje šumskog fonda na području opštine uprkos navedenih problema je u solidnom stanju, prije svega zahvaljujući šumskim gazdinstvima koja rade na povećanju stabilnosti šumskih ekosistema, saniranju negativnih uticaja na šume te provođenje monitoringa i nadzora u ovoj oblasti.

Katastar zagađivača koji je urađen u prijeratnom periodu nije ažuriran, odnosno ne postoji evidencija o trenutnom broju zagađivača, niti o ukupnoj količini zagađujućih materija koje se proizvode i ispuštaju u vazduh, vodotoke i zemljište. Svi industrijski objekti koji su izgrađeni prije donošenja Zakona o zaštiti životne sredine obavezni su uskladiti tehnologiju rada sa tehnologijom koja će obezbijediti dosljedno poštivanje pomenutog Zakona, dok su objekti izgrađeni poslije donošenja Zakona o zaštiti životne sredine izgrađeni u skladu sa Zakonom.

IV.1.7.4 Upravljanje otpadom

Na području opštine Novi Grad, otpad se odvozi u cijelosti sa urbanog područja, dok je ruralno područje pokriveno sa oko 45%. Odvozom otpada u cijelosti su pokriveni objekti kolektivnog stanovanja, obrtnici, privrednici i javne ustanove.

Tabela 16: Pokrivenost uslugom odvoza otpada na području opštine Novi Grad

Mjesna zajednica	Naselja	Način prikupljanja (vlastita ambalaža, kante, kontejneri)	Broj kontejnera/kanti	Učestalost odvoza	Pokrivenost uslugama u %
Novi Grad		kontejneri	79 kontejnera	5 x sedmično	100%
Blatna	Bčlatna, Matavazi, Rašće				
Svodna	Svodna, Ahmetovci, Grabašnica, Trgovište, Petkovac, Vitasovci, Prusci	vlastita ambalaža	1 kontejner	1 x sedmično	32%
Dobrljin	Dobrljin, Kuljani, Gornje Vodičevo, Donje Vodičevo	vlastita ambalaža		1 x sedmično	36%
Poljavnice	Poljavnice, Mazić, Bojišta	vlastita ambalaža		1 x sedmično	29%
Ravnice	Ravnice, Cerovica	vlastita ambalaža		1 x sedmično	34%
Radomirovac	Radomirovac, Sokolište	vlastita ambalaža	1 kontejner	1 x sedmično	30%
Žuljevica	Velika Žuljevica, Mala Žuljevica				
Blagaj	Blagaj Rijeka, Blagaj Japra, Maslovare, Jošava	vlastita ambalaža		1 x sedmično	59%
Donji Agići	Donji Agići, Gornji Agići, Ćele, Hozići, Suhača, Crna Rijeka	vlastita ambalaža		1 x sedmično	33%
Mala Novska Rujiška	Mala Novska Rujiška, Johovica, Kršlje, Vedovica	vlastita ambalaža	1 kontejner		
Rudice	Rudice, Čađavica Gornja, Čađavica Donja, Čađavica Srednja, Donji Rakani, Gornji Rakani	vlastita ambalaža		1 x sedmično	70%
Velika Rujiška	Velika Rujiška, Mala Krupska Rujiška				
Devetaci	Devetaci, Lješljani, Rakovac				

Opština je 2013. godine kroz program javnih radova, kao dijela Projekta podrške mrežama socijalne zaštite i zapošljavanja (Zavod za zapošljavanje RS, Ministarstvo zdravља i socijalne zaštite RS), očistila 15

identifikovanih divljih deponija u 5 mjesnih zajednica. Tom prilikom je uklonjeno 243,75 tona otpada. Odvoz otpada tek nedavno je uspostavljen u ruralnim sredinama, te se stvaranje divljih deponija javlja uslijed nedostatka kanti/kontejnera (opreme za odlaganje otpada) u ruralnim sredinama i zbog toga što udaljena naselja još uvijek nisu pokrivena uslugom odvoza otpada (prikljanje otpada je finansijski neisplativo zbog udaljenosti određenih naselja). Prema podacima iz 2015. godine (Procjena ugroženosti od elementarnih nepogoda i drugih nesreća na području opštine Novi Grad, Zaključak Skupštine opštine br. 02-022-59/15 od 30.04.2015. godine), na području Opštine registrovano je 26 divljih deponija u 12 mjesnih zajednica.

Otpad javnih institucija se pretežno sastoji od ambalažnog i kancelarijskog otpada koji se prikuplja i odlaže na deponija Šuća kao mješoviti komunalni otpad. Medicinski otpad u potpunosti zbrinjava firma Ecogroup iz Banja Luke, redovno svakih 15 dana, ili po pozivu ukoliko se ukaže potreba.

Ne postoje precizna mjerena o prikupljenim količinama otpada. Analize u Planu upravljanja otpadom su urađene za prosjeke 0,25 kg/st/dan i 0,6 kg/st/dan kao srednje vrijednosti i ekstremu od 1,39 kg/st/dan. Postojeći kapaciteti, odnosno opremljenost za pružanje usluga prikupljanja i odvoza otpada predstavlja jedan od najvećih problema sa kojima se suočava „Komus“ a.d. Novi Grad. Oprema sa kojom raspolaže ovo preduzeće je potpuno zastarjela i neefikasna, što otežava kako poslovanje ovog operatera, tako i širenja, odnosno unapređenje pružanja usluga. Pored zastarjele opreme, javlja se i problem njenog nedostatka što se manifestuje kroz raznolikost ambalaže za odlaganje otpada koja usporava proces prikupljanja i pražnjenja otpada, čime se nadalje narušava i sam estetski dojam novogradskih ulica.

Plan upravljanja čvrstim otpadom Opštine Novi Grad 2012-2017. godine, je usvojen u februaru 2013. godine. Kroz nabavku kanti za selektivno prikupljanje otpada, uspostavljen je sistem za selektovano prikupljanje otpada u urbanom dijelu opštine, koji je proširen i na ruralne dijelove opštine (Svodna, Blagaj, Rudice, Blatna i Agići).

U oblasti reciklaže KP "Komus" a.d. Novi Grad je 2015. godine realizovao projekat „Unapređenje procesa odlaganja i obrade otpada na području opštine Novi Grad“. Cilj projekta bio je povećanje količine recikliranog otpada, uz smanjenje količine otpada koji se odlaže na gradsku deponiju Šuća. Kroz projekat je nabavljena presa, mlin i sortirna traka. Trenutno u „Komusu“ rade 4 radnika na ručnom sortiranju otpada i pakovalju za reciklažu. Odvaja se papir, plastika i najlon. Prosječna mjesечna količina sortiranog otpada iznosi 9,5 t (godišnja količina je oko 114 t), a mjesecna zarada oko 3.500,00 KM (godišnja zarada je oko 42.000,00 KM). Cjelokupna sortirana količina se uspijeva plasirati na tržiste.

Na području Opštine djeluje firma koja se bavi reciklažom. Reciklažom se bavi "Eko palma" d.o.o. koja posluje od 2015. godine i vrši prijem sekundarnog otpada (papir, karton, plastika), skladištenje sirovine (otpadnog materijala: papir, karton, plastične folije, PET ambalaža), sortiranje sirovina, presovanje (baliranje) i magacioniranje do momenta isporuke. Za navedene poslove, koristi se tehnološka oprema koja podrazumijeva vagu za vaganje sekundarnog otpada na prijemu, horizontalna hidraulična prsa, perforator, viljuškar i priručni alat. Za sad nemamo informacija o tome da li planiraju proširenje kapaciteta, a posluju od juna 2015.godine.

Prema Planu upravljanja otpadom sljedeći problemi su aktuelni u ovoj oblasti:

- Neadekvatni ljudski resursi – poslovi upravljanja otpadom povjereni samo jednom zaposlenom koji ih obavlja kao supsidijarne poslove; nedovoljno usavršavanje i edukovanje;
- Loša saradnja između komunalnih službi, opštinske inspekcije i odjeljenja nadležnog za prostorno planiranje;

- Neusklađenost Odluke o komunalnim djelatnostima i Odluke o komunalnom redu sa odredbama Zakona o komunalnim djelatnostima;
- Problem specijalnog otpada koji se trenutno ne zbrinjava na području opštine;
- Neadekvatan sistem naplaćivanja komunalnih usluga;
- Nedovoljna finansijska sredstva opštinskog budžeta za realizaciju aktivnosti na rješavanju svih identifikovanih problema;
- Niska svijest građana o potrebi pravilnog postupanja sa otpadom (izbjegavanju, smanjenju, razdvajanju i odlaganju) i neinformisanost građana o pružanju usluga;
- Mali broj nevladinih organizacija koje se bave ekologijom i zaštitom životne sredine i neinovativne kampanje o zaštiti životne sredine.

U narednom periodu treba predvidjeti i revidiranje Plana upravljanja otpadom, naročito u segmentu ažuriranja projekata i aktivnosti.

IV.1.7.5 Rizici od katastrofa/nepogoda

U proteklim godinama značajnije je unaprijeđen rad Opštinskog štaba civilne zaštite, unaprijeđena sistematizacija Administrativne službe te poboljšana saradnja sa nadležnim opštinskim službama, a redovno se ažurira i plan zaštite i spašavanja od poplava Opštine Novi Grad. U toku je izrada Prostornog plana opštine u kojem je obuhvaćen segment rizika od katastrofa, a naročita pažnja posvećena je mjerama odbrane od štetnog djelovanja voda. U toku jula 2016. godine očekuje se usvajanje prednacrta Prostornog plana od strane Skupštine opštine Novi Grad, a usvajanje konačne verzije Prostornog plana očekuje se u septembru 2016. godine.

Opština Novi Grad je u 2014. godini dva puta bila zahvaćena poplavama – u maju, kada je poplava zahvatila 30% teritorije i u septembru 2014., kada su poplave pogodile 10% teritorije opštine. U poplavama je u pomenutim periodima oštećeno 177 objekata (94 stambenih, 24 pomoćnih i 59 ostalih infrastrukturnih objekata), što je prouzrokovalo štetu u iznosu od oko 4,8 miliona KM (od čega je šteta stambenog fonda iznosila oko 340 hiljada KM).

Najveće posljedice od poplava je pretrpilo ruralno stanovništvo, gdje je procjenjena šteta na poljoprivrednim kulturama kod 518 poljoprivrednih gazdinstava iznosila preko 1,1 mil. KM. Pored toga, ruralni dijelovi opštine pretrpili su i najveće posljedice kada je riječ o saobraćajnoj infrastrukturi, koja ujedno predstavlja oblast sa najvećim iznosom šteta od 2,5 KM. Naime, od ukupnog broja šteta na putnoj infrastrukturi, čak 90% njih je u ruralnim sredinama. Jedno od područja koje je pretrpilo najveće štete u poplavama 2014. godine je područje MZ Blagaj, koje je i najveće povratničko naselje na području opštine.

Poplave na području novogradske opštine nastaju prirodnim putem³⁹. Do većih poplava dolazi uslijed izljevanja rijeka, potoka i bujica nakon dugotrajnih obilnih padavina, u kombinaciji sa ili bez naglog topnjena snijega i leda u riječnom slivu. Uslijed podizanja nivoa vodostaja rijeka dolazi do postepenog podizanja nivoa podzemnih voda, što također može biti uzrok potapanja naročito gradskog područja opštine Novi Grad. Utvrđeno je sedam plavnih područja od kojih je jedino urbano -sam grad. Ostala plavna područja čine ravnice i polja uz potoke i rijeke veličine oko 6500 ha.

Glavne vodotoke novogradske opštine čine rijeke Una i Sana, te riječice Japra, Vojskova i Strižna. Ukupna dužina vodotoka ovih rijeka i riječica na području novogradske opštine iznosi 101 km.

---

³⁹ Izvor informacija: Plan operativnog sprovođenja plana odbrane od poplava za opština Novi Grad u 2016. godini, Opština Novi Grad

U izrazito ugrožena područja od poplava visokih voda spadaju dijelovi naselja i značajna poljoprivredna zemljišta u plavnim područjima: dijelovi gradskog područja (Urije), te mjesne zajednice (Svodna, Donji Agići, Blagaj, Rudice, Ravnice i Dobrljin).

Bujične vode se formiraju uslijed obilnijih padavina i dosadašnja iskustva pokazuju da su od bujičnih voda uglavnom ugroženi dijelovi naselja u sливu riječica Japre i potoka Roga i Tunjica.

Nivo podzemnih voda je u direktnoj vezi sa visinom vodostaja rijeka, količinom i intenzitetom padavina. U izrazito ugrožena područja od podzemnih voda spadaju naselja: Prekosanje, Vidorija, Ograde i stadion „Mlakve“.

Neophodno je izvršiti rekonstrukciju prepumpne stanice Grad, te nabavku i ugradnju kanalske-uranjanjuće pumpe za ispumpavanje podzemnih voda kapaciteta 150-300 l/sec. na kolektoru Prekosanje i obezbjediti agregat 40 KW za potrebe ove stanice.

Rizični objekti na gradskom području su OŠ „Sveti Sava“, stadion „Mlakve“ i dva smještajna objekta „Socijalno pedagoške životne zajednice“, i stambeni objekti u ul. Oslobođenja

Ugroženi putni pravci od visokih i bujičnih voda su: Novi Grad –Kostajnica, Novi Grad- Šuća, Blagaj Japra –Radomirovac-Vitasovci, Blagaj Japra- Budimlić Japra, Kršlje- Gornji Agići, Donji Agići-Kršlje, Hozići-Kršlje, Ćele-Budimlić Japra i Vitasovci-Trgovište. Potencijalno su ugroženi svi mostovi na rijekama a naročito mostovi na rijeci Japri.

Od poplava je ugroženo oko 369 stanovnika, 130 kuća, 197 pomoćnih objekata, 23 privredna objekta, 22 značajnija putna pravca i druga infrastruktura.

Postoji mogućnost da kod ekstremno visokih voda dođe do oštećenja Kejskog zida i prelijevanja visokih voda preko istog. Ovo bi izazvalo katastrofu sa ogromnim štetama po ljude, imovinu, životnu sredinu i infrastrukturu.

Opština Novi Grad je, iz sredstava međunarodne pomoći za sanaciju poplava, finansirala realizaciju dva infrastrukturna projekta: sanacija mosta na rijeci Japri (UNDP, 40.000 KM) i implementacija 10 projekata javne infrastrukture (kreditna sredstva Svjetske banke, 821.400 KM), od kojih je projekat „Sanacija lokalnog puta L04: Donje Vodičovo-Velika Žuljevica“ već implementiran. Iz domaćih izvora do sad su realizovana dva infrastrukturna projekta finansirana od strane JU „Vode Srpske“ (Fond solidarnosti za obnovu Srpske): „Sanacija obaloutrvre na rijeci Uni u Novom Gradu (Kej)“, u iznosu od 250 hilj. KM, i „Sanacija prilazne rampe visećeg mosta za pješački saobraćaj: Petkovac – Vitasovci“ u iznosu od 50.000 KM.

Prioritetne potrebe u ovoj oblasti se odnose na regulaciju i čišćenje manjih vodenih tokova, kanala i jaruga u ruralnim sredinama, kao i jačanje materijalno – tehničkih kapaciteta Vatrogasne službe i službe Civilne zaštite u smislu pomoći stanovništvu u vanrednim situacijama. U toku je izrada Plana redovnog čišćenja i održavanja korita rijeka i potoka, kanala, napera, obaloutrvda i nasipa.

U cilju unapređenja stanja u oblasti odbrane od štetnog djelovanja voda, odnosno zaštite građana i njihove imovine, te obezbjeđenju stvaranja novih obradivih površina, Strateškim planom za vode i zaštitu okoline 2014-2018 predviđene su sljedeće mjere:

- Regulacija vodotoka rijeke Japre od naselja Ćele do Blagaj Japre,
- Regulacija potoka Svoda u naselju Svodna,
- Izrada projekte dokumentacije za održavanje i sanaciju postojećih i izgradnju novih objekata odbrane od poplava,
- Izrada studije stabilnosti brane na vještačkom jezeru u Petkovcu,

- Kontinuirano obezbjeđivanje finansiranja iz različitih izvora za provođenje aktivnosti i mjera odbrane od štetnog djelovanja voda;
- Podizanje svijesti građana i njihovo učešće u implementaciji sistema odbrane od štetnog djelovanja voda;
- Usklađivanje postojeće prostorno-planske dokumentacije sa planovima odbrane od štetnog djelovanja voda;
- U saradnji sa relevantnim institucijama, preduzećima i organizacijama utvrditi politiku korištenja prirodnih resursa na području opštine Novi Grad;
- Unaprijediti saradnju sa entitetskim institucijama nadležnim za odbranu od štetnog djelovanja voda, kao i onim nadležnim za upravljanje šumama i poljoprivrednim zemljištem;
- Unaprijediti sistem uzbunjivanja i obavještavanja;
- Kontinuirano raditi na unaprijeđenju postojećih propisa, donošenju novih i njihovom provođenju;
- Izraditi sistem zaštite od štetnog djelovanja voda na desnoj strani rijeke Sane u gradskom području.

Prema Procjeni ugroženosti od elementarnih nepogoda i drugih nesreća na području opštine Novi Grad (Zaključak Skupštine opštine br. 02-022-59/15 od 30.04.2015. godine) planiraju se sljedeće aktivnosti i mjere:

- Nabaviti i ugraditi dodatnu pumpu kapaciteta 150-300 l/sek na kolektoru Prekosanje i obje ugrađene pumpe pomjeriti na potreban nivo ne manji od 6 m;
- Regulisati korita potoka Tunjica i Toga;
- Nastaviti sa čišćenjem korita rijeka Una i Sana;
- Izvršiti opremanje i obuku pripadnika jedinice CZ za zaštitu i spasavanje od nesreća na vodi i pod vodom;
- Zabraniti izgradnju objekata u prirodnim depresijama i plavnim zonama u kojima se akumuliraju viškovi plavnih voda koje ne može prihvati vodotok.

Pored rizika od prirodnih nepogoda, opština Novi Grad ima rizik i od izloženosti tehničko-tehnološkim opasnostima. Obzirom na specifičan geostrateški položaj, prate se sva dešavanja koja se tiču pograničnih aktivnosti između Republike Hrvatske i BiH. U toku 2015. godine aktualizirano je pitanje odlaganja radioaktivnog otpada na području susjedne opštine Dvor u Republici Hrvatskoj, po osnovu Strategije zbrinjavanja radioaktivnog otpada, iskorištenih izvora i istrošenog nuklearnog goriva, koju je Hrvatski Sabor usvojio 17.10.2014. godine. Ovom strategijom lokacija Trgovske gore, na području opštine Dvor u Republici Hrvatskoj, predviđena je kao potencijalna lokacija za odlaganje radioaktivnog otpada.

Forum za bezbjednost opštine Novi Grad hitno se uključio u aktivnosti vezane za odlaganje radioaktivnog otpada. Putem akta obaviještene su sve relevantne institucije na državnom i republičkom nivou i pozvane da se uključe u rješavanje ovog problema: Predsjedništvo BiH, Savjet ministara BiH, Ministarstvo vanjskih poslova, Predsjednik Republike Srpske, Vlada Republike Srpske, Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju RS i Fond za zaštitu životne sredine i energetsku efikasnost RS. Organizovane su i aktivnosti oko potpisivanja peticije građana za zaustavljanje izgradnje skladišta otpada na Trgovskoj gori. Ratifikovan je i zajednički apel 6 načelnika i gradonačelnika opština i gradova Unskog sliva u vezi neslaganja sa izgradnjom odlagališta radioaktivnog otpada na Trgovskoj gori u blizini granice BiH. Početkom 2016. godine ministar inostranih poslova BiH javno je iznio stav da je za BiH apsolutno neprihvatljiva lokacija za izgradnju odlagališta radioaktivnog otpada na Trgovskoj gori u opštini Dvor u Hrvatskoj. Ovo pitanje još uvijek nije konačno riješeno.

IV.1.7.6. Mjere za unapređenje energetske efikasnosti

Kada su u pitanju mjere za unapređenje energetske efikasnosti opštine, opština je pristupila izradi Akcionog plana energetske efikasnosti Opštine Novi Grad 2016-2018. godina. Opština Novi Grad je početkom 2015. godine ušla u Program „Implementacija Zakona o energetskoj efikasnosti u RS“, kojeg sprovodi Savez opština i gradova Republike Srpske u saradnji sa Ministarstvom industrije, energetike i rudarstva Republike Srpske, Fondom za zaštitu životne sredine i energetske efikasnosti Republike Srpske i Njemačke vladine organizacije za tehničku pomoć i saradnju (GIZ). S obzirom na to da su podaci neophodni za izradu Akcionog plana energetske efikasnosti kompleksni i obimni, bilo je neophodno osigurati njihovu kvalitetnu i, prije svega, tačnu obradu. Iz tog razloga, prema ugledu na primjere dobre prakse iz okruženja, Opštinska uprava Novi Grad je u saradnji sa Savezom opština i gradova Republike Srpske, u 2015. godini obezbjedila ENMASOFT softver. Usljed dugog vremenskog perioda za provođenje procedure nabavke ovog softvera, obuke za korištenje i prikupljanja podataka došlo je do produženja roka izrade samog akcionog plana, kao i vremenskog okvira koji obuhvata akcioni plan.

Ukupno 19 objekata je obuhvaćeno analizom za Akcioni plan energetske efikasnosti, gdje spadaju 3 administrativne institucije, 7 objekata obrazovne djelatnosti, 3 objekta kulturne djelatnosti, 1 objekat zdravstvene zaštite, 1 objekat sportske djelatnosti, 2 objekta socijalne zaštite i 3 javna preduzeća.

IV.1.8. Stanje prostorno-planske dokumentacije

Prednacrt prostornog plana Opštine Novi Grad je urađen u aprilu 2016. godine. Prostorni plan Opštine Novi Grad će obuhvatiti period do 2039. godine.

Potrebno je uraditi reviziju regulacionih planova za pet naselja i izraditi nove regulacione planove za tri naselja, kao što je navedeno u tabeli ispod.

Tabela 16: Lista prostorno planske dokumentacija

R.B.	Naziv plana	Napomena
1.	Prostorni plan opštine	U toku izrade. Prednacrt ide na skupštinu u junu.
2.	Regulacioni plan "Centar A"	Važeći
3.	Regulacioni plan "Centar B"	Važeći
4.	Izmjena i dopuna regulacionog plana "Centar"	Važeći
5.	Izmjena regulacionog plana posebnog područja "Banja Lješljani"	Važeći
6.	Regulacioni plan Industrijska zona "Poljavnice"	Važeći
7.	Regulacioni plan "Vidorija"	Važeći
8.	Regulacioni plan naselja Repovac	Potrebna revizija
9.	Regulacioni plan naselje Krakovo	Potrebna izrada
10.	Regulacioni plan naselja Jablanica	Potrebna revizija
11.	Regulacioni plan naselja Mlakve	Potrebna revizija
12.	Regulacioni plan naselja Gračani	Potrebna izrada
13.	Regulacioni plan naselja Urije	Potrebna revizija
14.	Regulacioni plan naselja Londža	Potrebna revizija
15.	Regulacioni plan Prekosanje	Potrebna izrada

Na području opštine Novi Grad ima oko 50 % bespravno izgrađenih, dograđenih i nadograđenih objekata, i oko 52% objekata koji se koriste bez upotrebe dozvole. Broj nelegalnih objekta veći je u

prigradskim naseljima, odnosno u ruralnom području, nego u samom centru. U centru grada dešava se nelegalna gradnja u vidu dogradnji ili nadogradnji, odnosno povećavanja horizontalnih i vertikalnih gabarita koji nisu usklađeni s izdanim dozvolama, i privremeni objekti kojima je istekao rok važenja propisan lokacijskim uslovima, odnosno urbanističim saglasnostima. Shodno navedenom, zaključuje se da je procenat bespravno izgrađenih objekata dosta visok, ali je slično i sa susjednim opštinama u RS i šire.⁴⁰

IV.1.9. Budžet opštine⁴¹

IV.1.9.1 Pregled učešća poreskih i neporeskih prihoda

Procjena budžeta za 2016. godinu u iznosu od 8,7 miliona KM, je za 6% manja od rebalansa budžeta za 2015. godinu. Međutim, treba napomenuti da je planirani budžet za 2015. godinu bio 8,6 miliona KM, odnosno manji od planiranog iznosa budžeta za 2016. godinu, te da je rebalansom budžet uvećan na iznos od 9,4 miliona KM.

Evidentno je povećanje poreskih prihoda (sa 78,9% u 2013. na 82,4% u planu za 2016. godinu), dok se učešće neporeskih prihoda smanjuje u budžetu Opštine (sa 16,0% u 2013. na 14,0% u planu za 2016. godinu).

U strukturi neporeskih prihoda dominiraju prihodi od opštinskih naknada, taksi i prihoda od pružanja javnih usluga (83,6% ukupnih neporeskih prihoda u 2016. godini), zatim slijede prihodi od finansijske i nefinansijske imovine i pozitivnih kurskih razlika (13,6% u 2016. godini).

Tabela 17: Struktura i kretanje budžetskih prihoda Opštine Novi Grad, u KM

	2013-rebalans	2014-rebalans	2015-plan	2015 - rebalans	2016
Poreski prihodi	6493154	6590630	7013387	7272351	7219651
Neporeski prihodi	1315640	1297596	1266603	1408748	1226328
Grantovi	75437	151776	2500	131134	2000
Transferi između budžetskih jedinica	341116	518113	354681	515473	318224
Ostalo	1035373				
Ukupni budžetski prihodi	8225347	8558115	8637171	9327706	8766203

IV.1.9.2. Struktura rashoda prema funkcionalnoj klasifikaciji

Funkcionalna klasifikacija budžeta pokazuje dominaciju izdvajanja opštine za javne usluge (plan za 2016. godinu 43,3%) u budžetu Opštine.

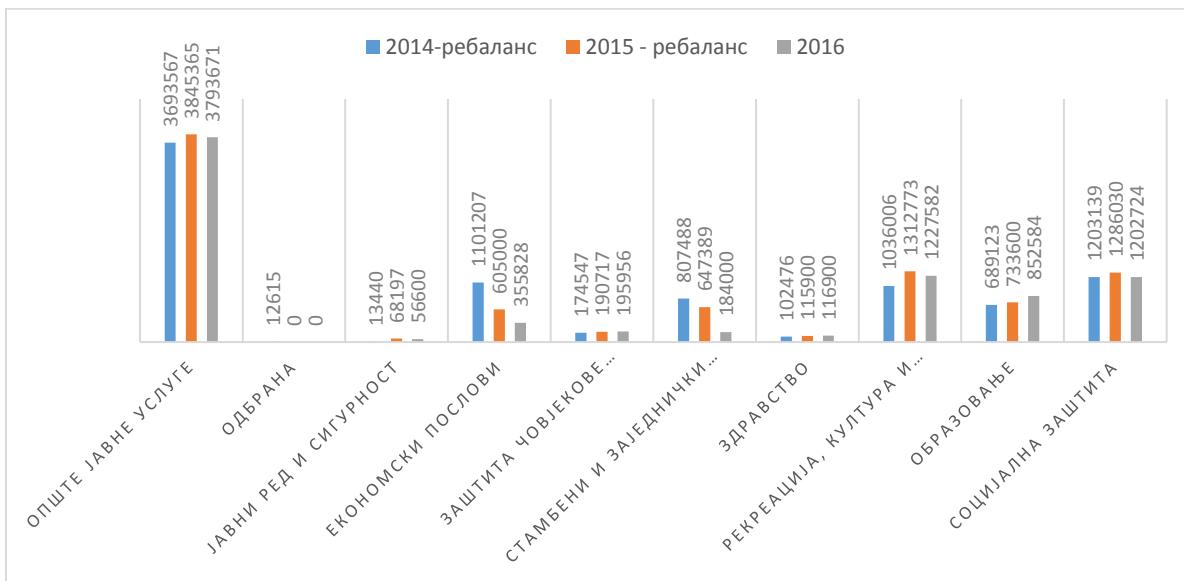
Sredstva za rekreaciju, kulturu i religiju i socijalnu zaštitu čine 14,0% budžeta Opštine, dok sredstva za socijalnu zaštitu čine 9,7% budžeta Opštine u 2016. godini.

⁴⁰ Informacija o stanju bespravne gradnje na teritoriji opštine Novi Grad, ubranističko građevinski inspektor, 2016. godina

⁴¹ Izvor podataka: Službeni glasnici Opštine Novi Grad

Funkcionalna klasifikacija budžeta opštine pokazuje da se budžet opštine u dijelu koji se odnosi na izdvajanja za ekonomske poslove smanjuje, odnosno u 2016. godini je 3 puta manji u odnosu na 2014. godinu. Smanjuju se takođe izdvajanja za stambene i zajedničke poslove, dok se povećavaju izdvajanja za obrazovanje (13,7% u 2016. godini).

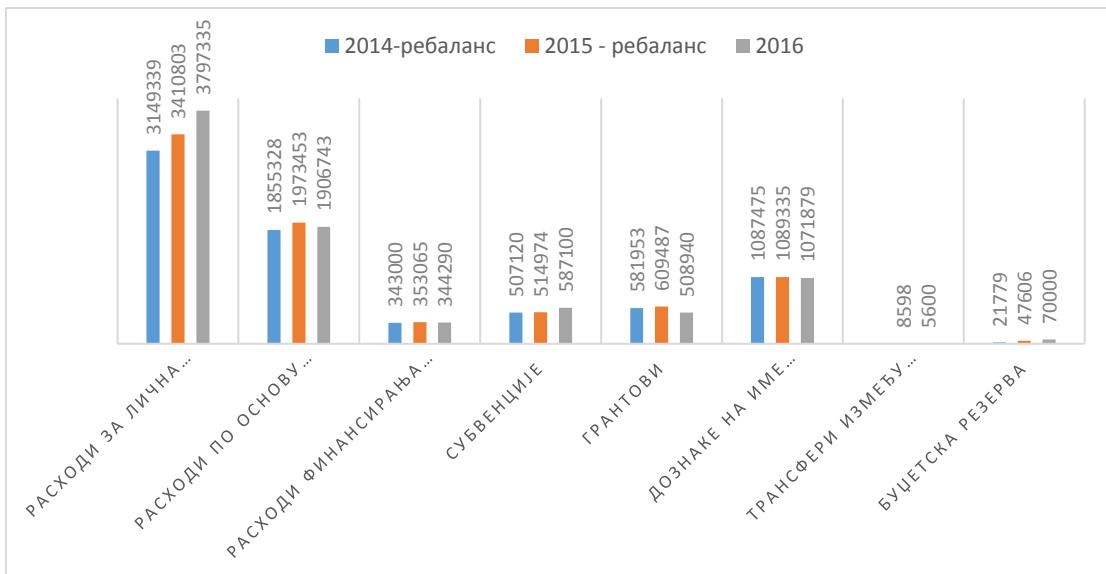
Graf. 16. Budžet opštine – funkcionalna klasifikacija, u KM

IV.1.9.3. Kretanje odnosa kapitalnih i administrativnih izdataka

U strukturi budžetskih rashoda povećavaju se rashodi za lična primanja (20,6% u 2016. u odnosu na 2014. godinu). Ostali rashodi su stabilni u posljednje tri godine.

Graf. 17. Struktura budžetskih rashoda Opštine Novi Grad

Prema sudskim sporovima za koje su donesene sudske odluke i koje su po žalbi na rješavanju na drugostepenim sudovima, protiv opštine Novi Grad su podnesene tužbe u iznosu od 102.402,14 KM.

Dodatni troškovi, u iznosu od 20.000 KM, se odnose za postupke koji su u toku, a koji se vode pred sudovima i pred RUGIP PJ Novi Grad, kao i sredstva koja se odnose za plaćanje troškova za vještakve kao i sredstva za troškove upravnih sporova, ako opština kao tužena izgubi spor.

Tužba tužioca „Žitoćroduct“ a.d. Banjaluka protiv tužene opštine Novi Grad, radi naknade štete u iznosu od 139.773,00 KM je odbijena kao neosnovana presudom Osnovnog suda u Novom Gradu. Na istu je tužilac izjavio žalbu Okružnom sudu u Banjaluci, tako da ovaj postupak nije završen.

IV.1.9.4. Kreditna zaduženost i kreditni potencijal

Najveći iznos zaduženja u periodu 2007-2016 se odnosio na izgradnju i saniranje sistema vodovoda i odvoza smeća i putne infrastrukture u ukupnom iznosu zaduženja od 12,6 miliona KM za navedeni period. Zaduženje u iznosu od 6,3 miliona KM u periodu 2010 – 2016. godina se odnosi na kapitalna ulaganja i finansiranje kapitalnih investicija.

Opština Novi Grad je trenutno zadužena 13,19% od ukupnog budžeta i ima sposobnost dodatnog kreditnog zaduzivanja do 18,00% ukupnog budžeta Opštine.

Na osnovu prethodnih iskustava u privlačenju eksternih finansijskih sredstava za finansiranje strategije razvoja, procjena opštine je da će u 2017. godini iz eksternih sredstava biti moguće privući oko 4,45 miliona KM, u 2018. godini 4,54 miliona i u 2019. godini 4,60 miliona KM.

Tabela 18: Kreditna zaduženost Opštine Novi Grad

Naziv projekta	Iznos		Rok (godina)	Kamatna stopa (god;%)
	glavnice	kamate		
refinansiranje obaveza	500,000.00	221,610.68	2009-2019	7.59
kapitalna ulaganja	570,000.00	164,148.28	2010-2020	6M euribor
kapitalna ulaganja	730,000.00	209,901.24	2010-2020	6M euribor
izgradnja vodovoda	240,000.00	46,083.40	2014-2026	3.00
kapitalna ulaganja	2,000,000.00	1,247,576.30	2011-2026	6.25
saniranje sist.vodov.i odvoza smeća	452.886,51 \$	0.00	2013-2030	0.00
izgradnja vodovoda	4,400,617.50	3,253,704.83	2012-2035	6M euribor
Investicije-vodovod i putna infrastruktura	597,140.00	170,175.24	2014-2024	6M euribor
finansiranje kapitalnih investicija	212,500.00	24,885.57	2015-2020	6M euribor
izgradnja vodovoda	50,000.00	5,717.10	2016-2021	3.00
finansiranje kapitalnih investicija	984,200.00	157,857.33	2016-2026	6M euribor
izgradnja vodovoda	1,999,981.00	1,136,789.00	2007-2022	6.50
sanacija i rekonstr. lokalne infrastrukture oštećene uslijed poplava	821,400.00	122,696.63	2019-2039	0.75% god. na povučeni iznos, 0.5% god. na odobrena nepovučena sredstva

Izvor podataka: Opština Novi Grad

IV.1.9.5. Prognoza mogućnosti finansiranja prioriteta razvojne strategije Opštine Novi Grad (2016.-2026)

Prognoza finansiranja razvojne strategije za period 2016.-2026. godine pripremljena je uzimajući u obzir:

1. trend realizovanih budžetskih i eksternih izvora sredstava za kapitalne i ostale značajne projekte u periodu 2016.-2026. godine;
2. budžet za tekuću 2016 godinu;
3. projekcije budžeta za naredne dvije godine (procjena Odjeljenja za finansije);
4. očekivana sredstva iz eksternih izvora za kapitalne i ostale značajne projekte;
5. očekivani rast/pad budžetskih prihoda od X % za narednih pet godina (npr 1-5 % godišnje);
6. očekivani rast/pad budžetskih rashoda od X % za narednih pet godina;
7. ograničenja u pogledu akumuliranih obaveza i zaduženosti kao i drugih rizika.

U periodu 2011 - 2015. godine (proteklih pet godina), za finansiranje kapitalnih i finansijskih značajnih projekata JLS ukupno je realizovano 28.563.963,43 KM iz budžetskih i eksternih izvora JLS, i to prosječno 5.712.792,69 KM godišnje. Za ove namjene, u istom periodu je iz budžeta ukupno izdvojeno 4.155.628,73 KM (godišnje prosječno 831.125,75 KM), a iz eksternih izvora 24.408.334,70 KM (godišnje prosječno 4.881.666,94 KM). Pri tome, za iste namjene, u ovom periodu finansirano iz kreditnih sredstava u iznosu od 5.197.580,82 KM.

U pogledu budžeta JLS, za tekuću 2016. godinu, ukupna planirana sredstava su 9.733.085,00 KM, a do izrade ove prognoze (19.08.2016. godine) sredstava je realizirano ukupno prihoda (*budžetskih prihoda*) 4.325.423,00 KM (49,00%,) te rashoda (*budžetskih rashoda*) 3.498.568,00 KM (42,00%,) preliminarno. Na osnovu operativnih evidencija JLS, za finansiranje kapitalnih i finansijskih značajnih projekata u tekućoj 2016. godini, planirano je 21.306.600,00 KM, a do sada je realizirano 335.524,77 KM. Takođe, u tekućoj godini je za ove namjene planirano 17.415.920,00 KM, a realizovano 1.637.664,10 KM iz eksternih izvora (ne uključujući kredite). Iz sredstava kredita u tekućoj godini je za ove namjene finansirano kreditnih sredstava u iznosu od 3.704.900,00 KM.

Ovi podaci ukazuju da tokom tekuće 2016. godine nije došlo do značajnih izmjena trenda realizacije izdvajanja za finansiranje kapitalnih i finansijskih značajnih projekata u odnosu na prethodne godine.

Kada je riječ o finansijskom stanju Opštine Novi Grad, akumulirane obaveze (obaveze bez dugoročnih rezervisanja i razgraničenja) na dan 30.06.2016. iznose 11.441.954,00 KM. Dugoročne finansijske obaveze iznose 9.205.867,00 KM, dok su kratkoročne finansijske obaveze 367.867,00 KM. Za servisiranje kreditnih obaveza u narednih 5 godina će biti potrebno godišnje izdvajati oko 957.559,78 KM.

Prognoza je pripremljena putem konsultacija ključnih članova Razvojnog tima i Odjeljenja za finansije. Prognoza će biti korištena kao polazna osnova za pripremu sektorskih planova revidirane razvojne strategije JLS.

Tabela 19: Pregled procjene po glavnim izvorima finansiranja za period 2016.-2020. godine

Izvori finansiranja lokalne razvojne strategije	Okvirna procjena po godinama					UKUPNO (u KM)
	2016	2017	2018	2019	2020	
Iz budžeta Opštine Novi Grad (u KM)	1,720,350	902,039	927,955	950,000.00	1,000,000.00	5,500,343.53
Iz eksternih izvora (<i>krediti, entiteti, kantoni, država, javna preduzeća i privatni izvori</i>) (u KM)	2,642,258.14	2,798,079.97	2,840,717.87	2,864,849.09	2,792,240.65	13,938,145.72
Iz ekternih izvora (<i>IPA, donatori i ostalo</i>) (u KM)	1,600,000.00	1,650,000.00	1,700,000.00	1,750,000.00	1,800,000.00	8,500,000.00
Ukupno iz eksternih izvora (u KM)	4,242,258.14	4,448,079.97	4,540,717.87	4,614,849.09	4,592,240.65	22,438,145.72
UKUPNO (KM)	5,962,607.67	5,350,118.97	5,468,672.87	5,564,849.09	5,592,240.65	27,938,489.25

**Tabela 20: Prijedlog okvirne raspodjele finansiranja po sektorima, u KM
(uskladeno prema finansijskim projekcijama u strategiji)**

Ekonomski sektor	Društveni sektor	Sektor zaštite životne sredine	Ukupno
15.201.192	3.553.410	1.280.170	20.034,772*

*Procjenjeno okvirno finansiranje strategije je manje u odnosu na procjenu sredstava za finansiranje strategije. Procjenjena raspoloživa sredstva svakako treba uzeti u obzir prilikom narednog ažuriranja plana implementacije.

IV.2. Strateško fokusiranje

Ograničenost resursa kojima opština Novi Grad raspolaže, s jedne strane, i potreba da se ostvari značajniji ekonomski i društveni napredak u narednom periodu, s druge strane, zahtijevaju da se, nakon sveobuhvatne analize, izvrši neophodno strateško fokusiranje. Dobrim fokusiranjem može da se omogući i olakša postizanje željenog napretka i pored ograničenih materijalnih i nematerijalnih resursa koje Novi Grad posjeduje ili može da osigura u toku implementacije strategije.

Strateško fokusiranje izvedeno je u dva koraka: prvo kroz SWOT analizu, kao neku vrstu sinteze ključnih nalaza prethodne analize, i okvirno određivanje strateških fokusa, koji će se poslije detaljnije razrađivati kroz sektorske planove.

IV.2.1. SWOT analiza

Snage:

- Prirodna bogatstva: Una i Sana, nalazišta nemetala (dolomit, ugalj, bentonit i krečnjak), ljekovita voda u Lješljanim;
- Jedinstvena lokacija: grad na dvije rijeke koje prednjače po ljepoti;
- Solidne putne komunikacije (magistralni put, međunarodni željeznički saobraćaj)
- Solidna putna infrastruktura i osnovne komunalne usluge u seoskim područjima, sa aktivnim životom na selu (oko 60% ukupnog stanovništva);
- Više gradskih lokacija sa svom potrebnom infrastrukturom pogodnih za investicije;
- Raspoloživo poljoprivredno i građevinsko zemljište;
- Dio privrede izvozno orijentisan (drvoprerada, tekstil, proizvodnja stočne hrane i usluge transporta);
- Dio poljoprivredne proizvodnje uklopljen u šire lance vrijednosti (mljekarstvo, kornišoni, stočna hrana);
- Bezbjedna sredina, sa niskom stopom kriminaliteta;
- Intenzivan ljetnji život u gradu i na rijekama (šetališta, zelenilo, parkovi i kupališta, lađe na Uni);
- Njegovanje tradicije i običaja Potkozarja, Podgrmeča i Banije, uz aktivan kulturni i sportski život;
- Zdravstvene usluge dostupne i kvalitetne na širem opštinskom području;
- Sanirana gradska deponija, uz znatno smanjenje divljih deponija (15 očišćeno u

Slabosti:

- Stalno povećanje negativnog prirodnog priraštaja, uz stalni negativan migracioni saldo;
- Stalno smanjenje zaposlenosti, uz povećanje broja teže zapošljivih (preko 45 godina i preko 2 godine čekanja);
- Novi dio industrijske zone bez neophodne infrastrukture i sa neriješenim imovinsko-pravnim odnosima;
- Privredno neaktivno dijelo stare industrijske zone;
- Nizak nivo zaposlenosti i dodatne vrijednosti u izvozno orijentisanoj privredi;
- Usitnjene poljoprivredne parcele;
- Dio poljoprivredne proizvodnje (povrće, voće, tov junadi i svinjogojstvo) nije uklopljen u šire lance vrijednosti;
- Nedostatak smještajnih kapaciteta ograničava organizovanje većih turističkih, kulturnih i sportskih manifestacija;
- Nije izgrađena kultura seoskog turizma – višak neiskorišćenog prostora u kućama;
- Niska primanja i nedovoljna briga za starije stanovništvo;
- Problem sa arhitektonskim barijerama i fizičkim pristupom pojedinim institucijama na lokalnom nivou;
- Nema organizovanog javnog prevoza za seoska područja, monopol u gradskom prevozu;
- Nizak intenzitet društvenog života van ljetnje sezone;
- Nezaposlenost mladih i odlazak „trbuhom“

- 2015. godini);
- Pripremljeni projekti energetske efikasnosti za nekoliko institucija;
- Odgovoran odnos stanovništva prema životnoj sredini;
- za kruhom“
- Nedostatak samoorganizovanosti i inicijativa gradske omladine;
- Dijaspora odvodi stanovništvo, umjesto da dovodi investicije;
- Kanalizacija ide direktno u rijeke (najviše u Sanu);
- Nizak nivo kulture držanja pasa u gradu, uz sve veći broj pasa latalica;
- Nije rješeno odlaganje životinjskog otpada;

Prilike:

- Globalni rast učešća turizma („industrije odmora“ i „industrije doživljaja“) kao privredne grane;
- Bolji odnos sa dijasporom i veće uključivanje dijaspore u ekonomski i društveni razvoj opštine;
- Prelaz na proaktivno upravljanje razvojem, sa jačanjem kapaciteta i odgovornosti za provođenje strategija i planova;
- Strategija reindustrializacije u EU i rastuća potražnja za kvalitetnim proizvođačima/dobavljačima u zemljama-kandidatima za članstvo;
- Aktivniji pristup evropskim regionalnim i prekograničnim fondovima i donatorima u BiH;
- Orientacija na međuopštinske projekte, radi efikasnijeg rješavanja problema i boljeg korištenja (evropskih) fondova za podršku;
- Aktivnije uključivanje u projekte međunarodnih i domaćih institucija u BiH;

Prijetnje:

- Opasnost ekonomske i ekološke izolacije, ukoliko Hrvatska nastavi sa strateškim zanemarivanjem Banije, a BiH sa sporim napredovanjem prema EU;
- Najavljeno i započeto odlaganje nuklearnog otpada sa hrvatske strane granice, sa velikim negativnim posljedicama po ekonomski i društveni razvoj Novog Grada;
- Onemogućen teretni prekogranični saobraćaj;
- Trend odlaska stručnjaka iz BiH, posebno trend odlaska mladih obrazovanih ljudi;
- Visok stepen zaduženosti BiH i RS može da dovede do smanjenja prihoda opština;
- Političke tenzije u BiH i u regionu mogu da znatno uspore ekonomski i društveni razvoj opština u BiH;
- Izloženost poplavama;

Pregled prednosti, nedostataka, prilika i prijetnji (SWOT analiza) upućuje posredno na dijagnozu koja se, u različitim nijansama, može da čuje pri razgovoru sa onima koji bolje poznaju privredni i društveni život i situiranost ove opštine u prethodnoj i u ovoj državi. Naime, te konstatacije se u osnovi svode na jedno: da se radi o lokaciji koja je više i teže pogodena od drugih promjenom geo-strateške pozicije (ranije važno saobraćajno čvorište i carinski centar, danas rubno područje, bez ozbiljnijeg saobraćajnog i carinskog značaja). Takođe i da se radi o opštini koja se teže i sporije od drugih prilagođava novim okolnostima, iako posjeduje značajne prirodne potencijale i solidan socijalni kapital. Ovakva dijagnoza je u poslednje vrijeme još pojačana najavama i započetim aktivnostima odlaganja radioaktivnog otpada sa hrvatske strane granice, u neposretoj blizini Novog Grada, čime bi se svakako ugrozio razvoj opštine Novi Grad.

Uz to, gradsko područje pokazuje jasne znake sezonskog života (intenzivan ljetni period, povučenost i pasivnost tokom ostalog perioda godine), karakterističnog za turističke lokacije, ali bez značajnijih prihoda od turizma.

IV.2.2. Strateški fokusi

U skladu sa nalazima prethodne analize i težištima SWOT analize, odabrana su tri glavna fokusa na koje treba da se usmjere resursi i strategija opštine Novi Grad:

1. Ubrzavanje i olakšavanje stvaranja nove privredne strukture opštine Novi Grad;
2. Osiguranje dostupnosti i kvaliteta javnih usluga za socijalno osjetljive grupe, posebno starije stanovništvo i mlade;
3. Zaštita životne sredine i zaštita od hidrometeoroloških nepogoda.

Prvi strateški fokus predstavlja glavni fokus ekonomskog razvoja za sljedeći period. Podrazumijeva skladno kombinovanje i raspoređivanje politika i instrumenata podrške koje će omogućiti formiranje i međusobno djelovanje glavnih elemenata nove privredne strukture Novog Grada: ubrzavanje rasta industrijskih malih i srednjih preduzeća (kao nosilaca radnih mesta u privredi), podsticanje i olakšavanje investicija kojima će se ekonomski efektuirati prirodne prednosti ovog područja (bez negativnih posljedica po životnu sredinu), te olakšavanje prelaska ka komercijalnoj poljoprivrednoj proizvodnji, posebno značajnoj za ruralna područja. Pritom se polazi od pretpostavke da značajniji privredni rast praktično nije moguć bez novih investicija u svakoj od ove tri oblasti. Sadašnji relativno nizak nivo privrednih aktivnosti ne omogućuje ni dovoljnu zaposlenost u privredi, ni dovoljne budžetske prihode za finansiranje javnih potreba i usluga.

Dругi strateški fokus predstavlja glavni fokus društvenog razvoja u novom strateškom periodu. U prvom planu, kao socijalno osjetljive grupe, identifikovani su starije stanovništvo (posebno u ruralnim dijelovima opštine) i mladi. Prilagođavanje odgovarajućih javnih usluga potrebama i prioritetima ovih ciljnih grupa predstavlja glavnu smjernicu za planiranje intervencija u oblasti društvenog razvoja. Radi se prvenstveno o socijalnoj i zdravstvenoj zaštiti i uslugama za starije stanovništvo, te o jačanju zapošljivosti, preduzetništva i društvenog angažovanja mladih, s druge strane.

Treći strateški fokus predstavlja glavni fokus zaštite životne sredine za naredni period. U prvom planu je zaštita rijeka od zagađivanja (prvenstveno Sane i Une) i efikasnije korištenje otpada i energije. Uz to, uslijed novih okolnosti nastalih dejstvom klimatskih promjena, zaštita od hidrometeoroloških nepogoda, posebno od poplava, treba da bude u fokusu pažnje pri izradi plana životne sredine. Što se tiče hitnih akcija, treba da se, alarmiranjem vlasti u BiH i evropskih institucija, otkloni velika opasnost negativnog ekološkog uticaja odlaganja radioaktivnog otpada sa hrvatske strane.

IV.3. Vizija i strateški ciljevi razvoja

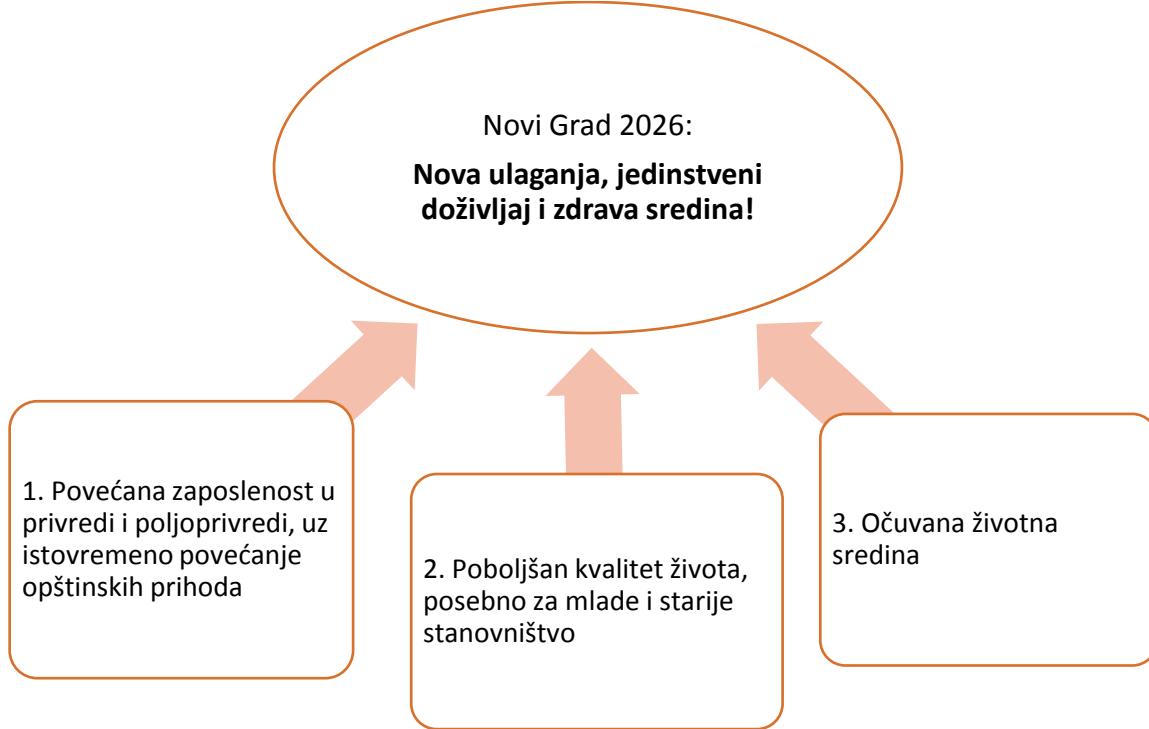
Vizija razvoja Novog Grada, nastala nakon kreativne radionice sa opštinskim razvojnim timom, formulisana je kratko i marketinški efektno, u vidu poziva potencijalnim investitorima, ponude posjetiocima i turistima (zasnovane ljetnjim doživljajima i jedinstvenom ambijentu) imperativa da se, po svaku cijenu i usprkos velikim opasnostima, očuva zdrava sredina, kakva i treba da bude tamo gdje se spajaju najljepše rijeke u regionu.

Novi Grad do 2026. godine: Nova ulaganja, jedinstveni doživljaji i zdrava sredina!

Novi Grad se, u novim okolnostima, ponovo pozicionira kao konkurentna privredna lokacija, privlačna za investitore, stvarajući imidž sredine koja ulaže u kvalitet života svojih stanovnika i prednjači u ponudi jedinstvenih doživljaja za turiste i posjetioce. Pritom se posebno vodi računa o tome da prirodnji potencijali ovog područja na dvije najljepše rijeke budu sačuvani i obogaćeni novim vidovima korištenja i zaštite.

Ovakva vizija, kao glavna strateška orientacija, ali i kao atraktivna, efektna i razumljiva poruka, usmjerena i prema vani (tzv. eksterni marketing) i prema unutra (tzv. interni marketing), jer se značajniji razvojni iskorak ove opštine ne može ostvariti bez angažovanja materijalnih i nematerijalnih resursa sa obje strane, iznutra i izvana.

Prikaz vizije i strateških ciljeva razvoja, koji obuhvataju period do 2026. godine, dat je na sljedećoj slici:

Strateški ciljevi proizlaze iz definisanih strateških fokusa i predstavljaju očekivane krajne, dugoročne posljedice intervencija (projekata i mjera) koje će se planirati i realizovati kroz sektorske i operativne planove u sva tri sektora. Oni su međusobno komplementarni i postavljeni tako da podrazumijevaju usklađeno međusektorsko djelovanje

Po relativnom značaju, prednjači prvi strateški cilj, jer predstavlja glavni preuslov dugoročnog opstanka stanovništva i opštine. Bez rasta zaposlenosti u privredi i (samo)zapošljavanja u preduzetničkim radnjama i poljoprivrednim gazdinstvima ne može se očekivati zadržavanje najvitalnijeg stanovništva na području opštine, niti održavanje sela. Bez rasta opštinskih prihoda, ne može se očekivati rješavanje rastućih socijalnih potreba stanovništva, održavanje dostignutog nivoa javnih usluga, niti podrška razvojnim aktivnostima.

Drugi strateški cilj je komplementaran prvom i podrazumijeva poboljšanje kvaliteta života i u urbanom i u ruralnim dijelovima opštine, vodeći računa prvenstveno o potrebama dvaju ciljnih grupa: starijeg stanovništva, čije potrebe za društvenom brigom rastu, i mladih, koji predstavljaju najvitalniji dio populacije opštine, ali se još uvijek sagledavaju više u perspektivi socijalno osjetljive kategorije nego u perspektivi potencijalnog nosioca ekonomskog razvoja i društvenih promjena. Ovaj cilj upućuje na prelaz iz jedne perspektive u drugu, koji ovom strategijom treba da se ostvari.

Treći strateški cilj usmjeren je na očuvanje životne sredine. U sklopu ovog cilja obuhvaćeno je rješavanje ključnih ekoloških problema i hidrometeoroloških prijetnji, te korišćenje novog pristupa i rješenja koji se odnose na održivu energiju.

Ostvarivanje ovako postavljenih strateških ciljeva i njihov uticaj na razvoj opštine Novi Grad moći će da se prati putem sljedećih glavnih ishoda i odgovarajućih indikatora:

SC 1: Povećana zaposlenost u privredi i poljoprivredi, uz istovremeno povećanje opštinskih prihoda

- Povećan ukupan broj zaposlenih u preduzećima, preduzetničkoj djelatnosti i poljoprivredi za najmanje 40% do 2026. u odnosu na 2016. godinu;
- Povećanje opštinskih budžetskih prihoda za najmanje 20% do 2026. u odnosu na 2016. godinu.

SC 2: Poboljšan kvalitet života, posebno za starije stanovništvo i mlade

- Najmanje 60% anketiranih stanovnika zadovoljno kvalitetom života na području opštine Novi Grad u 2026. godini u odnosu na 2017. godinu;
- Dostignut pozitivan migracioni saldo na teritoriji opštine Novi Grad do 2026. godine;
- Održan broj stanovnika u seoskim područjima – do 2026. godine broj stanovnika u seoskim područjima se nalazi na nivou iz 2016. godine.

SC 3: Očuvana životna sredina

- Najmanje 55% anketiranih stanovnika zadovoljno stanjem životne okoline na području opštine Novi Grad u 2026. godini
- Najmanje 55% anketiranih stanovnika zadovoljno nivoom zaštite od hidrometeo-roloških nepogoda na području opštine Novi Grad u 2026. godini

V Sektorski razvojni planovi

V.1. Usklađenost, komplementarnost i međusobni uticaj sektorskih planova

Sektorski planovi (plan ekonomskog razvoja, plan društvenog razvoja i plan zaštite životne sredine) urađeni su prema modelu razvoja koji kombinuje ekonomski napredak sa socijalnom uključenošću bez prekomjernog iskoriščavanja prirodnih resursa, pa se u pripremi sektorskih planova vodilo računa o tome da implementacija bilo kojeg od navedenih planova ne utiče negativno na implementaciju i rezultate ostalih planova. Ciljevi u svakom od planova su formulisani tako da se međusobno potpomažu, komplementarni su i ni u jednom slučaju ne ugrožavaju jedni druge. Tako je kod definisanja elemenata u planu ekonomskog razvoja uziman u obzir uticaj na životnu sredinu, ali i na društveni razvoj. S druge strane, zaštita životne sredine je važna za ekonomski razvoj, to jest za razvoj turizma i poljoprivrede.

Prilikom razrade intervencija sadržanih u sektorskem planu ekonomskog razvoja posebna pažnja je posvećena usklađivanju intervencija usmjerenih na razvoj turizma i privlačenje investicija u proizvodne kapacitete za iskoriščavanje prirodnih resursa, odnosno izbjegavanje negativnog uticaja razvoja privrednih aktivnosti na razvoj turizma. To je jedan od razloga zbog kojeg je u okviru plana ekonomskog razvoja planirana izrada sveobuhvatne Studije opravdanosti ulaganja u proizvodne kapacitete na bazi prirodnih i drugih resursa.

Intervencije sadržane u sektoru društvenog razvoja su usmjerenе na dalje poboljšanje infrastrukture i javnih usluga, sa ciljem unapređenja uslova života i privređivanja na području Opštine, a značajna pažnja je posvećena i izgradnji kapaciteta za upravljanje razvojem.

Sektorski plan zaštite životne sredine uzima u obzir opasnost od poplava, usmjeravajući ograničene resurse lokalne zajednice na intervencije koje preventivno djeluju na zaštitu od opasnosti, te povećavaju stepen zaštite od zagađenja.

Sektorski ciljevi ekonomskog razvoja	Međusobni uticaj sektorskih ciljeva
1.1. Poboljšati konkurentnost malih i srednjih preduzeća, prvenstveno industrijskih i izvozno orijentisanih do 2021.g.	Sektorski cilj direktno utiče na sektorski cilj 2.2. jer će poboljšanje konkurentnosti MSP uticati na povećanje zapošljavanja i zapošljivosti mladih.
1.2. Postati prepoznatljivo turističko odredište, prvenstveno za riječni i sportsko-rekreativni turizam, do 2021. godine	Sektorski cilj utiče na realizaciju sektorskog cilja 1.3, s obzirom da će razvoj turizma uključiti i razvoj ruralnog turizma, i korištenje poljoprivrednih proizvoda u turističke svrhe.
1.3. Unaprijediti komercijalnu proizvodnju i stimulisati preduzetništvo u poljoprivredi do 2021.g.	Sektorski cilj utiče na realizaciju sektorskog cilja 2.2. jer će profitabilnost poljoprivrede uticati na povećanje zapošljavanja i zapošljivosti mladih.
Sektorski ciljevi društvenog razvoja	
2.1. Unapređena infrastruktura za pružanje javnih usluga u ruralnim i urbanim područjima opštine do kraja 2021. godine	Kvalitet javnih usluga utiče na zadržavanje stanovnika (što predstavlja jedan od kritičnih faktora opštine), što utiče na kvalitet raspoložive radne snage veoma bitan za realizaciju ciljeva ekonomskog razvoja.
2.2. Smanjena nezaposlenost mladih kroz povećanje zapošljivosti i unapređenje obrazovnih kapaciteta i obogaćeni sadržaji za mlade do 2021. godine	Unapređenje obrazovnih kapaciteta doprinosi unapređenju radne snage koja doprinosi privlačenju investicija, odnosno realizaciji svih ciljeva ekonomskog razvoja.
2.3. Unapređeni kapaciteti za podršku starijem stanovništvu i osjetljivim grupama stanovništva do 2021. godine	Realizacijom ovog cilja dolazi do realizacije dijela cilja 2.1. i kvalitet života na području opštine.
Sektorski ciljevi zaštite životne sredine	
3.1. Unapređen sistem zaštite i spašavanja od prirodnih katastrofa i drugih nesreća do kraja 2021. godine	Sistemi zaštite i spašavanja od prirodnih katastrofa su neophodni za unapređenje poljoprivredne proizvodnje i realizaciju cilja 1.3.
3.2. Poboljšano upravljanje otpadom do kraja 2021. godine	Sektorski cilj direktno utiče na realizaciju sektorskog cilja 1.2, jer smanjenjem zagađenosti obala rijeka direktno se utiče na privlačenje investicija i turista, naročito kada je riječ o riječnom i sportsko-rekreativnom turizmu
3.3. Uveden sistemski pristup za unapređenje energetske efikasnosti u opštini do kraja 2019. godine	Unapređenjem energetske efikasnosti ostvaruju se značajne uštede sredstava koja se mogu preusmjeriti na realizaciju sektorskog cilja 2.1.
3.4. Zaštita vodotokova od zagađenja ispustima komunalnih otpadnih voda do kraja 2021. godine	Sektorski cilj direktno utiče na realizaciju sektorskog cilja 1.2, jer zaštita vodotokova direktno se utiče na privlačenje investicija i turista, naročito kada je riječ o riječnom i sportsko-rekreativnom turizmu
3.5. Zaštita zemljišta od zagađenja i nelegalne gradnje do kraja 2021. godine	Sektorski cilj direktno utiče na realizaciju sektorskog cilja 1.3, jer zaštita zemljišta od zagađenja pruža poljoprivrednicima osnovu za komercijalnu proizvodnju.

V.2. Plan lokalnog ekonomskog razvoja

U izradi Plana lokalnog ekonomskog razvoja je korištena SWOT analiza ekonomskog razvoja (data kao jedan od priloga), te relevantni nalazi provedenih analiza i stavovi ORT-a.

Fokusi ekonomskog razvoja opštine Novi Grad su sljedeći:

- Povećanje investicija na bazi prirodnih potencijala, prvenstveno rudnih i turističkih
- Jačanje konkurentnosti izvoznih firmi, uvođenjem mjera podrške i izgradnje infrastrukture.
- Uklapanje poljoprivredne proizvodnje u globalne lance vrijednosti, jačanjem sistema savjetodavne i finansijske podrške i izgradnjom infrastrukture

V.2.1. Pregled sektorskih ciljeva sa očekivanim ishodima i indikatorima

Sektorski cilj	Očekivani ishod ^[1]	Indikator
1.1. Poboljšati konkurentnost malih i srednjih preduzeća, prvenstveno industrijskih i izvozno orijentisanih do 2021.g.	<p>⇒ Rast izvoza od 5% do 2021. u odnosu na 2016.</p> <p>⇒ Rast dodatne vrijednosti od najmanje 3% do 2021. u odnosu na 2016.</p> <p>⇒ Rast prihoda malih i srednjih preduzeća od 5% do 2021. u odnosu na 2016.</p> <p>⇒ Povećan ukupan broj zaposlenih u preduzećima i preduzetničkoj djelatnosti za 30% do 2021. u odnosu na 2016.</p> <p>⇒ Do 2021. godine 5 najuspješnijih privrednika zaposlilo je najmanje 50 novih radnika</p> <p>⇒ Do 2021. godine najmanje 5 investitora realizovalo investicije u ukupnoj vrijednosti od 500.000 KM u opštini Novi Grad</p>	<p>⇒ Rast izvoza</p> <p>⇒ Rast dodatne vrijednosti (dubit + bruto plate)</p> <p>⇒ Rast prihoda malih i srednjih preduzeća</p> <p>⇒ Rast broja zaposlenih</p> <p>⇒ Rast investicija</p>
1.2. Postati prepoznatljivo turističko odredište, prvenstveno za riječni i sportsko-rekreativni turizam, do 2021. godine	<p>⇒ Rast broja turista od najmanje 10% do 2021. u odnosu na 2016.</p> <p>⇒ Rast prihoda od hotelijerstva i ugostiteljstva</p>	<p>⇒ Rast broja turista</p> <p>⇒ Rast prihoda od hotelijerstva i ugostiteljstva</p>

^[1] Očekivani ishodi će se definisati u toku izrade sektorskog plana, nakon prikupljanja i procjene dometa projekata i mjera

	najmanje 10% do 2021. u odnosu na 2016.	
1.3. Unaprijediti komercijalnu proizvodnju i stimulisati preduzetništvo u poljoprivredi do 2021.g.	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Rast broja registrovanih poljoprivrednih gazdinstava od najmanje 5% do 2021. u odnosu na 2016. ⇒ Rast prihoda komercijalnih poljoprivrednih gazdinstava od najmanje 5% do 2021. u odnosu na 2016. ⇒ Do 2021. godine potpisani sporazum sa investitorima o finansiranju izgradnje najmanje 1 hidrotehničkog melioracionog sistema 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Rast broja registrovanih poljoprivrednih gazdinstava ⇒ Rast prihoda komercijalnih poljoprivrednih gazdinstava ⇒ Sporazum o finansiranju izgradnje 1 hidrotehničkog melioracionog sistema

V.2.2. Usklađenost sa strateškim dokumentima viših nivoa

Plan ekonomskog razvoja Novog Grada usklađen je sa odgovarajućim sektorskim strategijama na nivou Republike Srpske, prvenstveno sa: Strategijom podsticanja stranih ulaganja u Republiku Srpsku od 2016. do 2020. godine, Strategijom razvoja malih i srednjih preduzeća Republike Srpske za period 2015-2020 godina, Strateškim planom razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Republike Srpske 2016-2020, Strategijom razvoja turizma Republike Srpske za period 2010-2020 godina, te Strategijom zapošljavanja Republike Srpske od 2016. do 2020. godine.

Strategijom podsticanja stranih ulaganja u Republiku Srpsku od 2016. do 2020. godine izdvojeno je 5 sektora na koje će se fokusirati privlačenje i podsticanje stranih ulaganja, od kojih su tri ključna za ostvarivanje plana ekonomskog razvoja Novog Grada u pogledu privrednih ulaganja: poljoprivreda, industrija, kao i turizam, sektor za koji je potrebno izgraditi osnovnu infrastrukturu i stvoriti kritičnu masu ulaganja u strateškom periodu.

Politike podrške uključuju i prilagođavanje strukture poljoprivredne proizvodnje prema deficitarnoj tražnji na globalnom tržištu kao i mјere za rješavanje problema nedostatka vještina i kapaciteta za inovacije.

Što se tiče strateških ciljeva Strategije razvoja MSP RS 2015-2020, sva tri su relevantna za ekonomski razvoj Novog Grada: 1. Jačanje konkurentnosti MSP, 2. Podrška stvaranju poslovnog okruženja za MSP, i 3. Stimulisanje razvoja i promocije preduzetništva i preduzetničkih vještina.

Plan ekonomskog razvoja Novog Grada usklađen je sa sljedećim ciljevima iz Strateškog plana razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Republike Srpske 2016-2020: (1) Povećanje obima i produktivnosti poljoprivredne proizvodnje i obezbjeđenje stabilnosti dohotka poljoprivrednih proizvođača, (2) Jačanje konkurentnosti sektora poljoprivrede kroz povećanje nivoa investicija, i (3) Povećanje stepena tržišnosti i finalizacije poljoprivredne proizvodnje.

Od strateških ciljeva razvoja turizma u RS do 2020. godine, za Novi Grad su posebno važni drugi i treći cilj- *Poboljšanje kvaliteta turističkog proizvoda i Poboljšanje uslova razvoja turizma* - posebno operativni ciljevi u okviru ovih strateških ciljeva koji se odnose na *unapređenje infrastrukture i suprastrukture u turizmu, razvoj novih proizvoda, razvoja ljudskih resursa u oblasti turizma i povezivanje turističkog sektora sa ostalim sektorima lokalne privrede i uspostavljanje turističkih klastera i destinacija*.

U okviru 2. strateškog cilja Strategije zapošljavanja RS naveden je i operativni cilj *unaprijediti zapošljavanje i samozapošljavanje kroz podsticanje investicija*.

V.2.3. Inicijative međuopštinske saradnje

Međuopštinska saradnja će biti usmjerena na razvoj turizma, nastavljajući pokrenute inicijative za integrisanje lokalne turističke ponude sa turističkom ponudom susjednih opština (Kostajnica, Prijedor, Kozarska Dubica), čime se povećava atraktivnost turističke ponude.

Takođe, imajući u vidu ograničene kapacitete prehrambene industrije sa jedne strane, te potencijale i namjeru povećanja stepena komercijalizacije poljoprivrede, saradnja sa preduzećima i pružaocima stručnih usluga iz opština iz okruženja (Prijedor i Banja Luka) je potrebna i u ovoj oblasti.

V.2.4. Programi, projekti i mјere

Za realizaciju plana ekonomskog razvoja opštine Novi Grad definisano je 30 projekta i mјera grupisanih u 4 programa:

PROGRAM	MJERA/ PROJEKAT
Program 1 Finansijska podrška razvoju preduzeća	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mjera: Podrška zapošljavanju i razvoju lokalnih MSP i preduzetnika 2. Projekat: Revitalizacija tekstilne industrije na području opštine Novi Grad 3. Projekat: Izgradnja kapaciteta za korištenje eksternih izvora finansiranja projekata (obuka i umrežavanje preduzetnika u cilju unapređenja konkurentnosti)
Program 2 Privlačenje investicija	<ol style="list-style-type: none"> 4. Projekat: Uređenje i razvoj industrijske zone Poljavnice 5. Projekat: Promocija investicija u opštini Novi Grad 6. Mjera: Postinvesticijska podrška investitorima 7. Projekat: Uvođenje diferencirane stope poreza na nepokretnosti 8. Projekat: Priprema i sticanje „BFC“ sertifikata za opštini sa povoljnim poslovnim okruženjem 9. Mjera: Izbor najuspješnijih u privredi Novog Grada 10. Projekat: Razvoj društvenog preduzetništva 11. Projekat: Studija opravdanosti ulaganja u proizvodne kapacitete na bazi prirodnih i drugih resursa
Program 3 Unapređenje i promocija turističke ponude	<ol style="list-style-type: none"> 12. Projekat: Izrada Zoning plana područja Une od značaja za turizam 13. Projekat: Razvoj prepoznatljivog i konkurentnog turističkog proizvoda riječnog, ribolovnog i sportsko-rekreativnog turizma 14. Projekat: Integralni plan promocije turističke ponude i investicija u turizam opštine Novi Grad 15. Projekat: Unapređenje i promocija etno turističke ponude Putevi tradicije Potkozarje – Podgrmeč (uključujući izgradnju etno-sela u

	<p>Svodni)</p> <p>16. Projekat: Uspostavljanje smještajnog kapaciteta – hostel</p> <p>17. Mjera: Podsticaji u turizmu</p> <p>18. Projekat: U svijetu leptira i medvjeda</p>
Program 4 Izgradnja kapaciteta i uključivanje u lance vrijednosti u poljoprivredi	<p>19. Mjera: Edukacija poljoprivrednih proizvođača</p> <p>20. Projekat: Podrška u sistemu dobre poljoprivredne prakse</p> <p>21. Mjera: Manifestacija Dani pčelarstva, voćarstva i našeg sela-Novi Grad</p> <p>22. Mjera: Manifestacija Izložba goveda</p> <p>23. Projekat: Poboljšanje kvaliteta poljoprivrednog zemljišta</p> <p>24. Projekat: Podrška biljnoj proizvodnji putem direktnog plaćanja</p> <p>25. Projekat: Jačanje savjetodavnog servisa</p> <p>26. Mjera: Podrška u pronalaženju tržišta poljoprivredno-prehrambenih proizvoda</p> <p>27. Mjera: Podrška stočarskoj proizvodnji</p> <p>28. Projekat: Protivgradna preventiva</p> <p>29. Projekat: Razvijanje kapaciteta za proizvodnju tradicionalnog sira na području opštine Novi Grad</p> <p>30. Projekat: Studija potreba i ekonomске opravdanosti izvođenja hidrotehničkih melioracija na području opštine Novi Grad</p>

Ukupna očekivana ulaganja za realizaciju sektorskog plana ekonomskog razvoja su: 14,836,192 KM.

V.3. Plan društvenog razvoja

U izradi Plana lokalnog društvenog razvoja je korištena SWOT analiza društvenog razvoja (data kao jedan od priloga), te relevantni nalazi provedenih analiza i stavovi ORT-a.

Fokusi društvenog razvoja opštine Novi Grad su sljedeći:

- Unapređenje postojeće i izgradnja nove infrastrukture za pružanje javnih usluga u ruralnim i urbanim područjima
- Jačanje zapošljivosti, preduzetništva i društvenog angažovanja mladih, uvođenjem posticajnih i stručnih mjeru i servisa
- Izgradnja infrastrukture i poboljšanje javnih usluga za starije stanovništvo i osjetljive grupe

V.3.1. Pregled sektorskih ciljeva sa očekivanim ishodima i indikatorima

Sektorski cilj	Očekivani ishod	Indikator
2.1. Unapređena infrastruktura za pružanje javnih usluga u ruralnim i urbanim područjima opštine do 2021.	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Veći stepen zadovoljstva stanovništva komunalnom infrastrukturom za 10% do 2021. u odnosu na 2017. ⇒ Povećan stepen zadovoljstva građana administrativnim uslugama za 10% do 2021. u odnosu na 2017. ⇒ Do 2021. godine smanjen broj napada pasa latalica na stanovništvo za 50% u odnosu na 2016. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Stepen zadovoljstva stanovništva komunalnom i saobraćajnom infrastrukturom ⇒ Stepen zadovoljstva građana administrativnim uslugama ⇒ Broj napada pasa latalica
2.2. Smanjena nezaposlenost mladih do 2021. godine i obogaćeni sadržaji za mlade	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Najmanje 75% roditelja zadovoljno infrastrukturom i uslugama za djecu i mlade do 2021. ⇒ Smanjeno vrijeme čekanja mladih na posao za 30% do 2021. u odnosu na 2016. godinu ⇒ Najmanje 75% mladih zadovoljno sadržajima za mlade u opštini do 2021. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Stepen zadovoljstva roditelja infrastrukturom i uslugama za djecu i mlade ⇒ Vrijeme čekanja mladih na posao ⇒ Stepen zadovoljstva mladih sadržajima za mlade
2.3. Unapređeni kapaciteti za podršku starijem stanovništvu i osjetljivim grupama stanovništva do 2021. godine	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Najmanje 75% starijih lica zadovoljno uslugama podrške do 2021. godine ⇒ Najmanje 75% lica sa invaliditetom zadovoljno infrastrukturom i sadržajima u opštini do 2021. ⇒ Najmanje 50% socijalno ugroženog stanovništva zadovoljno mjerama podrške u opštini do 2021. 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Stepen zadovoljstva starijih lica uslugama podrške ⇒ Stepen zadovoljstva osoba sa invaliditetom infrastrukturom i sadržajima ⇒ Visina sredstava usmjerena na podršku socijalno ugroženim kategorijama

V.3.2. Usklađenost sa strateškim dokumentima viših nivoa

Plan društvenog razvoja Novog Grada usklađen je sa odgovarajućim sektorskim strategijama na nivou Republike Srpske, prvenstveno sa: Strategijom razvoja obrazovanja Republike Srpske od 2016. do 2021. godine, Strategijom zapošljavanja Republike Srpske od 2016. do 2020. godine (usvojena od strane Narodne skupštine RS u oktobru 2016. godine), te Strateškim planom razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Republike Srpske 2016-2020.

Dio prožimajućih strateških ciljeva u Strategiji obrazovanja Republike Srpske odnosi se na cjeloživotno učenje, odnosno obrazovanje odraslih. Radi se o podizanju opšteg nivoa obrazovanosti pojedinca,

prepoznavanju njegovih ličnih potencijala i sposobnosti i njegovom osposobljavanju za snalaženju u promjenjivim uslovima rada, te povećanju mogućnosti za zapošljavanje.

U okviru Strategije zapošljavanja Republike Srpske, za društveni razvoj Novog Grada je važan cilj koji se odnosi na Unapređenje zapošljavanja najranjivijih grupa nezaposlenih lica, posebno dio cilja koji se odnosi na mlade, imajući u vidu cilj društvenog razvoja Novog Grada koji se odnosi na smanjenje nezaposlenosti mlađih kroz povećanje zapošljivosti i unapređenje obrazovnih kapaciteta i obogaćeni sadržaji za mlade.

Strateški cilj uravnoteženog integralnog ruralnog razvoja iz Strateškog plana razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Republike Srpske 2016-2020 relevantan je i za plan društvenog razvoja Novog Grada.

V.3.3. Inicijative međuopštinske saradnje

Prilike i potrebe za međuopštinskom saradnjom najizraženije su u domenu realizacije omladinskih projekata. Takve inicijative prvenstveno bi se mogle realizovati zajedno sa susjednim opštinama (Kostajnica, Prijedor i Kozarska Dubica) i kroz projekte prekogranične saradnje (sa opštinama u Hrvatskoj). Zbrinjavanje napuštenih životinja je takođe oblast za koju je potrebno razmotriti međuopštinsku saradnju (Kostajnica, Prijedor i Kozarska Dubica), s obzirom na visinu troškova za izgradnju i održavanje azila i prihvatilišta za životinje.

V.3.4. Programi, projekti i mjere

Za realizaciju plana društvenog razvoja opštine Novi Grad definisano je 36 projekata i mjera grupisanih u 6 programa:

PROGRAM	MJERA/PROJEKAT
Program 1 Unapređenje komunalne infrastrukture	1. Asfaltiranje lokalnih puteva 2. Rekonstrukcija i proširenje gradske vodovodne i kanalizacione mreže na području Opštine Novi Grad 3. Izgradnja vodovodnog sistema u naselju Mala Novska Rujiška, faza II 4. Izgradnja vodovodnog sistema u naseljima Blagaj Rijeka, Blagaj Japra, Maslovare, Petkovac i Svodna, faza I 5. Izgradnja vodovodnog sistema u naseljima Blagaj Rijeka, Blagaj Japra, Maslovare, Petkovac i Svodna, faza II 6. Projekat: Formiranje prihvatilišta za napuštene životinje (pse i mačke) i formiranje higijeničarske službe 7. Projekat: Uređenje hortikulturnog prostora u krugu JU KOC
Program 2 Unapređenje kapaciteta lokalne uprave i NVO sektora	8. Projekat: Unapređenje efikasnosti mjesnih zajednica 9. Projekat: E-opština 10. Edukacija zaposlenih u upravi i drugih aktera (2017-2020) 11. Projekat: Revizija regulacionog plana naselja Jablanica 12. Projekat: Revizija regulacionog plana naselja Repovac

Program 3 Unapređenje podrške, infrastrukture i usluga za djecu i mlade	13. Biblioteka za budućnost 14. Mjera: Stipendiranje studenata 15. Projekat: Izrada Omladinske politike 16. Mjera: Omladinska banka 17. Projekat: Uspostavljanje omladinskog centra opštine Novi Grad 18. Projekat: PRO budućnost 19. Mjera: Finansijska podrška omladinskim NVO 20. Projekat: Izgradnja i uređenje dječijih/školskih igrališta 21. Projekat: Izgradnja „balona“ na sportskom terenu u krugu JU KOC 22. Projekat: Stanogradnja za mlade 23. Projekat: Održivost bošnjačke kulture na području opštine Novi Grad RS 24. Projekat: Adaptacija, sanacija i rekonstrukcija kino sale Novi Grad 25. Mjera: Socijalizacija djece predškolske dobi iz ruralnih sredina i podsticanje njihovog razvoja
Program 4 Unapređenje podrške za socijalno ugrožene kategorije stanovništva	26. Projekat: Rekonstrukcija i registracija Prihvatališta za stara lica 27. Projekat: Uspostava i registracija Dnevnog centra za djecu u riziku 28. Projekat: Trajno stambeno zbrinjavanje i ekonomski oporavak žrtava poplava i klizišta u BiH 29. Projekat: Izrada Akcionog plana za ravnopravnost polova 30. Projekat: Lokalni volonterski servis opštine Novi Grad 31. Projekat: Unapređenje društvenog života slijepih i slabovidnih lica i starijih osoba kroz sportske aktivnosti (šah, golbal, pikado) 32. Projekat: Formiranje patronažnog tima za ruralnu i urbanu teritoriju

Ukupna očekivana ulaganja za realizaciju sektorskog plana društvenog razvoja su: 5,556,704 KM.

V.4. Plan zaštite životne sredine

Fokusi za sektor životne sredine opštine Novi Grad su sljedeći:

- Zaštita rijeka od zagađivanja (fokus na prečišćavanje otpadnih komunalnih voda i drugih ispusta u riječne tokove);
- Zaštita od hidrometeoroloških nepogoda, prvenstveno od poplava, i tehnoloških katastrofa, poput prijetnje od odlaganja radioaktivnog otpada u pograničnom području Republike Hrvatske;
- Unapređenje energetske efikasnosti u zgradarstvu;
- Poboljšanje upravljanja otpadom , sa fokusom na povećanje količina recikliranog otpada i pokrivanje cjelokupnog područja Opštine uslugom odvoza otpada.

V.4.1. Pregled sektorskih ciljeva sa očekivanim ishodima i indikatorima

Sektorski cilj	Očekivani ishod	Indikator
3.1. Unapređen sistem zaštite i spašavanja od prirodnih katastrofa i drugih nesreća do kraja 2021. godine	⇒ Vrijednost materijalne štete uslijed elementarnih nepogoda smanjena za 50% (godišnji prosjek) u periodu 2017-2021 u odnosu na period 2011-2016	⇒ Vrijednost materijalne štete uslijed elementarnih nepogoda (godišnji prosjek za posmatrani period)
3.2. Poboljšano upravljanje otpadom do kraja 2021. godine	<p>⇒ Sistemom organizovanog prikupljanja otpada obuhvaćeno 90% domaćinstava u ruralnim naseljima do kraja 2021.</p> <p>⇒ Ostvareni godišnji profit od prodaje reciklažnog otpada povećan za 3 puta do kraja 2021. godine u odnosu na 2016. godinu</p> <p>⇒ Do 2021. godine smanjen rizik od nuklearnog otpada za kategoriju niže</p>	<p>⇒ % domaćinstava u ruralnim naseljima obuhvaćen sistemom organizovanog prikupljanja otpada</p> <p>⇒ Ostvareni godišnji profit od prodaje reciklažnog otpada</p> <p>⇒ Smanjen rizik od nuklearnog otpada</p>
3.3. Uveden sistemski pristup za unapređenje energetske efikasnosti u opštini do kraja 2019. godine	<p>⇒ Uštede energije zahvaljujući primjeni mjera energetske efikasnosti u javnim ustanovama povećane najmanje 3 puta u periodu 2017-2021. godina u odnosu na period do 2016. godine</p> <p>⇒ Ukupno smanjenje emisija CO₂ zahvaljujući uvođenju mjera energetske efikasnosti u javne ustanove u periodu 2017-2021. godina je najmanje 3 puta veće u odnosu na period do 2016. godine</p>	<p>⇒ Potrošnja energije u javnim ustanovama</p> <p>⇒ Emisije CO₂ (tona/god)</p>
3.4. Zaštita vodotokova od zagađenja ispustima komunalnih otpadnih voda do kraja 2021. godine	<p>⇒ Kvalitet vode u vodotokovima poboljšan – sadržaj fosfata i nitrata nalaze se u dozvoljenim granicama do kraja 2021. godine</p> <p>⇒ Do 2021. godine potpisana sporazum sa investitorima / donatorima za finansiranje najmanje 5 projekta/mjere za zaštitu životne sredine i voda</p>	<p>⇒ Sadržaj fosfata i nitrata u vodotokovima</p> <p>⇒ Potpisani sporazumi sa investitorima / donatorima za finansiranje najmanje 5 projekta/mjere za zaštitu životne sredine i voda</p>
3.5. Zaštita zemljišta od zagađenja i nelegalne gradnje do kraja 2021. godine	<p>⇒ Broj uzoraka poljoprivrednog zemljišta u kojima nisu pronađeni ostaci pesticida veći od 60% mjereno krajem 2021. godine u odnosu na 2017. godinu</p> <p>⇒ Najmanje 50% obradivog zemljišta zaštićeno zabranom izgradnje objekata do kraja 2021. godine u odnosu na 2016. godinu</p>	<p>⇒ Ostaci pesticida u poljoprivrednom zemljištu</p> <p>⇒ % površine obradivog zemljišta u odnosu na ukupnu površinu opštine</p>

V.4.2. Usklađenost sa strateškim dokumentima viših nivoa

Plan zaštite životne sredine opštine Novi Grad usklađen je sa važećim sektorskim strategijama na nivou Republike Srpske.

Sektorski ciljevi 3.1. i 3.4. harmonizovani su sa Strategijom integralnog upravljanja vodama Republike Srpske 2015-2024. godine. Cilj 3.1. doprinosi implementaciji mjera za Upravljanje u oblasti zaštite od štetnog dejstva voda, a cilj 3.4. doprinosi implementaciji mjera za Upravljanje u cilju zaštite kvaliteta voda.

Sektorski cilj 3.2., kojim se definiše lokalni pristup upravljanju otpadom, usklađen je sa nacrtom Strategije upravljanja otpadom Republike Srpske 2016-2025. godine.

Sektorski cilj 3.3. usklađen je sa Strategijom razvoja energetike Republike Srpske do 2030. godine – ciljem: Uspostaviti efikasan sistem podsticanja energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora energije u skladu sa postavljenim ciljevima i obavezama koje će proizaći iz članstva Bosne i Hercegovine u Evropskoj uniji. Ovaj sektorski cilj je u skladu i sa indikativnim ciljevima za uštede energije iz Akcionog plana energetske efikasnosti RS do 2018. godine.

Sektorski cilj 3.5. u direktnoj je vezi sa Prostornim planom Republike Srpske, Strateškim planom razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Republike Srpske 2016-2020. godine i sa Strategijom zaštite prirode Republike Srpske (usvojenom 2011. godine).

V.4.3. Inicijative međuopštinske saradnje

Prilike i potrebe za međuopštinskom saradnjom najizraženije su u zaštiti od elementarnih nepogoda, posebno u prevenciji katastrofa i nesreća, sa posebnim akcentom na poplave, koja se ne može uspješno organizovati bez intenzivne saradnje sa susjednim opštinama (Kostajnica, Prijedor i Kozarska Dubica). Revizija plana za vode i zaštitu životne sredine će uključiti i predstavnike navedenih opština, posebno u oblasti zaštite od poplava.

Prilike za međuopštinsku saradnju su sve izraženije i u oblasti energetske efikasnosti i održivosti, gdje su projekti snažno podržani od strane evropskih fondova (ADRION, prekogranična saradnja, MED), ali uz uslov partnerstva sa opštinama iz drugih država (zavisno od zahtjeva programa) obuhvaćenih programom podrške.

Najavljeno i započeto odlaganje nuklearnog otpada u opštini Dvor (Hrvatska), sa velikim negativnim posljedicama po ekonomski i društveni razvoj Novog Grada i opština u okruženju, zahtjeva intenzivnu saradnju sa susjednim opštinama u cilju smanjenja ili potpune zabrane odlaganja nuklearnog otpada na ovom području (u okviru Kampanje za podizanje svijesti i komunikacijske aktivnosti o opasnosti odlaganja nuklearnog otpada).

V.3.4. Programi, projekti i mjere

Za realizaciju plana životne sredine opštine Novi Grad definisano je 18 projekata i mjera grupisanih u 5 programa:

PROGRAM	MJERA/PROJEKAT
Program 1 Izgradnja kapaciteta za zaštitu i spašavanje od prirodnih katastrofa i drugih nesreća	<ol style="list-style-type: none"> Projekat: Opremanje Jedinice CZ i Vatrogasne jedinice Projekat: Jačanje novouspostavljene Gorske službe: edukacija i opremanje Nabavka agregata pumpe za pumpnu stanicu za odbranu od poplava u naselju Prekosanje Čišćenje dijela potoka Dobrljača

Program 2 Unapređenje kapaciteta za zbrinjavanje čvrstog otpada	5. Projekat: Revizija plana upravljanja otpadom 6. Projekat: Poboljšanje kapaciteta komunalnog preduzeća KOMUS 7. Projekat: Uvođenje sistema sortiranja otpada i reciklaže - Zelena ostrva 8. Projekat: Uklanjanje divljih deponija 9. Projekat: Kampanja za podizanje svijesti i komunikacijske aktivnosti o opasnosti odlaganja nuklearnog otpada (MOS)
Program 3 Unapređenje energetske efikasnosti	10. Projekat: Izrada Akcionog plana energetske efikasnosti 11. Projekat: Energetska efikasnost u obrazovnim institucijama
Program 4 Unapređenje kapaciteta za zbrinjavanje otpadnih voda	12. Kanalizaciona mreža za odvodnju i prečišćavanje otpadnih voda za naselje Dobrljin 13. „Fekalna kanalizacija sa uređajem za prečišćavanje fekalnih voda za naselja u Opštini Novi Grad“ – naselje Blatna 14. „Fekalna kanalizacija sa uređajem za prečišćavanje fekalnih voda za naselja u Opštini Novi Grad“ – naselje Rudice 15. Projekat: Revizija plana za vode i zaštitu životne sredine 16. Projekat: Izrada studije izvodljivosti za postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda
Program 5 Unapređenje kvaliteta zemljišta	17. Mjera: Unapređenje praksi korištenja hemijskih sredstava u poljoprivredi 18. Mjera: Odgovorno upravljanje prostorom – smanjiti nelegalnu gradnju

Ukupna očekivana ulaganja za realizaciju sektorskog plana životne sredine su: 4.696.252,00 KM.

VI. Operativni dio

VI.1. Plan implementacije strateških projekata i mjera za 3 godine (1+2)

Veza sa strateškim sektorskim ciljevima	Projekat / mjera (vrijeme trajanja)	Ukupni ishodi	Ukupni orijent. izdaci (do završetka projekta)	Ukupni predviđeni izdaci (za 3 godine)	Finansiranje iz budžeta JLS								Nosioci implemen tacije	Veza sa budžetom i/ili oznaka eksternog izvora finansiranja	Opštinsko odjeljenje/sl užba odgovorno za praćenje			
					Pregled po godinama				Pregled ostalih izvora po godinama									
					2017	2018	2019	ukupno (2017-2019)	2017	2018	2019	ukupno (2017-2019)						
SC 1, Sec. 1.1.	Mjera: Podrška zapošljavanju i razvoju lokalnih MSP i preduzetnika (2018-2021)	Do 2021. registrovan o najmanje 5 novih poslovnih subjekata	750,000	450,000		200,000	250,000	515,000						Odjeljenje za privredu i poljoprivredu	budžet	Odjeljenje za privredu i poljoprivredu; Odjeljenje za budžet i finansije		
SC 1, Sec. 1.1.	Revitalizacija tekstilne industrije na području opštine Novi Grad (2017-2018)	Najmanje 5 novih radnih mjesta godišnje u novoformiranim poslovnim subjektima u periodu 2017-2021. godina	357,032	357,032	46,000			46,000	311,032				311,032	Odsjek za lokalni ekonomski razvoj	donatori	Odsjek za lokalni ekonomski razvoj		

SC 1, Sec. 1.1.	Izgradnja kapaciteta za korištenje eksternih izvora finansiranja projekata (obuka i umrežavanje preduzetnika u cilju unapređenja konkurentnosti) (2017-2018)	Zaposleno 45 žena iz ruralnih sredina	6,000	6,000	3,000	3,000		6,000				Odjeljenje za privredu i poljoprivredu	budžet	Odjeljenje za privredu i poljoprivredu/ Odsjek za lokalni ekonomski razvoj	
SC 1, Sec. 1.1.	Uređenje i razvoj industrijske zone Poljavnice (2017-2026)	Povećanje broja preduzeća u Industrijskoj zoni Poljavnice za 15% do 2021. godine u odnosu na 2016.	7,441,447	750,000		100,000	100,000	200,000		250,000	300,000	550,000	Odjeljenje za privredu i poljoprivredu	entitet, donatori	Odjeljenje za privredu i poljoprivredu
SC 1, Sec. 1.1.	Promocija investicija u opštini Novi Grad (investicioni web portal, informacije o investicionim potencijalima, izrada investicionih profila preduzeća) (2017-2020)	Do 2021. godine najmanje 5 potencijalnih investitora iskazalo interesovanje za ulaganje u opština Novi Grad	32,000	22,000	5,000	4,900	4,900	14,800	3,000	2,100	2,100	7,200	Odjeljenje za privredu i poljoprivredu	JLS, donatori, PKRS, FIPA	Odjeljenje za privredu i poljoprivredu

SC 1, Sec. 1.1.	Mjera: Postinvesticija na podršku investitorima (2017-2020) Povećanje investicija za 15% do 2021. godine u odnosu na 2015. godinu	7,000	5,000	500	1,000	1,000	2,500	500	1,000	1,000	2,500	Odjeljenje za privredu i poljoprivredu	Budžet, entitet	Odjeljenje za privredu i poljoprivredu
SC 1, Sec. 1.1.	Uvođenje diferencirane stope poreza na nepokretnost i (2018) Od 2019. industrijska izvozno orijentisana MSP plaćaju 10% manji porez na nepokretnosti	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Odjeljenje za budžet i finansije	Nisu potrebna finansijska sredstva za realizaciju projekta	Odjeljenje za budžet i finansije
SC 1, Sec. 1.1.	Priprema i sticanje BFC sertifikata za opština sa povoljnim poslovnim okruženjem (2017)	Do 2021. godine pripremljen o najmanje 5 planova podrške investitorima	25,000	25,000	13,000	0	13,000	12,000			12,000	Odjeljenje za privredu i poljoprivredu	Budžet, entitet	Odjeljenje za privredu i poljoprivredu
SC 1, Sec. 1.1.	Mjera: Izbor najuspješnijih u privredi Novog Grad (2017-2026) Povećan broj prijavljenih privrednika za izbor najuspješnijih u privredi opštine Novi Grad za 20% u odnosu na 2016. godinu	8,000	2,400	800	800	800	2,400	0			0	Odjeljenje za privredu i poljoprivredu	budžet	Odjeljenje za privredu i poljoprivredu

SC 1, Sec. 1.1.	Razvoj društvenog preduzetništva (2017-2020)	Najmanje 15 novozaposlenih u poljoprivredi za period 2017 – 2021. godine	80,000	60,000	10,000	10,000	10,000	30,000	10,000	10,000	10,000	30,000	Odsjek za lokalni ekonomski razvoj	Budžet, donator	Odsjek za lokalni ekonomski razvoj
SC 1, Sec. 1.1.	Studija opravdanosti ulaganja u proizvodne kapacitete na bazi prirodnih i drugih resursa (2019-2020)	Do 2021. godine najmanje 5 investitora izrazila interes za ulaganja	35,000	15,000	0	0	7,500	7,500	0	0	7,500	7,500	Odjeljenje za privredu i poljoprivredu	JLS, Vlada RS	Odjeljenje za privredu i poljoprivredu
SC 1, Sec. 1.2.	Izrada Zoning plana područja Une od značaja za turizam (2019-2020)	Do 2021. godine registrovana najmanje 2 nova turistička subjekta koji posluju u području rijeke Une	50,000	20,000			8,000	8,000	0		12,000	12,000	Odsjek za lokalni ekonomski razvoj	Ministarstvo trgovine i turizma	Odsjek za lokalni ekonomski razvoj/Turistička organizacija opštine Novi Grad/Odsjek za urbanizam i prostorno planiranje

SC 1, Sec. 1.2.	Razvoj prepoznatljivog i konkurentnog turističkog proizvoda riječnog, ribolovnog i sportsko-rekreativnog turizma (2017-2026)	Do 2021. godine kreirana najmanje 4 turistička proizvoda riječnog, sportsko-rekreativnog i ribolovnog turizma sa zajedničkim vizuelnim identitetom povećan broj smještajnih kapaciteta opštine za najmanje 20 smještajnih jedinica do 2021.	179,00 0	71,000	0	0	0	7,000	17,000	47,000	71,000	Turistička organizacija opštine Novi Grad	Ministarstvo trgovine i turizma/donatori/IPA	Odsjek za lokalni ekonomski razvoj/Turistička organizacija opštine Novi Grad	
SC 1, Sec. 1.2.	Integralni plan promocije turističke ponude i investicija u turizam opštine Novi Grad (2017-2026)	Nova turistička ponuda Novog Grada uvrštena u ponudu najmanje 3 turistička operatera do 2021. Realizovane najmanje 3 nove privatne investicije u turizam do 2021.	376,75 0	250,650	60,000	75,000	75,000	210,00 0	3,550	18,050	19,050	40,650	Odsjek za lokalni ekonomski razvoj	Ministarstvo trgovine i turizma/donatori/IPA	Odsjek za lokalni ekonomski razvoj/Turistička organizacija opštine Novi Grad/Odjeljenje za društvene djelatnosti

SC 1, Sec. 1.2.	Unapređenje i promocija etno turističke ponude Putevi tradicije Potkozarje – Podgrmeč (uključujući izgradnju etno-sela u Svodni) (2017-2021)	Do 2021. godine etno-selo i etno dvorište u Svodni i ruta "Putevi tradicije Potkozarje-Podgrmeč" uvršteni u ponudu najmanje 3 turistička operatera	92,740	37,740	2,290	3,450	7,000	12,740	15,000	10,000	0	25,000	Odsjek za lokalni ekonomski razvoj	Ministarstvo trgovine i turizma	Odsjek za lokalni ekonomski razvoj/Turistička organizacija opštine Novi Grad
SC 1, Sec. 1.2.	Uspostavljanje smještajnog kapaciteta - hostel (2018)	Do 2021. godine registrovan o najmanje 10 poljoprivrednih gaziinstava za bavljenje seoskim turizmom	250,000	250,000		62,500		62,500	0	187,500		187,500	Kulturno-obrazovni centar Novi Grad	Budžet, donatori	Odsjek za lokalni ekonomski razvoj/Turistička organizacija opštine Novi Grad
SC 1, Sec. 1.2.	Mjera: Podsticaji u turizmu (2019-2021)	Registriran o najmanje 10 poljoprivrednih gaziinstava za bavljenje seoskim turizmom Subvencionirano najmanje 10 registriranih poljoprivred	30,000	10,000	0	0	5,000	5,000		0	5,000	5,000	Odjeljenje za privredu i poljoprivredu	privatni izvori	Odjeljenje za privredu i poljoprivredu/Odsjek za lokalni ekonomski razvoj/Turistička organizacija opštine Novi Grad

	dnih gazdinstava za bavljenje seoskim turizmom Implementi rano najmanje 10 projekata za unaprijeđe nje turističke infrastruktu re i suprastrukt ure Implementi rano najmanje 10 projekata čiji je cilj unaprijeđe nje postojeće turističke ponude ili formiranje novih turističkih proizvoda														
SC 1, Sec. 1.2.	"U svijetu leptira i medvjeda" (2019-2020)	Do 2021.g. uređena najmanje jedna turistički atraktivna lokacija	616,34 5	616,345			77,844	77,844			538,50 1	538,501	Opština Novi Grad, Opština Krupa na Uni, Opština Dvor	IPA, Opština Dvor	Odsjek za lokalni ekonomski razvoj

SC 1, Sec. 1.3.	Mjera: Edukacija poljoprivrednih proizvođača (2017-2020)	Povećan obim poljoprivrede proizvodnje za 10% do 2021. godine u odnosu na 2017.	6,000	6,000	1,000	1,000	1,000	3,000	1,000	1,000	1,000	3,000	Odjeljenje za privredu i poljoprivredu	Budžet, donatori	Odjeljenje za privredu i poljoprivredu
SC 1, Sec. 1.3.	Podrška u sistemu dobre poljoprivredne prakse (2017-2020)	Povećana količina proizvedenih organskih proizvoda za 20% do 2021. godine u odnosu na 2017.	1,200	300	100	100	100	300					Odjeljenje za privredu i poljoprivredu	budžet	Odjeljenje za privredu i poljoprivredu
SC 1, Sec. 1.3.	Mjera: Manifestacija Dani pčelarstva, voćarstva i našeg sela-Novi Grad (2017-2021)	Najmanje 5t plasiranih poljoprivrednih proizvoda godišnje do 2021. godine	3,250	1,950	650	650	650	1,950					Odjeljenje za privredu i poljoprivredu	budžet	Odjeljenje za privredu i poljoprivredu
SC 1, Sec. 1.3.	Mjera: Manifestacija Izložba goveda (2017-2020)	200 poljoprivrednika učestvovalo u manifestaciji Najmanje 15 objava vijesti o događaju u medijima	10,000	10,000	3,750	0	3,750	7,500	1,250	0	1,250	2,500	Odjeljenje za privredu i poljoprivredu	Budžet, entitet (Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede)/ ostalo	Odjeljenje za privredu i poljoprivredu

SC 1, Sec. 1.3.	Poboljšanje kvaliteta poljoprivrednog zemljišta (2017-2021)	Povećane površine na kojima su provedene preporučene mjere unapređenja kvaliteta zemljišta za 20% do 2021. godine u odnosu na 2016.	7,500	4,500	1,000	1,000	1,000	3,000	500	500	500	1,500	Odjeljenje za privredu i poljoprivredu	Budžet, entitet (Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede)/ donatori	Odjeljenje za privredu i poljoprivredu
SC 1, Sec. 1.3.	Mjera:Podrška biljnoj proizvodnji putem direktnog plaćanja (2017-2020)	Povećana površina koja se koristi za biljnu proizvodnju do 2021. za 10% u odnosu na 2016. Povećana količina biljne proizvodnje za 10% do 2021. u odnosu na 2016.	300,000	245,000	70,000	80,000	80,000	230,000	5,000	5,000	5,000	15,000	Odjeljenje za privredu i poljoprivredu	Budžet, entitet (Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede)	Odjeljenje za privredu i poljoprivredu
SC 1, Sec. 1.3.	Jačanje savjetodavnog servisa (2017-2020)	Najmanje 15 proizvođača godišnje koristi savjetodavne usluge do 2021.	30,000	30,000	2,000	2,000	2,000	6,000			24,000	24,000	Odjeljenje za privredu i poljoprivredu	Budžet, donatori	Odjeljenje za privredu i poljoprivredu

SC 1, Sec. 1.3.	Mjera: Podrška u pronalaženju tržišta poljoprivredn o- prehrambeni h proizvoda (2017-2021)	Najmanje 20 poljoporiv ednika izrazilo interesovan je za saradnju sa otkupljivači ma godišnje do 2021. u odnosu na 2016. Najmanje 5 ugovora sa otkupljivači ma godišnje do 2021. u odnosu na 2016.	76,000	45,600	200	200	200	600	15,000	15,000	15,000	45,000	Odjeljenje za privredu i poljoprivre du	Budžet, entitet (Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede)	Odjeljenje za privredu i poljoprivrednu
SC 1, Sec. 1.3.	Mjera:Podršk a stočarskoj proizvodnji (2017-2020)	Obim proizvodnje proizvođač a obuhvaćeni h projektom povećan za 10% do 2021. u odnosu na 2016	3,830,0 00	3,830,000	70,000	80,000	80,000	230,00 0	1,200,0 00	1,200,0 00	1,200,0 00	3,600,00 0	Odjeljenje za privredu i poljoprivre du	Budžet, entitet (Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede)	Odjeljenje za privredu i poljoprivrednu
SC 1, Sec. 1.3.	Protivgradna preventiva (2017-2020)	Smanjen broj zahtjeva za procjenu štete uzrokovane gradom za 10% do 2021. u odnosu na	120,00 0	190,000	30,000	30,000	30,000	90,000	100,000			100,000	JP „Protivgrad na preventiva RS“	Budžet, entitet (Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede)	Odjeljenje za privredu i poljoprivrednu

		2016. Smanjenje šteta od grada za 10% do 2021. u odnosu na 2016.												
SC 1, Sec. 1.3.	Razvijanje kapaciteta za proizvodnju tradicionalno g sira na području opštine Novi Grad (2017)	Najmanje 3t proizveden og sira godišnje u periodu 2017-2021. godine	85,928	85,928	21,482		21,482	64,446		64,446	Odsjek za lokalni ekonomski razvoj	Budžet, donator	Odsjek za lokalni ekonomski razvoj	
SC 1, Sec. 1.3.	Studija potreba i ekonomske opravdanosti izvođenja hidrotehnički h melioracija na području opštine Novi Grad (2019- 2020)	Do 2021. godine izrađena najmanje 3 projekata za izgradnju hidrotehnič kih melioracija	30,000	30,000		10,000	10,000	0		20,000	Odjeljenje za privodu i poljoprivre du	Budžet, donatori	Odjeljenje za privodu i poljoprivodu/ Odsjek za lokalni ekonomski razvoj	
SC 2, Sec. 2.1.	Asfaltiranje lokalnih puteva (2017-2021)	Veći stepen zadovoljstv a stanovništva saobraćajn om infrastruktu rom za 10% do 2021. u odnosu na 2017.	1,284,7 94	884,794	0	50,000	100,00	484,794	150,00 0	150,00 0	784,794	Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno- komunalne poslove	kredit (kredit Svjetske banke kroz projekt Hitnih mjera oporavka od poplava), budžet, entitet, donatori	Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno- komunalne poslove

SC 2, Sec. 2.1.	Rekonstrukcija i proširenje gradske vodovodne i kanalizacione mreže na području opštine Novi Grad (2017)	Smanjeni gubici na vodovodnoj mreži za 15% do 2021. u odnosu na 2016. Smanjena količina nekotrolisano ispuštenih otpadnih voda u zemljište za 15% do 2021. u odnosu na 2016.	1,449,270	1,449,270	960,313			960,313	488,958			488,958	Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove	IRB	Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove
SC 2, Sec. 2.1.	Izgradnja vodovodnog sistema u naselju Mala Novska Rujiška, faza II (2017)	Smanjeni gubici na vodovodnoj mreži za 15% do 2021. u odnosu na 2016.	75,000	75,000				25,000	50,000			50,000	Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove	Ministarstvo za izbjegla i raseljena lica RS	Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove
SC 2, Sec. 2.1.	Izgradnja vodovodnog sistema u naseljima Blagaj Rijeka, Blagaj Japra, Maslovare, Petkovac i Svodna, faza I	Smanjeni gubici na vodovodnoj mreži za 15% do 2021. u odnosu na 2016.	132,500	132,500	0			0	132,500			132,500	Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove	Ministarstvo raseljenih i izbjeglih Federacija BiH, kredit	Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove

SC 2, Sec. 2.1.	Izgradnja vodovodnog sistema u naseljima Blagaj Rijeka, Blagaj Japra, Maslovare, Petkovac i Svodna, faza II	Smanjeni gubici na vodovodnoj mreži za 15% do 2021. u odnosu na 2016.	205,000	205,000				0	205,000			205,000	Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove	kredit	Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove
SC 2, Sec. 2.1.	Formiranje prihvatilišta za napuštene životinje (pse i mačke) i formiranje higijeničarske službe (MOS) (2019-2020)	Do 2021 godine broj uklonjenih i smještenih napuštenih životinja iznosi najmanje 300	270,000	60,000			10,000	10,000	0		50,000	50,000	Opština Novi Grad i opštine u okruženju	Budžet, opštine iz okruženja	Odjeljenje za društvene djelatnosti
SC 2, Sec. 2.1.	Uređenje hortikulturalnog prostora u krugu JU KOC (2018-2020)	Do 2021. godine lokalitet posjeti najmanje 300 posjetilaca godišnje	30,000	20,000		10,000	10,000	20,000	0			0	Kulturno-obrazovni centar Novi Grad	Budžet	Odjeljenje za društvene djelatnosti
SC 2, Sec. 2.1.	Unapređenje efikasnosti mjesnih zajednica (2017-2021)	Implementirano najmanje 14 projekata mjesnih zajednica do 2021.	20,000	20,000	3,100	3,100	6,200	12,400	1,900	1,900	3,800	7,600	Odjeljenje za društvene djelatnosti	Budžet, donatori	Odjeljenje za društvene djelatnosti
SC 2, Sec. 2.1.	E-opština (2018-2019)	Do 2021. godine najmanje 30% građana koristi	63,000	63,000		13,000		13,000	10,000	40,000		50,000	Odsjek za lokalni ekonomski razvoj	Budžet, donatori	Odsjek za lokalni ekonomski razvoj

	sistem e-opština												
SC 2, Sec. 2.1.	Edukacija zaposlenih u upravi i drugih aktera (2017-2020)	Do 2021. godine skraćeno vrijeme obrade predmeta za 15% u odnosu na 2017. godinu	0	0	0	0	0	0	0	0	Odsjek za lokalni ekonomski razvoj	Za realizaciju projekta nisu potrebna finansijska sredstva	Odsjek za opštu upravu
SC 2, Sec. 2.1.	Revizija regulacionog plana naselja Jablanica (2018)	Do 2021. godine u naselju Jablanica u roku riješeni svi zahtjevi za dozvole za gradnju stambenih i poslovnih prostora u skladu sa regulacionim planom	50,000	50,000		25,000	25,000	0	25,000	25,000	Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove	entitet	Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove
SC 2, Sec. 2.1.	Revizija regulacionog plana naselja Repovac (2019)	Do 2021. godine u naselju Repovac u roku riješeni svi zahtjevi za dozvole za gradnju stambenih i poslovnih prostora u skladu sa regulacionim planom	50,000	50,000		25,000	25,000		25,000	25,000	Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove	Budžet, entitet	Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove

SC 2, Sec. 2.2.	Biblioteka za budućnost (2018)	Povećan broj korisnika biblioteke za 30% do 2019. godine u odnosu na 2017. godinu	15,000	15,000		5,000		5,000	0	10,000		10,000	JU Narodna biblioteka	Budžet, donatori	Odsjek za lokalni ekonomski razvoj
SC 2, Sec. 2.2.	Mjera: Stipendiranje studenata (2017)	Najmanje 50% stipendiranih studenata zaposleno u roku od godinu dana nakon diplomiranja	372,000	222,000	72,000	75,000	75,000	222,000	0			0	Odjeljenje za društvene djelatnosti	Budžet	Odjeljenje za društvene djelatnosti
SC 2, Sec. 2.2.	Izrada Omladinske politike (OKC) (2017)	Do 2021. relizovano najmanje 50% planiranih mjer Omladinske politike za dati period Najmanje 500 mladih imalo direktnu korist od relizacije mjer Omladinske politike do 2021. godine	0	0				0	0			0	Odsjek za lokalni ekonomski razvoj	Nisu potrebna finansijska sredstva za realizaciju projekta	Odsjek za lokalni ekonomski razvoj
SC 2, Sec. 2.2.	Mjera: Omladinska banka (2017-2018)	Do 2021.g. izgrađeno najmanje 10	95,000	95,000	17,100	17,100		34,200	30,400	30,400		60,800	Fondacija Mozaik, Odsjek za lokalni	Budžet, donatori	Odsjek za lokalni ekonomski razvoj

sportskih terena / objekata u ruralnom i najmanje 2 sportska terena / objekata u urbanom području. Do 2021.g. izgrađeno ili sanirano najmanje 10 kulturnih objekata / prostorija u ruralnom i najmanje 3 kulturna objekta / prostorije u urbanom području Do 2021. godine broj građana i djece uključene u sportske aktivnosti kroz rad najmanje 5 aktivnih sportskih klubova iznosi najmanje 170 (sa najmanje 80 djece)						ekonomski razvoj	

SC 2, Sec. 2.2.	Uspostavljanje Omladinskog centra opštine Novi Grad (2019-2020)	Povećan broj mladih uključenih u omladinski rad od 100% do 2020. godine u odnosu na 2016. godinu (trenutno ih je oko 50)	256,726	128,364		43,700	43,700	0	84,664	84,664	Odsjek za lokalni ekonomski razvoj	Budžet, donatori	Odjeljenje za društvene djelatnosti/Odsjek za lokalni ekonomski razvoj
SC 2, Sec. 2.2.	PRO budućnost (2017-2019)	Najmanje 70 mladih ovladalo novim znanjima i vještinama u okviru aktivnosti izgradnje kapaciteta do 2021. Organizovano najmanje 5 novih aktivnosti mladih, od toga najmanje 3 u ruralnim područjima do 2021.	75,000	75,000		0	25,000	25,000	25,000	75,000	catholic relief services, Odsjek za lokalni ekonomski razvoj	donatori	Odjek za lokalni ekonomski razvoj
SC 2, Sec. 2.2.	Mjera: Finansijska podrška omladinskim NVO (2017-2021)	U projekte omladinskih NVO uključeno najmanje 30 mladih godišnje do	90,000	45,000	12,000	15,000	18,000	45,000	0	0	Odjeljenje za društvene djelatnosti	budžet	Odjeljenje za društvene djelatnosti

		2021.										
SC 2, Sec. 2.2.	Izgradnja i uređenje dječjih/školskih igrališta (2017-2021)	Poboljšane sadržaje za djecu i mlade u ruralnim sredinama koristi najmanje 500 djece i mlađih do 2021. godine	150,00 0	90,000	10,000	10,000	10,000	30,000	20,000	20,000	20,000	60,000
SC 2, Sec. 2.2.	Izgradnja „balona“ na sportskom terenu u krugu JU KOC (2019-2020)	Najmanje 5 sportskih klubova i najmanje 300 građana koristi sportsku halu do 2021. godine	150,00 0	40,000			10,000	10,000	0		30,000	30,000
SC 2, Sec. 2.2.	Stanogradnja za mlađe (2019-2021)	Najmanje 5 mlađih godišnje steklo stambeni prostor korištenjem subvencija do 2021. godine	150,00 0	50,000			50,000	50,000	0			0

SC 2, Sec. 2.2.	Održivost bošnjačke kulture na području opštine Novi Grad RS (2018)	U periodu 2017 - 2021. godine organizovana najmanje jedna zajednička manifestacija godišnje sa partnerskim organizacijama iz Njemačke	25,714	25,714		25,714		25,714	0		0	Kulturna zajednica „Novljani“	budžet	Odjeljenje za društvene djelatnosti
SC 2, Sec. 2.2.	Adaptacija, sanacija i rekonstrukcija kino sale Novi Grad (2018-2019)	Najmanje 6 projekcija godišnje sa najmanje 50 gledalaca svake projekcije do 2021. godine	30,000	30,000				0	0	30,000	30,000	Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove	Entitet	Odjeljenje za društvene djelatnosti
SC 2, Sec. 2.2.	Socijalizacija djece predškolske dobi iz ruralnih sredina i podsticanje njihovog razvoja (2017-2019)	Povećan broj djece iz ruralnih sredina obuhvaćen uslugama dječjeg vrtića za 50% do 2019. godine u odnosu na 2017.	10,500	10,500	525	525	525	1,575	2,975	2,975	2,975	Dječiji vrtić "Pčelica Maja"	Ministarstvo porodice, omladine i sporta RD	Odjeljenje za društvene djelatnosti

SC 2, Sec. 2.3.	Rekonstrukcija i registracija doma za starija i nemoćna lica (2017-2018)	Obezbeđeni uslovi za smještaj za najmanje 50 korisnika starije životne dobi bez adekvatnog porodičnog staranja	68,000	68,000	17,000	17,000		34,000	17,000	17,000		34,000	JU Centar za socijalni rad	Budžet, donator	Odjeljenje za društvene djelatnosti
SC 2, Sec. 2.3.	Pomoći njega u kući (2017)	Povećan broj korisnika preko 60 godina starosti za 10% do 2021.	60,000	60,000	30,000			30,000	30,000			30,000	JU Centar za socijalni rad	Budžet, donator	Odjeljenje za društvene djelatnosti
SC 2, Sec. 2.3.	Uspostava i registracija Dnevног centra za djecu u riziku (2018-2019)	Obezbijede ne profesionalne usluge za 30 djece na dnevnom nivou do 2021.	48,700	48,700		10,000		10,000	0	10,000	28,700	38,700	JU Centar za socijalni rad	Budžet, donator	Odjeljenje za društvene djelatnosti
SC 2, Sec. 2.3.	Trajno stambeno zbrinjavanje i ekonomski oporavak žrtava poplava i klizišta u BiH (2017-2018)	Stambeno zbrinuto najmanje 75% žrtava poplava do 2021. Unapređen ekonomski status najmanje 50% žrtava poplava do 2021. (korisnici mjera	240,000	240,000	20,000	20,000		40,000	100,000	100,000		200,000	Odsjek za lokalni ekonomski razvoj	donator	Odsjek za lokalni ekonomski razvoj

		zapošljavanja i obnove poslovnih objekata)											
SC 2, Sec. 2.3.	Izrada Akcionog plana za ravnopravnost polova (2017)	Do 2021. relizovano najmanje 50% planiranih mjera Akcionog plana za ravnopravnost polova za dati period	0	0	0	0	0	0	0	0	Odsjek za lokalni ekonomski razvoj	Nisu potrebna fin.sredstva za realizaciju projekta	Odsjek za lokalni ekonomski razvoj
SC 2, Sec. 2.3.	Lokalni volonterski servis opštine Novi Grad (2017-2020)	Povećan broj volonterskih programa na nivou opštine za 50% (trenutno 4)	23,000	17,000	1,500	3,000	4,500	9,000	8,000	8,000	OCKI	Budžet, donatori	Odjeljenje za društvene djelatnosti
SC 2, Sec. 2.3.	Unapređenje društvenog života slijepih i slabovidnih lica i starijih osoba kroz sportske aktivnosti (šah, golbal, pikado) (2018)	Najmanje 50% slijepih i slabovidnih lica koristi nove kapacitete do 2021.	2,000	2,000		1,000		1,000	0	1,000	Udruženje slijepih i slabovidnih lica	Budžet, donatori	Odjeljenje za društvene djelatnosti
SC 2, Sec. 2.3.	Formiranje patronažnog tima za ruralni i urbanu teritoriju	U periodu 2017-2020. broj korisnika usluge patronažno	65,500	45,000	5,000	5,000	5,000	15,000	10,000	10,000	JZU Dom zdravlja Novi Grad	Budžet, donatori	Odjeljenje za društvene djelatnosti

	opštine (2017-2020)	g tima iznosi najmanje 100 stanovnika mjesечно											
SC 3, Sec. 3.1.	Opremanje Jedinice CZ i Vatrogasne jedinice (2017-2021)	Skraćeno vrijeme reagovanja za 10%	250,040	150,040	50,040	50,000	50,000	150,040	0	0	Teritorijalna vatrogasna jedinica Opštine Novi Grad	Budžet	Teritorijalna vatrogasna jedinica Opštine Novi Grad
SC 3, Sec. 3.1.	Jačanje novouspostavljene Gorske službe: edukacija i opremanje (2017-2018)	Uspostavljanje funkcionalnosti Gorska služba	60,000	60,000				0	30,000	30,000	Gorska služba spasavanja	Donatori	Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno komunalne poslove
SC 3, Sec. 3.1.	Nabavka agregata pumpe za pumpnu stanicu za odbranu od poplava u naselju Prekosanje (2017)	Vrijednost materijalne štete uslijed elementarnih nepogoda smanjena za 50% (godišnji prosjek) u periodu 2017-2021 u odnosu na period 2011-2016	30,000	30,000	6,900			6,900	23,100		Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno komunalne poslove	donator	Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno komunalne poslove
SC 3, Sec. 3.1.	Čišćenje dijela potoka Dobrljača (2017)	Vrijednost materijalne štete uslijed elementarnih nepogoda smanjena za 50% (godišnji	12,000	12,000	2,760			2,760	9,240		Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno komunalne poslove	donator	Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno komunalne poslove

		projek) u periodu 2017-2021 u odnosu na period 2011-2016													
SC 3, Sec. 3.2.	SC 3, Sec. 3.2.	Revizija plana upravljanja otpadom (2018)	Definisane prioritetne akcije u oblasti upravljanja otpadom	0	0			0	0		0	Odjek za lokalni ekonomski razvoj	Nisu potrebna fin.sredstva za realizaciju projekta	Odjek za lokalni ekonomski razvoj	
SC 3, Sec. 3.1.	SC 3, Sec. 3.1.	Poboljšanje kapaciteta komunalnog preduzeća KOMUS (2017-2019)	Obezbijede n tehnički i kadrovski kapacitet za uspješno funkcionisanje KP KOMUS	60,000	60,000			0	10,000	20,000	30,000	60,000	KP „Komus“ a.d.	donator	Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno komunalne poslove
SC 3, Sec. 3.2. SC 3, Sec. 3.2.	SC 3, Sec. 3.2. SC 3, Sec. 3.2.	Uvođenje sistema sortiranja otpada i reciklaže - Zelena ostrva (2017)	Uspostavlje n sistem selektivnog prikupljanja otpada postavljanim 11 zelenih ostrva u urbanom djelu Novog Grada i 4 zelena ostrva u ruralnom djelu naše opštine, Smanjeno vrijeme	14,224	14,224			0	14,224			14,224	KP „Komus“ a.d.	Donator, KP „Komus“ a.d.	Odjek za lokalni ekonomski razvoj

	potrebno za sortiranje i reciklažu otpada za 15%, Povećan broj ekološki osvještenih stanovnika za 25% u odnosu na period do 2016 godine, ustanovljen na osnovu povećanog sortiranja i prikupljanja otpada													
SC 3, Sec. 3.2.	Uklanjanje divljih deponija (2017-2020)	Uklonjene sve divlje deponije na području opštine do 2021.	20,000	30,000	5,000	5,000	5,000	15,000	5,000	5,000	5,000	15,000	KP „Komus“ a.d.	
SC 3, Sec. 3.2.	Kampanja za podizanje svijesti i komunikacijske aktivnosti o opasnosti odlaganja nuklearnog otpada (MOS) (2017)	Do 2021. godine najmanje 1.000 građana informisano o opasnosti odlaganja nuklearnog otpada.	0	0				0			0	Organizacija civilnog društva "Green team"	Nisu potrebna fin.sredstva za realizaciju projekta	Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno komunalne poslove

SC 3, Sec.3.3.	Izrada Akcionog plana energetske efikasnosti (2018)	Do 2021. relizovano najmanje 50% mjera iz Akcionog plana energetske efikasnosti za dati period	0	0			0	0		0	Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno komunalne poslove, Odsjek za lokalni ekonomski razvoj	Nisu potrebna fin.sredstva za realizaciju projekta	Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno komunalne poslove
SC 3, Sec. 3.3.	Energetska efikasnost u obrazovnim institucijama (2017)	Do 2021. relizovano najmanje 50% definisanih prioritetnih mjera energetske efikasnosti u objektima obrazovnih institucija za dati period • Uštede energije zahvaljujući primjeni mjera energetske efikasnosti u javnim ustanovama povećane najmanje 3 puta u periodu 2017-2021. godina u odnosu na period do 2016. godine	744,00 0	744,000			0	744,000		744,000	Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju/SŠ "Đuro Radmanović"	Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju	Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno komunalne poslove

	• Ukupno smanjenje emisija CO ₂ zahvaljujući uvođenju mjera energetske efikasnosti u javne ustanove u periodu 2017-2021. godina je najmanje 3 puta veće u odnosu na period do 2016. godine											
SC3, Sec 3.4.	Kanalizaciona mreža za odvodnju i prečišćavanje otpadnih voda za naselje Dobrljin	90% stanovništva (320 domaćinstava) u naselju Dobrljin pokriveno sistemom za odvodnju i prečišćavanje otpadnih voda	1,955,045	1,955,045	0	0	0	1,955,045	1,955,045	Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno komunalne poslove	donator	Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno komunalne poslove
SC3, Sec 3.4.	„Fekalna kanalizacija sa uređajem za prečišćavanje m fekalnih voda za naselja u Opštini Novi Grad“ – naselje	70% stanovništva (150 domaćinstava) u naselju Blatna pokriveno sistemom za odvodnju i	1,443,813	1,443,813	0	0		1,443,813	1,443,813	Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno komunalne poslove	donator	Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno komunalne poslove

	Blatna	prečišćavanje otpadnih voda											
SC 3, Sec. 3.4.	Revizija plana za vode i zaštitu životne sredine (2018)	Najmanje 20 projektnih aplikacija pripremljen o za apliciranje kod stranih donatora i realizaciju do 2021.	0	0					0	Odsjek za lokalni ekonomski razvoj	Za realizaciju projekta nisu potrebna finansijska sredstva	Odsjek za lokalni ekonomski razvoj	
SC 3, Sec. 3.4.	Izrada studije izvodljivosti za postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda (2019)	Do 2020. godine Studija izvodljivosti odobrena od strane odjeljenja za urbanizam	104,130	104,130		24,130	24,130	0	80,000	80,000	Odsjek za lokalni ekonomski razvoj, Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno komunalne poslove	donatori	Odsjek za lokalni ekonomski razvoj
SC 3, Sec. 3.5.	Unapređenje praksi korištenja hemijskih sredstava u poljoprivredi (2017-2019)	Mjere unaprijeđenja praksi korištenja hemijskih sredstava u poljoprivredi primijenjene na površini od najmanje 200 ha poljoprivređnog zemljišta	3,000	3,000	1,000	1,000	1,000	3,000	0	0	Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno komunalne poslove/Odjeljenje za privredu i poljoprivredu	budžet	Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno komunalne poslove/Odjeljenje za privredu i poljoprivredu

SC 3, Sec. 3.1.	Mjera: Odgovorno upravljanje prostorom – smanjiti nelegalnu gradnju (2017-2021)	Broj nelegalno izgrađenih objekata smanjen za 20% do 2021. (sada je oko 50% bespravno izgrađenih, dograđenih i nadograđe nih objekata, te oko 52% objekata koji se koriste bez upotrebe dozvole)	0	0				0	0			0	Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno komunalne poslove	Za realizaciju projekta nisu potrebna finansijska sredstva	Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno komunalne poslove/Odjelj enje za privredu i poljoprivredu
U K U P N O:			25,089, 148	16,350,5 40	1,580, 010	1,017,0 39	1,153, 799	3,750, 848	4,201,3 69	4,200, 470	4,197, 853	12,599,6 92			

Rezervna lista projekata:

1. Projekat: Revizija regulacionog plana naselja Urije;
2. Projekat: Revizija prostornog plana naselja Londža;
3. Projekat: Formiranje biznis inkubatora;
4. Projekat: Rješavanje arhitektonskih barijera u gradu.

IV.2. Plan organizacionih i ljudskih kapaciteta za implementaciju, praćenje i vrednovanje strategije

Funkcija upravljanja lokalnim razvojem u Opštini Novi Grad odvija se najvećim dijelom putem Odsjeka za lokalni ekonomski razvoj u okviru Kabineta načelnika opštine, s tim da je u toku izbor najboljeg rješenja za pozicioniranje ovog odsjeka u novoj organizacionoj postavci. Radi se o dobro vođenom i kvalitetnom timu, sa solidno razvijenim vještinama pripreme i provođenja razvojnih projekata. U toku je redefinisanje djelokruga rada ovog odsjeka kako bi se omogućio prelaz za lokalnog ekonomskog razvoja na integrisani lokalni razvoj (Odsjek za upravljanje razvojem). Prilagođavanjem unutrašnje organizacije Odsjeka omogućiće se adekvatno obuhvatanje svih faza upravljanja lokalnim razvojem (planiranje, implementacija, praćenje i vrednovanje) i svih ključnih sektora integrisanog lokalnog razvoja (ekonomskog razvoja, društvenog razvoja i životne sredine), uz zadržavanje proaktivnog pristupa i projektne orientacije.

Takođe, uočene su i sljedeće potrebe za poboljšanjima: jačanje analitičke funkcije i uspostavljanje jedinstvene baze podataka za upravljanje lokalnim razvojem, jačanje funkcije praćenja i vrednovanja (i projekata i strategije u cijelini), te jačanje interne i eksterne koordinacije i komunikacije.

Odsjek za upravljanje razvojem imaće ključnu operativnu ulogu u koordinaciji implementacije, praćenja i vrednovanja strategije razvoja u narednom periodu. Ovaj odsjek će, uz stalnu saradnju sa načelnikom opštine, koordinisati pripremu i provođenje trogodišnjeg plana implementacije strategije, te usklađivanje godišnjih planova rada odjeljenja i plana budžeta sa planom implementacije. Odjeljenja i drugi nosioci implementacije projekata i mjera treba da realizuju i prate svoje obaveze vezane za implementaciju, praćenje i vrednovanje iz svoje nadležnosti, uključujući ugradnju prioriteta u svoje godišnje planove, razradu i implementaciju odgovarajućih projekata i mjera, praćenje stanja indikatora i projektno izještavanje. Sva odjeljenja i drugi nosioci implementacije će informacije o projektnim aktivnostima i mjerama u okviru svojih nadležnosti dostavljati Odsjeku za upravljanje razvojem. Ova jedinica će voditi ukupne evidencije koje se tiču indikatora razvoja definisanih strategijom (strateških, sektorskih i projektnih), koristeći Tabele varijabli za praćenje indikatora, date u prilogu ove strategije. Redovno i kvalitetno popunjavanje ove tabele doveće i do znatno boljeg odvijanja funkcije praćenja i vrednovanja.

Važnu ulogu u implementaciji, praćenju i vrednovanju strategije imaće Partnerstvo za razvoj opštine Novi Grad, uspostavljeno u avgustu 2016. godine potpisivanjem Zajedničke izjave o lokalnom razvojnom partnerstvu. Partnerstvo uključuje predstavnike opštinske skupštine i izvršne vlasti, predstavnike javnih ustanova i preduzeća, privatnog sektora, mjesnih zajednica, nevladinih organizacija i drugih koji su se odazvali pozivu za Partnerstvo. Partnerstvo je aktivno učestvovalo u procesu izrade strategije, omogućujući doprinos zainteresovanih lokalnih aktera kroz dva organizovana sastanka: razmatrajući nacrt strateške platforme na prvom sastanku, kao i nacrt sektorskih razvojnih planova, na drugom sastanku, kada je usvojen i Poslovnik o radu Partnerstva za razvoj opštine Novi Grad.

Poslovnikom je regulisano da se Partnerstvo u fazi implementacije strategije sastaje najmanje dva puta godišnje, jednom radi razmatranja godišnjeg izještaja o implementaciji (za prethodnu godinu), a drugi put radi godišnjeg ažuriranja plana implementacije za naredne 1 + 2 godine. Za pružanje operativne podrške radu Partnerstva zadužen je Odsjek za upravljanje razvojem.

Kontrolno vrednovanje implementacije strategije razvoja izvršiće se sa istekom petogodišnjeg perioda (2021), a finalno vrednovanje sa istekom perioda implementacije strategije (2026). Uz kontrolno vrednovanje izvršiće se redefinisanje sektorskih razvojnih planova i eventualna provjera daljnje validnosti strateških ciljeva, dok će finalno vrednovanje poslužiti i kao podloga za novi ciklus strateškog planiranja.

Pregled osnovnih aktivnosti i odgovornosti za implementaciju strategije

Osnovne uloge i odgovornosti za implementaciju , praćenje, vrednovanje i izvještavanje		
Aktivnosti	Nadležnost (ko?)	Rok (kada?)
Definisanje prioriteta za <u>narednu godinu</u> na osnovu strateško-programskih dokumenata i izrada Plana implementacije (1+2)	Inicijator i vlasnik procesa: Jedinica za upravljanje razvojem (JURA)* Nosioci i učesnici u procesu: Načelnici odjeljenja i šefovi odsjeka Kolegijum načelnika opštine	Prvi kvartal tekuće godine (po rokovima iz Zakona o budžetu RS)
Uključivanje strateških projekata i mjera u plan budžeta <u>za narednu godinu</u>	Inicijator i vlasnik procesa: Načelnik odjeljenja za budžet i finansije Nosioci i učesnici procesa: Kolegijum načelnika opštine Jedinica za upravljanje razvojem (JURA)	01-31.10 (prvi nacrt); 01-30.11 (drugi nacrt) 01-15.12 (treći nacrt) tekuće godine
Priprema nacrta planova odjeljenja <u>za narednu godinu</u> , uključujući projekte iz Strategije razvoja i redovne poslove	Inicijator i vlasnik procesa: Načelnici odjeljenja Nosioci i učesnici: JURA, načelnici odjeljenja, šefovi odsjeka	01.09-30.09. tekuće godine
Usklađivanje planova rada sa usvojenim budžetom <u>za narednu godinu</u>	Inicijator i vlasnik procesa: Jedinica za upravljanje razvojem (JURA) Nosioci i učesnici procesa: Načelnici odjeljenja Kolegijum načelnika opštine	15-30. januar naredne godine
Priprema kalendara za praćenje realizacije Godišnjeg plana JLS	Inicijator i vlasnik procesa: Jedinica za upravljanje razvojem (JURA) Nosioci i učesnici procesa: Članovi ORT-a	31. januar naredne godine
Razrada projekata	Inicijator i vlasnik procesa: Jedinica za upravljanje razvojem (JURA) Nosioci i učesnici procesa: Nadležna odjeljenja	Kontinuirano
Praćenje eksternih izvora finansiranja	Inicijator i vlasnik procesa: Jedinica za upravljanje razvojem (JURA) Nosioci i učesnici procesa: Nadležna odjeljenja	Kontinuirano
Praćenje provođenja Plana implementacije strategije	Inicijator i vlasnik procesa: Jedinica za upravljanje razvojem (JURA) Nosioci i učesnici procesa: Nadležna odjeljenja	Kontinuirano
Praćenje implementacije i izrada izvještaja o realizaciji godišnjih	Inicijator i vlasnik procesa: Načelnici odjeljenja Nosioci i učesnici procesa:	Kvartalno: Kolegij načelnika

planova odjeljenja	Kolegijum načelnika opštine Jedinica za upravljanje razvojem (JURA)	Polugodišnje: Do 31. jula (za prvih 6 mjeseci tekuće godine) Godišnje: Do 31. maja (za prethodnu godinu)
Osnovne uloge i odgovornosti za implementaciju , praćenje i vrednovanje strategije		
Aktivnosti	Nadležnost (ko?)	Rok (kada ?)
Uključivanje Partnerske grupe** u praćenje implementacije strategije	Inicijator i vlasnik procesa: Jedinica za upravljanje razvojem (JURA) Nosioci i učesnici u procesu: Jedinica za upravljanje razvojem (JURA)	Prvi sastanak PG-a: Do 31 maja (za prethodnu godinu) Drugi sastanak PG-a: Do 31. jula (za prvih 6 mjeseci tekuće godine)
Izrada Godišnjeg izvještaja o realizaciji strategije razvoja, njegovo usvajanje i objavljivanje	Inicijator i vlasnik procesa: Jedinica za upravljanje razvojem (JURA) Nosioci i učesnici u procesu: Načelnici odjeljenja/šefovi odsjeka	Do 31. maja naredne godine u odnosu na onu za koju se priprema izvještaj
Ostale važne aktivnosti: <ul style="list-style-type: none"> • Redovno ažuriranje opštinske veb-stranice u domenu informacija koje se odnose na razvojne aktivnosti; • Redovni kontakti sa višim nivoima vlasti; • Uspostavljanje i unapređivanje međuopštinske saradnje 	Inicijator i vlasnik procesa: Jedinica za upravljanje razvojem (JURA) Nosioci i učesnici: Kabinet načelnika opštine	Kontinuirano

Napomena:

*Jedinica za upravljanje razvojem (JURA) će, prema novom organizacionom rješenju, predstavljati Odsjek za upravljanje razvojem, u vidu redefinisanog i drugačije organizaciono pozicioniranog sadašnjeg Odsjeka za lokalni razvoj.

** Partnerska grupa je Partnerstvo za razvoj opštine Novi Grad, koje je uspostavljeno u avgustu 2016. godine Zajedničkom izjavom o partnerstvu i čiji je rad regulisan Poslovnikom o radu Partnerstva za razvoj opštine Novi Grad

